Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Geschiedenis en verklaring van het Tractaat van 17 Maart 1824, te London gesloten tusschen Nederland en Groot Britannië, ter regeling van de wederzijdsche belangen en regten in Oost-Indië

https://hdl.handle.net/1874/310840

10

SPECIMEN JURIS GENTIUM INAUGURALE

CONTINENS

HISTORIAM ET INTERPRETATIONEM FOEDERIS DIE XVII M. MARTII ANNI MDCCCXXIV, LONDINI BRITANNIAM INTER ET BELGIUM INITI,

DE COLONIIS INDIAE ORIENTALIS,

QUOD,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI

LUDOVICI GERARDI VISSCHER,

PHIL. THEOR. MAG., LITT. HUM. DOCT. ET PROF. ORD.,

NEC NON

AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU,

ET

NOBILISSIMAE FACULTATIS JURIDICAE DECRETO,

Pro Gradu Doctoratus

SUMMISQUE IN

JURE ROMANO ET HODIERNO HONORIBUS AC PRIVILEGIIS,

IN ACADEMIA RHENO-TRAJECTINA

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,

ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTET

CAROLUS MAXIMILIANUS SMULDERS,
Batavicnsis.

A. D. II M. JUNII ANNI MDCCCLVI, HORA II.

TRAJECTI AD RHENUM,
APUD J. H. SIDDRÉ.

MDCCCLVI.

GESCHIEDENIS EN VERKLARING

VAN HET

TRACTAAT VAN 17 MAART 1824,

TE LONDON GESLOTEN TUSSCHEN

NEDERLAND EN GROOT BRITANNIË,

TER REGELING VAN DE WEDERZIJDSCHE BELANGEN EN REGTEN IN OOST-INDIË.

GESCHIEDENIS EN VERKLARING

VAN HET

TRACTAAT VAN 17 MAART 1824,

TE LONDON GESLOTEN TUSSCHEN

NEDERLAND EN GROOT BRITANNIË,

TER REGELING VAN DE WEDERZIJDSCHE BELANGEN
EN REGTEN IN OOST-INDIË.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

DOCTOR IN DE REGTEN,

DOOR

C. M. SMULDERS.

UTRECHT,
J. H. SIDDRÉ.
1856.

Boek- en Steendrukkerij van GIEBEN & DUMONT.

ALS BLIJK

VAN

LIEFDE EN DANKBAARHEID

TOEGEWIJD

AAN

MIJNE OUDERS.

INHOUD.

INLEIDING..... Blz. 1.

VERHOUDING TOT ENGELAND BETREFFENDE DE KOLONIALE AANGELEGENHEDEN SEDERT 1814 TOT HET TRACTAAT VAN 17 MAART 1824.

§ 1. De Conventie van 13 Augustus 1814..... » 15.
§ 2. Uitvoering der Conventie van 1814..... » 21.
§ 3. Onderhandelingen tot een Tractaat in 1820..... » 37.

HET TRACTAAT VAN 17 MAART 1824.

§ 1. Voorloopige maatregelen en overwegingen..... » 46.
§ 2. Opening en loop der conferentiën..... » 52.
Text van het Tractaat van 17 Maart 1824..... » 61.
Nota der Britsche Gevolmagtigden..... » 72.
» » Nederl. » ..... » 79.
§ 3. Toelichting en werking van het Tractaat tot op de scheepvaartwet van 8 Augustus 1850..... » 86.

AANHANGSEL.

§ 1. Invloed van de wijziging der Engelsche en Nederlandsche scheepvaartwetten op art. 2 van het Tractaat van 17 Maart 1824 ..... Blz. 146.
§ 2. De toelating van Consuls in de Nederlandsche koloniën » 152.

BIJLAGEN.

Bijlage A ..... » 157.
» B ..... » 160.
» C ..... » 163.
» D ..... » 166.

INLEIDING.

„Die Geschichte dieser Colonieën ist also schon an und ür sich ein wesentlicher Theil der Geschichte des Europäischen Staatensystems."

HEEREN, Handb. der Gesch. des Europ. Staatensystems u. seiner Colonieën. Einl.

De verdragen maken een voornaam bestanddeel uit der hedendaagsche internationale betrekkingen, en worden door sommigen zelfs als de eenige bron van het stellig Volkenregt aangemerkt. Deze verdragen hebben dit met de verbindtenissen in het privaat Regt gemeen, dat zij in den regel derden niet aangaan, maar der contracterende partijen tot wet strekken, welke deze zich vrijwillig hebben opgelegd.

De bekwaamheid om zich te verbinden, is, gelijk in het burgerlijk Regt, zoo ook in het Volkenregt eene der eerste vereischten tot het sluiten van een verdrag, zoodat slechts onafhankelijke (souvereine) Staten vrij over hunne regten kunnen beschikken. Evenzoo behoort tot de geldigheid van het te sluiten verdrag de vrije toestemming der partijen, een bepaald onderwerp, en eene geoorloofde oorzaak [1]).

Bij het Verdrag van 17 Maart 1824 gesloten te London

1) Burg. Wetb. art. 1356. L. 1, § 3. D. de pact.

tusschen Nederland en Groot-Britannië, over de Oost-Indische aangelegenheden van beide rijken, werden tweederlei soorten van belangen geregeld; de eerste artikelen bepalen de wijze waarop wederkeerig de onderdanen der eene hooge contracterende partij ten handel zullen worden toegelaten in de havens der andere, terwijl de volgende in het gemeen belang der beide Staten eenige ruilingen van grondgebied vaststellen. Aan het slot van het Tractaat komen eenige punten van ondergeschikt belang voor, welker regeling uit evengemelde ruilingen voortvloeide of daarmede in verband staat. Maar het Tractaat zelf van 1824 was het onvermijdelijk gevolg der moeijelijkheden welke wegens de uitvoering van eene vroegere Conventie van 13 Augustus 1814 waren gerezen, waarbij de voorwaarden der teruggave aan Nederland van de door Engeland veroverde koloniën niet zonder overhaasting waren bepaald. Zonderling genoeg heeft men de gehoudenheid van het Kabinet van St. James tot die teruggave durven loochenen, hetgeen zoowel van de zijde van een' staatkundig schrijver van het vaste land, als door enkele Britsche staatslieden geschied is [1]). Zoo heeft de voormalige Belgische Minister, thans Gezant bij het hof van Berlijn NOTHOMB, in zijn met uitnemend talent geschreven werk „Essai historique et politique sur la Révolution Belge," openlijk beweerd, dat de Engelsche Kroon ten opzigte van onze koloniеën tot niets verpligt was [2]). „L'Angleterre," zegt hij, „pou-

---

[1]) Vooral bij gelegenheid van de discussiën over de bill strekkende tot goedkeuring van het Tractaat van 1824, door HUME, die zeide dat de afstand van Java was geschied tot groote *verbazing* en vreugde van Nederland; terwijl ook de parlementsleden ROBINSON, BRIGHT en FORBES in denzelfden zin spraken. Bij de debatten in 1832 over de Russische schuld die Engeland op zich genomen had, ook na de afscheuring van België van het Vereenigd Koningrijk der Nederlanden, hoorde men dergelijke klagten uiten, waartegen PEEL zich met alle kracht verhief. Zie The speeches of Sir R. PEEL, Vol. II, 586—591.

[2]) III edition. Bruxelles 1834. p. 216.

vait garder toutes ces colonies sans que la Hollande eût un mot à dire, 1°. à titre de conquête, 2°. à titre de compensation pour les frais de guerre contre la France dont la République Batave était l'alliée. Le Parlement s'est plus d'une fois plaint du désintéressement qu'a montré l'Angleterre en 1814." Deze bewering heeft zelfs geen schijn van grond en is geheel valsch, hoezeer de bewoordingen in den aanhef der Conventie van 1814 voorkomende: „colonies ..... *conquises* durant la dernière guerre par les armes de sa Majesté Brittannique," de opvatting van NOTHOMB oppervlakkig schijnen te begunstigen. Immers wordt de verovering (occupatio bellica, conquête) niet volstrekt en op zich zelve als regtstitel van eigendom aangemerkt; ten minste behoort men te onderscheiden of de veroveraar den krijg al dan niet voor eene regtvaardige zaak voert, en met welk inzigt de verovering geschied zij [1]).

Oorspronkelijk althans was de wijze waarop, en de aangekondigde bedoeling waarmede Engeland zich in het bezit onzer koloniën gesteld had, een waarborg dat Nederland *met* zijne onafhankelijkheid de verloren bezittingen noodwendig zoude terug erlangen. Groot-Britannië had uit genegenheid voor het huis van Oranje, aan hetwelk het bovendien bij het Tractaat van 15 April 1788, gelijk aan de Nederlandsche Republiek zelve, de erfstadhouderlijke waardigheid als een wezenlijk deel der Constitutie had gewaarborgd, openlijk verklaard de Hollandsche koloniën *in bewaring* te zullen nemen, totdat het gezag van dat huis zou hersteld zijn. Het had daartoe den uitgeweken Stadhouder WILLEM V uitgenoodigd, brieven gedagteekend uit Kew den 7 Februarij 1795, aan de respective gouverneurs onzer bezittingen te rigten, en het aanvaardde het bezit daarvan (of dit met of zonder geweld gebeurde, doet hier niets ter zake) *in den naam* en als *lasthebber* van den Prins

---

[1]) KLÜBER Droit des gens moderne, § 255. HEFFTER Europäisches Völkerrecht, § 133. VATTEL, liv. III, chap. 13, § 195.

van Oranje [1]). Engeland's geheime staatkunde moge de partij van den Stadhouder gekozen hebben met het doel om aldus langs een' schijnbaar en formeel regtmatigen weg meester te worden van onze koloniën, misschien in de hoop dat het huis van Oranje nimmer zoude hersteld worden, en in het voortdurend bezit daarvan te blijven, — toen de zaken van het Europesche vaste land eene andere wending hadden genomen en de zoon van den voormaligen Stadhouder in 1813 als Souverein Vorst met het hoogste gezag bekleed werd, kon Groot-Britannië, wilde het niet alle beginselen van regt en billijkheid met den voet treden, niet anders dan aan Nederland zijne koloniën teruggeven.

De onderhandelingen die tot het vredes-tractaat van Amiens (gesloten 27 Maart 1802) leidden, strekken mede ten bewijze hoezeer Engeland overtuigd was van zijne verpligting, om de Bataafsche Republiek in het bezit der voorwaardelijk bemagtigde koloniën te herstellen. Hoewel het hof van St. James bereids de belangen van den Stadhouder had verzaakt toen het met de Bataafsche Republiek onderhandelende, met de daad den nieuwen regeringsvorm erkende, bleek niettemin te Amiens ten duidelijkste, dat het Engelsche Kabinet de Nederlandsche koloniën aanmerkte als de onbetwistbare onderhoorigheden van de Bataafsche Republiek, en was de strijd over het eiland Ceylon, de eenige volkplanting welke bij die gelegenheid van onze zijde werd afgestaan, zoo hevig, dat het een oogenblik zelfs scheen als of de onderhandelingen voor goed zouden worden afgebroken.

Bij den vrede te Parijs met Groot-Britannië na den Engelsch-Amerikaanschen oorlog aangegaan op 20 Mei 1784, hadden wij reeds het belangrijke Negapatam, de hoofdplaats der

---

[1]) Regtsgeleerd advis in de zaak van den gewezen stadhouder door de burgers Mr. B. VOORDA en Mr. J. VALCKENAER. 1796. bl. 6, 177 vv. Vgl. Jaarboeken der Bataafsche Republiek, dl. VIII, 1796, bl. 143 en 144.

Nederlandsche bezittingen op Coromandel verloren, en aan de Engelschen de onbelemmerde en veelzins bedenkelijke doorvaart door den Molukschen Archipel moeten vergunnen [1]). Het is bekend hoe later na de oorlogsverklaring der Engelschen van 19 Sept. 1795, ten gevolge van de revolutionaire verwarring waarin men hier te lande verkeerde en van den slechten en uitgeputten staat waarin onze Overzeesche bezittingen zich algemeen bevonden, de eene kolonie na de andere, meestal zonder slag of stoot in handen der Engelschen waren gevallen [2]). Sedert 1796 waren een- en andermaal vredesonderhandelingen tusschen Engeland en Frankrijk aangeknoopt op den gebruikelijken grondslag van het *status quo ante bellum* met eenige uitzonderingen; doch men kwam tot geen resultaat [3]).

Het blijkt dat het Fransche Directoire in het volgende jaar 1797 te Rijssel eerst op *volledige* terruggave van onze koloniën door de Engelschen, heeft aangedrongen. (Mémoires tirés des papiers d'un homme d'Etat IV, 444), terwijl de Engelsche onderhandelaar de Kaap de Goede Hoop en Trinconomale op Ceylon wilde behouden [4]). Ook deze onderhandelingen liepen

---

1) Art. 6. »Les Etats Généraux des Provinces Unies promettent et s'engagent de ne point gêner la navigation des sujets Britanniques dans les Mers Orientales." — Hoeveel gewigt men hechtte aan deze vergunning, zie bij DIRK VAN HOGENDORP, Stukken rakende den tegenw. staat der Bat. bezitt. 1801. Jaarb. der Bat. republiek VIII t. a. p. »al schoon men klaar konde voorzien dat de vaart door deze zeeën niets minder dan eene geheele ondermijning van onzen Oost-Indischen handel ten oogmerk had." Vgl. HENDORP, Memoriën over den laatsten Eng. oorlog, Amst. 1790. II, bl. 248 vv.

2) VAN KAMPEN, Geschiedenis der Nederlanders buiten Europa, III D., I^e St., bl. 318 vv.

3) Gazette de Leide, 19 Dec. 1797. Vgl. VAN KAMPEN, Geschiedenis der Fransche heerschappij in Europa, II, 287 vv. Mémoires tirés des papiers d'un homme d'Etat, IV, 98, 101. Diaries of JAMES HARRIS first Earl of Malmesbury, passim.

4) »M. DELACROIX laissa passer un consentement de la République Française à ce que l'Angleterre ne restituât pas *toutes* les colonies qu'elle avait

vruchteloos af. Eerst den 3 Oct. 1801 werden de preliminairen tot den vrede geteekend tusschen het Fransche en het Britsche rijk afzonderlijk, waarbij het Fransche Gouvernement eigenmagtig en zonder voorweten van zijn' bondgenoot de Bataafsche Republiek, aan Engeland den afstand van Ceylon verzekerde 1).

De artt. 2 en 4 der preliminairen luiden als volgt: Art. 2. „Sa Maj. Britt. restituera à la République Française et à ses alliés nommément à Sa Maj. Catholique et à la République Batave, toutes les possessions et colonies occupées ou conquises par les forces anglaises dans le cours de la guerre actuelle, à l'exception de l'île de la Trinité et des possessions hollandaises dans l'île de Ceylan, desquelles îles et possessions Sa Maj. Britt. se réserve la pleine et entière souveraineté. Art. 4. Le port du Cap de Bonne Espérance sera ouvert au commerce et à la navigation des deux parties contractantes qui y jouiront des mêmes avantages." Vooral de trouweloos toegezegde afstand van Ceylon had echter juist Engeland bewogen om de prelim. goed te keuren. „Lord CORNWALLIS a demandé," luidens het protocol bij de eerste conferentie der Fransche en Engelsche Gevolmagtigden, „pour quel motif le contre-projet, adressé par le citoyen JOSEPH BONAPARTE ne stipulait pas la cession en toute proprieté des îles Ceylan et la Trinité, quoique cette cession soit une clause des plus importantes dans les préliminaires." (DUCASSE, t. a. p. 84). Onze gezant SCHIMMELPENNINCK heeft bij de vredesonderhandelingen zeer sterk en langen tijd voor de teruggave van Ceylon geijverd, en

---

enlevées à la Hollande." DU CASSE, Histoire des négociations diplomatiques relativement aux traités de Morfontaine, Lunéville et d'Amiens. Paris 1855, III, 192 sqq.

1) DU CASSE, Histoire des négociations etc., tome III, bl. 32: »Cependant le silence que jusqu'ici ont observé ces deux puissances (de Bat. Republ. en Spanje) sur leur accession aux préliminaires *auxquels la République Française a souscrit pour elles*, semblerait faire naître quelque incertitude sur leurs intentions à cet égard."

bemerkte spoedig dat Frankrijk de schuld van den afstand van die kostbare volkplanting op de Engelsche Regering schoof, terwijl het inderdaad zelf die schade aan de Bataafsche Republiek berokkende 1). „Et je me suis convaincu," schrijft JOSEPH, qu'il (SCHIMMELPENNINCK) n'était pas disposé à déclarer que son gouvernement accède au traité préliminaire et conséquemment à l'article de la cession de Ceylan, (hetgeen het Fransche Gouvt. verlangde)..... qu'il ne pouvait pas *débuter par une accession pure et simple.*" JOSEPH kreeg last om daarop te antwoorden: „que l'adhésion pure et simple de son gouvt. aux prélim. est une condition *sine qua non* pour qu'il soit admis aux négotiations pour la paix définitive..... que si son gouvt. se refusait à cette adhésion, celui de la République n'en poursuivrait pas moins le rétablissement de la paix particulière et que la République Batave pourra alors se voir exposée à des pertes plus considérables que celle de Ceylan." (DUCASSE III, 45). En inderdaad hoe diep de Bataafsche Republiek toen reeds in aanzien gezonken was, blijkt uit het volgende schrijven van TALLEYRAND's regte hand d'HAUTERIVE aan NAPOLEON's broeder JOSEPH: „Dans la discussion des prétentions et des droits des Etats, on finit toujours par *calculer les conséquences du dissentement* dans lequel l'une d'elles se met à l'égard de tous les autres. Or si la France et l'Angleterre font la paix, que peut faire autre chose une puissance secondaire comme la Hollande que d'y adhérer?" Dit waren de gevolgen van onze *verbroedering* met Frankrijk. Onze aanspraak wegens Ceylon en Vlis-

1) Zie RUTGER JAN SCHIMMELPENNINCK en eenige gebeurtenissen van zijnen tijd, 's Hage en Amst. 1845, bl. 252 vv. 270. — Desniettemin bij de hervatting der vijandelijkheden met Engeland beloofde datzelfde Frankrijk in de Conventie van 25 Junij 1803, »d'employer ses bons offices pour faire restituer Ceylan à la République Batave." Mr. H. A. VAN DIJK, Repertoire historique et chronologique des traités conclus par la Hollande, Utrecht 1846, II pag. 49.

singen, behoorde beweerde men, tot die „arrangements de famille" waarmede derden niets te doen hadden. (DU CASSE III 142, 103.) Welk eene bittere spotternij!

Het Fransche Gouvt. bevond zich nogthans ten gevolge van zijne dubbelhartigheid in eenen valschen toestand; aan de eene zijde verklaarde SCHIMMELPENNINCK niet in den afstand van Ceylon te zullen bewilligen, alvorens Frankrijk had beloofd daarvoor schadeloosstelling te zullen geven en het Haagsche Tractaat te zullen nakomen [1]), terwijl aan de andere zijde de Engelsche Plenipotentiaris van het punt betrekkelijk Ceylon evenmin wilde afzien en er op aandrong dat SCHIMM. tot de conferentiën zoude worden toegelaten. De Bataafsche gezant had dus inderdaad van deze verlegenheid wel partij kunnen trekken, indien men te 's Hage zich niet al te vervaard had laten maken door de Fransche bedreigingen, en men den staatsman in wien wij te Amiens zulk een' waardigen vertegenwoordiger en verdediger onzer regten bezaten, meer vrijheid in dit opzigt had gelaten [2]).

Al de pogingen van SCHIMM. waren echter vruchteloos. Het eenige wat hij kon verkrijgen was eene ijdele belofte van het Fransche Kabinet, welker vervulling toen reeds vrij twijfelachtig was. De Bataafsche gezant den last om toe te geven uit

---

[1]) Vooral de opheffing van art. 4, vaststellende een of- en defensief verbond tusschen de beide republieken, zoo dikwijls een van beiden met Engeland in oorlog zou zijn, werd zeer te 's Hage gewenscht.

[2]) Zie DU CASSE III, 81 vv. 111, 112, 175, 188, 197, 208 vv. 218. „M. SCHIMMELPENNINCK n'a pas changé de langage avec moi depuis qu'il est à Amiens," schrijft JOSEPH aan TALL. Cf. R. J. SCHIMMELPENNINCK, enz. I, 282, 287. — „Vous verrez (JOSEPH aan TALL.) par l'article du Cap que j'ai cherché à complaire au ministre batave; il n'abandonne pas ses réclamations résultant du traité de la Haye, et il est à craindre que la liquidation du traité par les quatre plenipotentiaires n'éprouve des retards, à *moins que vous n'ayez fait agir à la Haye de manière que* M. SCHIMM. *n'ait plus de motif de retarder la conclusion.*" DU CASSE, t. a. p.

's Hage ontvangen hebbende, woonde de 3de conferentie bij „en accédant aux bases des préliminaires." (DUCASSE t. a. p.). Hij wist tegen het einde der conferentiën lord CORNWALLIS te overreden „qu'il était joué" gelijk JOSEPH aan TALLEYRAND schrijft, doch kon hiermede niets winnen, daar de Engelsche Plenipotentiaris die reeds geteekend had, te ver was gegaan om terug te kunnen treden; „il sent qu'en rompant anjourd' hui il est étrangement compromis," geeft JOSEPH verder te kennen. Derhalve werd de vrede geteekend, voor zooveel de Bataafsche Republiek betrof, geheel volgens het ontwerp-tractaat van den Franschen Gevolmagtigde en, met uitzondering van het artikel aangaande de Kaap de Goede Hoop, waren de bepalingen over de koloniale aangelegenheden van Nederland gelijkluidende met de preliminairen 1).

De bezitting die de Republiek opofferde was belangrijk, maar evenwel dragelijk indien Frankrijk zijne beloften slechts nakwam 2). Nog geen jaar hield de vrede stand en sommige bepalingen daarvan hadden nog niet kunnen worden uitgevoerd toen de oorlog tusschen Engeland en Frankrijk in Maart 1803 op nieuw uitbarstte. Die bepalingen betroffen wat Nederland

---

1) Art. 5 van het Vredestractaat van Amiens: La république Batave cède et garantit en toute proprieté et souveraineté à S. Maj. Britt., toutes les possessions et établissements dans l'île de Ceylan, qui lui appartenaient avant la guerre. — Nog was er in het tract. een art. betreffende den gewezen Stadhouder. Frankrijk belastte zich met de schadeloosstelling van den prins van Oranje wegens de goederen die hij in de Bataafsche Republiek bezat. Opmerkelijk is hetgeen JOSEPH dienaangaande aan TALL. meldt (DU CASSE, III, 284): »C'est la famille royale et non l'Angleterre qui s'interesse au prince", en verder »L'article de la maison de Nassau est redigé de manière que *la France n'est pas plus liée que les autres parties contractantes.*"

2) Over het belang van Ceylon, zie Mr. P. MYER, Dissertatio historico-politica de commercio et internae administrationis forma possessionum Batavarum in India Orientali. Lugd. Bat. 1832, p. 59. Vgl. OUWERKERK DE VRIES Verhandeling over den Nederlandschen koophandel. Haarlem 1827 bl. 83.

aangaat, vooral de Indische volkplantingen. De Kaap de Goede Hoop en de Molukken waren aan de Bataafsche Republiek teruggegeven; doch de meer verwijderde koloniën, die in 1795 veroverd waren, zooals Malacca en de etablissementen in Cochin en verder op het vaste land van Indië en Sumatra, bleven in het bezit der Engelschen [1]). Groot-Britannië bleef dus ten opzigte van *die* etablissementen althans, in denzelfden toestand; het beheerde die stilzwijgend als lasthebber van den uitgewekenen Stadhouder.

Wat de overige koloniën betreft, zou men kunnen beweren dat de stelling van die Mogendheid tegenover de Bataafsche Republiek, na den vrede van Amiens veranderd was, en zij door het uitbreken van den oorlog het regt verkreeg om *jure belli* onze koloniën te vermeesteren, omdat wij bondgenooten van Frankrijk waren [2]). Ofschoon misschien met eenigen grond daartegen ware aan te voeren, hoe de Bataafsche Republiek het niet in hare magt had om *niet* de bondgenoot van Frankrijk te zijn, is het toch bewijsbaar, dat Groot-Britannië ons land zelfs korten tijd vóór de inlijving met het Keizerrijk, bleef behandelen als een' Staat die in een' exceptionelen toestand verkeerde en buiten eigen toedoen, door zijne bondgenooten Pruissen en ook Engeland verlaten, zoo diep gezonken was.

Reeds in 1805 was door de leiders der Europesche diplomatie, in het bijzonder door den grooten PITT, onder de ontwerpen om de magt van NAPOLEON te fnuiken, bij eene geheime Conventie van 11 April van datzelfde jaar gesloten te Peters-

---

[1]) Van 1802—1811 verloren wij zooals bekend is, al onze bezittingen, en bleef de Nederlandsche vlag slechts op het eilandje Decima waaijen. Voor de geschiedenis onzer koloniën gedurende dien tijd zie men VAN KAMPEN, Gesch. der Ned. buiten Europa, IIIe deel, 2e St. bl. 400—515.

[2]) In de zoo even gemelde Conventie van 25 Junij 1803 tusschen de Bataafsche Republiek en Frankrijk, las men: »La République Française garantit à son alliée l'intégrité de son territoire continental et la restitution des colonies, qui pourraient lui être enlevées dans la guerre actuelle, et elle promet, ect.

burg, een middel beraamd om nevens het herstel der stadhouderlijke waardigheid in het huis van Oranje, Holland te versterken en uit te breiden door de toevoeging van België „pour faire de ces deux pays ce qu'on appelait le *royaume des deux Belgiques*, le quel serait accordé à la maison d'Orange 1)." Alzoo leefde in het getrouw aandenken van het Britsche bewind het plan voort der herstelling van het huis van Oranje, met het doel om den Nederlandschen Staat in nieuwen vorm, als bolwerk tegen Frankrijks heerschzucht te doen herrijzen; want hoewel in naam onafhankelijk was de Republiek, eerlang koningrijk Holland, feitelijk onder het geweld van NAPOLEON.

In 1810 trachtte men in Holland de inlijving met Frankrijk te keer te gaan, door bij het Engelsche Ministerie op het sluiten van den vrede met den Franschen Keizer aan te dringen. De heer LABOUCHÈRE werd met medeweten van koning LODEWIJK, die destijds te Parijs nagenoeg als gevangene werd bewaakt, naar London afgevaardigd, „om ter kennis van het Engelsche Gouvernement te brengen, dat, volgens informatiën bij het Hollandsche ministerie bekomen, en die allen grond van zekerheid hebben, het lot van Holland, d. i. het behouden of verliezen van deszelfs politique existentie, afhangt van de dispositie, welke bij het Engelsche Gouv^t. mogt plaats hebben, om spoedig tot eenen vrede met Frankrijk te willen komen, enz. 2)."-

---

1) Histoire du congrès national de Belgique par THEODORE JUSTE. Bruxelles, Gand, Leipzig. 1850, tome II, 375. »Le ministre anglais trouvait lumineuse et profonde l'idée de construire autour de la France des royaumes capables de lui résister, un royaume des deux Belgiques et un royaume subalpin: l'un pour la maison d'Orange, *protégée de l'Angleterre*, l'autre pour la Savoie protégée de la Russie." Vgl. ook de plaatsen bij SCHOELL, MARTENS, BIGNON, VAN KAMPEN enz. bijgebragt door VAN DIJK, bl. 51—54, in zijn bovengenoemd werk: Repertoire historique, cet.

2) Woorden uit de instructie voor den heer LABOUCHÈRE, te vinden in het Verslag van hetgeen gedurende het verblijf des konings van Holland

Groot-Britannië had er echter nog geen belang bij, om zoo spoedig den algemeenen vrede te helpen tot stand brengen, ten minste om dien eeniglijk ter wille van Holland door te drijven en van de in 1807 vastgestelde handelsbelemmeringen af te zien, „tout en avouant l'intérêt que l'Angleterre ne pouvait manquer de prendre au sort de la Hollande [1])." „The unhappy condition of Holland" — had lord WELLESLEY tot den heer LABOUCHÈRE gezegd, „the ancient ally of this kingdom, has long excited sentiments of concern and regret in this country: every successive augmententation of the sufferings of Holland must *increase* the force of those sentiments [2])," doch hierbij was het gebleven.

Een opmerkelijk feit is onlangs medegedeeld, hetwelk onze beschouwing wegens den titel van lasthebber van den Prins van Oranje, krachtens welken Engeland zich in het bezit der Nederlandsche koloniën had gesteld, nader bevestigt. Wij lezen namelijk in de Handelingen van het Indisch Genootschap te 's Gravenhage (2e Jaargang, 1ste Aflevering, Zalt-Bommel 1855, bl. 43) dat wijlen de Heer Mr. D. F. VAN ALPHEN, na zich in 1810 in Gelderland gevestigd te hebben, het ontwerp vormde, om met het Engelsche Gouvernement middelen te beramen, ten einde het eiland *Java* en zijne onderhoorigheden, aan Nederland

---

te Parijs is voorgevallen, opgemaakt door Mr. F. W. ROELL destijds Minister van buitenlandsche zaken, en medegedeeld door W. baron ROËLL, Amst. 1837, bl. 374.

[1]) Rapport van LABOUCHÈRE, zie het gemelde Verslag, bl. 379: »Son (van den Eng. minister WELLESLEY) observation générale et les renseignements qu'il a pu recueillir, conduisent aux conclusions suivantes: Que la question principale de paix ou de guerre n'occupe qu'imparfaitement l'esprit du public, que l'habitude le reconcilie avec la continuation del'état de guerre, que le système des restrictions commerciales est inhérent au Ministère actue, etc."

[2]) Note of Verbal communication from the MARQ. WELLESLEY to Mr. LABOUCHERE. Verslag van den heer ROELL, bl. 382.

terug te geven, onder het bestuur van den Erfprins van Oranje, later Koning WILLEM I, die dit voornemen goedkeurde. VAN ALPHEN begaf zich met zijn gezin naar Engeland, om het ontwerp in werking te brengen, doch de tijding dat *Java* in 1811 door de Engelschen genomen was, maakte zulks onnoodig. Zelfs RAFFLES die later om zijne vijandelijke maatregelen tegen de Nederlandsche Regering in Indië zoo berucht is geworden, heeft in zijn „History of Java" erkend dat de Engelschen op Java zijn gekomen als *vrienden*.

Uit dit alles blijkt ten duidelijkste, dat Holland en bijgevolg ook zijne koloniën door de groote Mogendheden en met name door Engeland, bij voortduring is beschouwd als uit den onlijdelijken toestand waarin NAPOLEON het geplaatst had, ook in het belang van Europa's evenwigt verlost te moeten worden [1], en dat dus alle verovering van eenig gewest hetwelk vroeger tot de Republiek behoorde, waar ook gelegen, en door welken vijand ook, steeds aangemerkt werd als afbreuk, dien men den *algemeenen* vijand — den Franschen Keizer toebragt. En daarenboven, aan wien had Nederland het herstel zijner onafhankelijkheid in 1813 te danken? Het allereerst en meest immers aan den moed en de vrijheidsmin zijner zoo lang onderdrukte burgers, gelijk algemeen erkend is; en dit was mede eene der redenen, waarom onverminderd het regt van Nederland op het herstel in al zijne voormalige territoriale bezittingen jure postliminii [2], België aan den herboren staat werd toegevoegd,

---

1) Zie Memorandum concernant la Hollande, adressé aux Monarques alliés contre la France, par le cabinet de St. James, p. 66, bij VAN DIJK, o. l.

2) Correspondence, despatches and other papers of viscount CASTLEREAGH London 1853, vol. II 85: Lord CASTLEREAGH to lord CLANCARTY, 14 Aug. 1814: »long before the line of the Meuse was taken up as a line of demarcation, namely when we where at Paris, the Prins of Orange entered *as of right*, into *all* the territories and places belonging to Holland, as it stood previous to 1792. This was *fully* considered and *expressly* decided."

gelijk lord PALMERSTON, den 16 Maart 1847, in het Lagerhuis beleden heeft 1).

---

1) Histoire du congrès national de Belgique par THÉODORE JUSTE, II, 399. Vgl. den aanhef der conventie van 13 Aug. 1814: »Les Provinces Unies des Pays-Bas ayant été rendues..... et placées par la loyauté de la Nation Hollandaise etc."

VERHOUDING TOT ENGELAND BETREFFENDE DE KOLONIALE AANGELEGENHEDEN SEDERT 1814 TOT HET TRACTAAT VAN 17 MAART 1824.

§ 1. DE CONVENTIE VAN 13 AUGUSTUS 1814.

De straks gemelde plannen door Engeland en Rusland in 1805 beraamd, maakten eene der voorwaarden uit van het Vredes-tractaat van Parijs van 30 Mei 1814, en werden op het Weener Congres verwezenlijkt. België werd aan de zeven provinciën toegevoegd onder de souvereiniteit van het huis van Oranje en Nederland nam daarvoor op zich de helft der schuld van Rusland in Holland aangegaan. Krachtens de beide conventiën van 13 Augustus 1814 en 19 Mei 1815, bleef Engeland met de wederhelft dier schuld belast, tegen den afstand aan onze zijde van de koloniën de kaap de Goede Hoop, Demerary, Essequebo en Berbice (art. 1 der add. artt. Conv. 1814), terwijl het tevens op zich nam *f* 11,000000 aan Zweden te betalen [1]).

---

[1]) Bij art. 9 van het Tractaat van Parijs, had Zweden belooft aan Frankrijk Guadeloupe terug te geven tegen eene territoriale schadeloosstelling door Nederland te bewerkstelligen, indien België met Nederland werd vereenigd. Tusschen Zweden en onzen Staat was naderhand overeengekomen,

Vele jaren later in Julij 1832 en ook naderhand, heeft men zich in het Parlement hevig over het bezwarende en onverpligte van de Russische schuld beklaagd en de ongehoudenheid van Engeland tot de afdoening daarvan beweerd, hetgeen Sir ROBERT PEEL op zeer goede gronden bestreed, welke wederlegging de valschheid der redeneringen van NOTHOMB en anderen bevestigt 1). „If this country" (Engeland), zeide de beroemde Staatsman, „had not been *put in possession* of the Dutch colonies, Holland would have *retained* her colonies, and would have no debt to pay," en verder, „while England *retained* possession of the colonies *wrested* from Holland, she ought not to be very astute in finding reasons for excepting herself from the terms of her contract 2)." In denzelfden geest liet zich lord PALMERSTON uit in Maart 1847 3). Dat de afstand door Nederland van de koloniën de Kaap de Goede Hoop, Demarary, Essequebo en Berbice aan Groot-Britannie, door het Kabinet van St. James reeds lang beraamd was en beschouwd als eene uitgemaakte zaak, blijkt uit de opmerkelijke omstandigheid dat die bezittingen steeds goed waren onderhouden, terwijl al de overigen die aan Nederland zouden teruggegeven worden in

---

dat die vergoeding zou zijn pecuniecl en wel ten bedrage van 24.000000 francs of *f* 11.000000. Conv. entre S. M. Brit. et S. M. le roi de Suède du 13 Avril 1814. MARTENS, Recueil de Traités etc. III. 34.

1) De Russische schuld. Bedenkingen tegen de conventie van $^{18}/_{30}$ Aug. 1850 door Mr. G. W. VREEDE Amst. 1851.

2) The Speeches of Sir R. PEEL, II t. a p. Letters and despatches of lord CASTLEREAGH, II, 365: Lord CASTL. to count NESSELRODE May 28, 1815: »by enabling my opponents to describe the arrangement as one made not upon the principle of a *fair* equivalent with Holland, but as a gratuitous concession to Russia."

3) Histoire du Congrès National par Th. JUSTE, II 398 vv. Bij het uitbreken van den oorlog met Rusland in 1854, is de vraag der gehoudenheid tot aanzuivering der interessen en aflossing nogmaals in Engeland ter sprake gekomen, maar de voortdurende verpligting erkend.

ellendigen toestand verkeerden 1). Van daar wellig de overhaasting en de aandrang waarmede het Engelsche Ministerie, niettegenstaande men te 's Hage aangaande den toestand der voormalige Nederlandsche koloniën slecht ingelicht was, onze Regering tot het sluiten van de Conventie van 13 Augustus 1814 overreedde. Men had hier te lande te laat berouw van die overijling, want, zooals te verwachten was, baarde de uitvoering van dit verdrag, ten gevolge van het langdurig tusschenbeheer der Engelschen, vele moeijelijkheden, dewijl men zich den tijd niet had gegund die bij één en dezelfde acte op te lossen 2). Volgens art. 2 dezer Conventie moesten wij ons nog twee belangrijke opofferingen ten behoeve van Engeland laten welgevallen 3). Er staat wel dat Z. Br. Maj. aan Nederland *afstaat* het eiland Banca (Banka, Bangka) *in ruil* tegen de etablissementen in Cochin, maar op beide gewesten had Nederland, zoo al geen regt van eigendom, ten minste naar de heerschende beginselen der koloniale politiek, de meest gegronde aanspraak.

Het eiland Banca namelijk, was eene onderhoorigheid van den Sultan van Palembang, onder het Nederlandsche oppergezag; met welken vorst de Indische Regering een contract had aangegaan, waarbij hij beloofde jaarlijks tegen zekeren prijs, 20.000

---

1) VAN KAMPEN, Geschiedenis d. Ned. b. Eur., Dl. III, 2e St., bl. 516 en 517. — Over den handel der Nederlandsche onderdanen op de koloniën Berbice, Demerary en Essequebo, werd eene conventie met Engeland gesloten den 12 Augustus 1815, ter vervulling van de voorwaarden van den afstand dier koloniën. Zie Letters and despatches of lord CASTLEREAGH, I, 345.

2) Bij den aanvang der negotiatiën in de maand Julij van het jaar 1820, is van die overhaasting melding gemaakt.

3) Art. 2 luidt: Sa Maj. Britt. consent à céder en toute souveraineté l'île de Banca, située dans les Mers Orientales, au Prince Souverain des Pays-Bas, en échange de l'établissement de Cochin et de ses dépendances sur la côte de Malabar, lequel restera en toute souveraineté à sa Maj. Britt.

pikols tin te leveren 1). Voor al het tin dat hij boven dit aantal pikols opbragt, zoude hij een' verhoogden prijs genieten; voor al wat beneden het bedongen bedrag bleef, moest hij schadevergoeding geven. Nu was de Palembangsche vorst naar luid dezer overeenkomst, reeds sedert eenige jaren eene aanzienlijke som schuldig. Behalve dus ons regt op Banca wegens de cijnsbaarheid van gemelden Sultan, kwam dit eiland bij eventuëlen afstand door den vorst, het eerst toe aan den Nederlandschen Staat om daarop de som welke men te vorderen had, te kunnen verhalen 2). Het Palembangsche rijk was tijdens het Engelsche tusschen-bestuur ten prooi aan allerlei wanordelijkheden, de vorst zwak en in gedurigen twist met zijnen broeder 3), waardoor de nabijgelegen Britsche en veroverde Nederlandsche bezittingen veel van de roovereijen der Palembangers te lijden hadden. Om hieraan een einde te maken, plaatste de Luit^{t}. Gouv. RAFFLES in 1812 den broeder des Sultans, NAYAM OEDIN op den troon en bediende zich tevens van die gelegenheid om Banca in bezit te krijgen, door met den nieuwen vorst

---

1) Rapport van Commissarissen Generaal van het jaar 1818. — Memorie ter betooging dat Malacca ten onregte door onze natie als eene plaats van de grootste aangelegenheid en als de sleutel der straat van dien naam beschouwd wordt, ingediend aan den Gouv. Gen. DAENDELS in 1809 door A. COUPERUS (oud gouverneur van Malacca). — De schrijver klaagt vooral over den smokkelhandel in tin der Chinezen, en beweert dat Banca, goed bestuurd, wel 50.000 pik. tin zou kunnen opleveren, die te betalen met 8 Spaansche realen per pikol en tegen 18 te verkoopen, eene winst zouden opleveren van 250.000 Sp. matten.

2) In de bovengemelde Memorie raadt COUPERUS aan om zich toch spoedig van Banca meester te maken, hetwelk de Sultan van Palembang gemakkelijk zoude willen afstaan wegens zijne schuld, en omdat er anders groote waarschijnlijkheid was dat de destijds magtige Sultan van Djohor (Johor) het zoude bezetten.

3) Vgl. een opstel van den Heer J. C. BAUD, getiteld: Palembang in 1811 en 1812, in de Bijdragen tot de taal- land- en volkenkunde van Nederl. Indië, Amst. 1852, N°. 1, bl. 7—40.

een contract aan te gaan, waarbij dezen Palembang verzekerd werd onder voorwaarde van den afstand van Banca 1). Hoewel deze handelwijze RAFFLES waardig en hoogst onbillijk is te noemen, was er niet veel tegen in te brengen. De etablissementen in Cochin hadden voor Nederland weinig waarde meer, evenmin als de overige factorijen op de vaste kust van Indië, zooals later zal aangetoond worden, en de Nederlandsche Regering begreep te regt dat eenige inschikkelijkheid raadzaam was, omdat reclames van ondergeschikten aard alligt de regeling der hoofdzaak, namelijk het herstel van den *status quo ante bellum* in art. 1 der Conventie uitgedrukt, onbepaald hadden kunnen vertragen 2). De overige inhoud der Conventie, in het geheel uit 9 artt. en 3 additionele bepalingen bestaande, is thans als meerendeels transitoir, van minder aanbelang. Van de Nederlandsche zijde werd nog afgestaan het kleine district Bernagore bij Calcutta, tegen eene jaarlijksche som door wederzijds te benoemen commissarissen te schatten 3), en verder werd vastgesteld dat de plaatsen die teruggegeven of geruild waren, zouden overgeleverd worden in den toestand, waarin zij zich bevonden tijdens de onderteekening der Conventie. In de Britsche bezit-

---

1) Vgl VAN KAMPEN, Gesch. der Ned b. Enr., Dl. III. 2e St., 541 vv. — In het Rapport van Comm. Gen. van 8 Februarij 1817, wordt vermeld dat uit het tractaat van 1812, door het Engelsche tusschen-bewind aangegaan met den Sultan van Palemb. blijkt, dat de vorst voor den afstand van Banca voordeelen bedongen heeft, die later ten laste van het Ned. Gouvt. zijn gekomen.

2) Letters and despatches of lord CASTLEREAGH, t. a. p. Lord CASTLEREAGH to lord CLANCARTY, 14 Aug. 1814: »Fagel is quite satisfied — I should rather say *gratified* — by the shape I have given to the Convention."

3) In 1818 was die jaarlijksche som (6500 ropijen) nog niet vastgesteld. De zaak heeft waarschijnlijk eerst in 1824, bij de onderhandelingen over het Tractaat van 17 Maart haar beslag gekregen. Letters and despatches of CASTLEREAGH, III, 408 en 456 bevattende tevens bijzonderheden omtrent de bijdrage door Engeland te leveren wegens de vestingwerken in België volgens art. 1 add. artt. der Conventie 13 Aug. 1814.

tingen op het vaste land van Indië, zouden de Nederlandsche onderdanen ten handel worden toegelaten op den voet der meest-begunstigde natie, waartegen de Nederlandsche Regering moest beloven, geene nieuwe vestingwerken aan te leggen in hare etablissementen aldaar, welke onmiddellijk aan die der Britten grensden, en er slechts zooveel krijgsmagt te houden als noodig zoude zijn tot handhaving der rust. Het bleek later dat deze belofte aan onze zijde des te gemakkelijker te vervullen was, naarmate de Engelschen gedurende hun bestuur bijna alle sterkten hadden gesloopt en de wederopbouwing daarvan schatten zoude hebben gevorderd. De Nederlandsche koloniën zouden teruggegeven worden, die in Amerika gelegen binnen drie maanden, die ten oosten van de Kaap de Goede Hoop, binnen de zes maanden na de ratificatiën der overeenkomst. Nog komt in het Tractaat een artikel voor, waarbij het Nederlandsche Gouvt. belooft zoo veel in zijn vermogen is bij te dragen tot de geheele vernietiging van den slavenhandel, reeds verboden bij besluit van den Souvereinen Vorst van 15 Junij 1814, hetwelk vooral op aandrang van den Engelschen gezant te 's Hage lord CLANCARTY, schijnt genomen te zijn [1]).

Later is dit onderwerp tusschen beide Mogendheden nog geregeld bij Tractaat, den 4 Mei 1818, eene suppletoire conventie van 31 December 1822 en een additioneel artikel van 25 Januarij 1823 [2]).

---

1) Zie CASTLEREAGH, Letters and despatches, vol. II, 54: Lord CLANCARTY to lord CASTLEREAGH, 17 June 1814 »M. DE NAGEL tells me the resolution for the abolition of the slavetrade will be found complete and satisfactory." CLANCARTY geeft verder als zijn vermoeden te kennen »that the object of proposing (door VAN NAGELL) this to be placed in the treaty as a *conditional* Article, is to relieve the Government here from the *unpopularity* which they apprehend as a consequence of the measure, and throw it upon us."

2) Zie Complete collection of the treaties and conventions so far as they relate to commerce and navigation cet., by LEWIS HERTSLET Esq. London 1827, vol. III, 270 sqq.; Cf. CASTLEREAGH, Letters and despatches, IV, 379, 391, 420, 424 cet.

§ 2. UITVOERING DER CONVENTIE VAN 1814.

Ten gevolge van vorenstaand verdrag werden door den Koning drie Commissarissen Generaal benoemd: de HH. C. T. ELOUT Staats-Raad, G. A. G. P. baron VAN DER CAPELLEN Secretaris van Staat, en A. A. BUIJSKES Schout bij Nacht, ter overname der bezittingen uit de handen van het Engelsche tusschen-bestuur en in het bijzonder belast, om „na den geheelen staat van zaken naauwkeurig te hebben onderzocht, zoodanige bepalingen op alle takken van bestier daar te stellen, als zij na rijpen rade noodig zouden oordeelen, en daarna de Hooge Regering dezer landen te bevestigen 1)."

De toestand in welken die staatslieden onze koloniën vonden, was hoogst ongunstig 2). Dat het bestuur van Sir THOMAS STAMFORD RAFFLES op Java weinig tevredenheid bij de Hooge Regering in Bengalen had verwekt, blijkt o. a. uit zijne verplaatsing naar Sumatra, zelfs toen op Java reeds bekend was, dat binnen weinige maanden de kolonie onder Nederlandsch gezag zoude terugkeeren 3). Uit het beheer onzer volkplantingen hebben de Britten over het algemeen meer nadeel gehad, dan winst genoten. Volgens de eigen opgave van RAFFLES, had zijn bestuur gedurende 3 jaren een te kort opgeleverd van 7,351.200 : 25 Ropijen = *f* 10,000.000 4). Dit mag gedeel-

1) (Mr. P. MYER) Kronijk van Nederlandsch Indië van het jaar 1816, geplaatst in het Tijdschrift voor Neêrland's Indië, 3e Jaarg., Dl. II en in den Moniteur des Indes-Orientales et Occidentales, III (1848/49). Over het Engelsche bewind op Java en den toestand onzer koloniën bij de overname, bevat deze kronijk van 1816 wetenswaardige bijzonderheden.

2) OUWERKERK DE VRIES, Verhand. over den Ned. koophandel, bl. 68 en 69; VAN KAMPEN, t. a. p.

3) Brief van lord HASTINGS aan den Gouv. Gen. VAN DER CAPELLEN geschreven uit Calcutta 14 Jan. 1820, benevens het antwoord daarop, te vinden in: de Gedenkschriften van den graaf VAN DER DUIJN VAN MAASDAM, Amst. 1853, bl. 524 vv.

4) Zie N. VAN ELTEN, Iets over den voorgaanden en tegenwoordigen staat

telijk aan de kostbare uitvoering zijner geliefkoosde ontwerpen, waardoor hij later ook Bencoelen (Bengkoelen, Bencoolen) tot een lastpost voor de Engelsche Oost-Indische Compagnie maakte, toegeschreven worden, maar ook voorzeker aan de onderdrukking van allen handel door het continentaal stelsel van NAPOLEON, terwijl men, gelijk OUWERKERK DE VRIES het uitdrukt, in Engeland bijna *stikte* onder de koffij en suiker 1).

De terugkomst van den overweldiger uit Elba, en de nieuwe kruistogt van de verbonden Mogendheden tegen Frankrijk, had de werkelijke inbezitneming der koloniën eenige maanden verschoven, zoodat de benoemde Commissie eerst den 19 April 1816 op Java aankwam. Lang aarzelde de Luitenant-Gouverneur JOHN FENDALL die RAFFLES in die waardigheid was opgevolgd, om het gezag af te staan, op grond dat het bevel daartoe uit London en uit Bengalen, waaraan Java onderhoorig was, moest worden verbeid 2). Het is buiten twijfel dat de Brit-

---

van Nederlandsch Indië, enz. 's Hage en Amst. 1835, bl. 11—16. — RAFFLES, the History of Java, I, 306 sqq. — VAN DEN BOSCH, Nederland's bezittingen in Azië, Amerika en Afrika, 's Hage en Amst. 1818. Dl. I, Hoofdst. IV, bl. 254—338 bevattende eene wederlegging van de jammerklagten van RAFFLES over de Nederlanders en hunne administratie in de Overzeesche bezitt. Vgl. VAN KAMPEN, III, 2e St., 499 vv. P. MIJER, dissertatio cet., en anderen.

1) Vgl. Redevoering over het ontwerp van wet der geldleening ten behoeve van de Overzeesche bezitt. door D. F. VAN ALPHEN, Leyden 1826. bl. 97: »men stond zelfs een oogenblik in beraad om haar (de kolonie Java) geheel te verlaten."

2) De Engelsche O. I. Compagnie wordt bestuurd door een collegie van 24 bewindhebbers, die uit hun midden eene permanente commissie benoemen voor de regeling der loopende zaken. Dit »select committee" beslist over alle ondergeschikte punten, maar is overigens verpligt zich te gedragen naar de bevelen van een' Raad van toezigt: *the Board of Control for India affairs*, dat weder onafhankelijk van het collegie van bewindhebberen handelt en de kroonkoloniën geheel alleen beheert. Zie Mr. O. VAN REES, Verhandeling over G. K. VAN HOGENDORP als staatshuishoudkundige, Utrecht

sche Luit.-Gouverneur die beide magtigingen noodig had, maar hoogst waarschijnlijk tevens dat men met de toezending daarvan draalde, om zich nog eenige inkomsten te kunnen verzekeren ter vergoeding van het geleden nadeel in het beheer van onze koloniën, welker bedrag evenwel van regtswege reeds aan Nederland toebehoorde.

Die inkomsten hadden zij in dat jaar veel vroeger ingevorderd dan anders daarmede het geval plag te zijn, o. a. de zoogenaamde *Macassaarsche pas*, welke belasting doorgaans in Junij of Julij werd geheven en nu reeds den 13 April opgeeischt was 1). Toen eindelijk de vereischte stukken waren aangekomen, werd de Conventie van 13 Aug^{s}. 1814, den 13 Julij 1816 voor het eerst in het Gouvernementsblad geplaatst 2). Aan het slot van art. 3 der Conventie had de Engelsche bewindvoerder eigenmagtig doen plaatsen: „en dat mitsdien de contracterende partijen aan de bestaande tractaten zullen gebonden zijn." Het spreekt van zelf dat de Nederlandsche Comm. Gen. tegen deze willekeurige toevoeging en veelbeteekenende verklaring van art. 3 protesteerden, op welk verzet die woorden werden geschrapt. Den 23 Julij 1816 werd eindelijk de overeenkomst ter regeling van de wijze van overgave gesloten, nadat het Engelsche be-

---

1854, bl. 136. Speeches of the right honorable T. B. MACAULAY, edit. Tauchnitz, I, 148 sqq.

1) Kronijk van Nederl. Indië van het jaar 1816. De Macassaarsche pas is de vergunning voor zekere som verleend aan Chinesche jonken, om op Macassar te handelen. Die vergunning moet jaarlijks hernieuwd worden.

2) RAFFLES trachtte van den inwendigen toestand der Hollandsche koloniën een schrikverwekkend tafereel op te hangen. In een' brief aan FAGEL gedateerd 26 Julij 1816, zegt hij: dat Java wel altijd »a most obedient wife" is geweest voor Nederland, maar dat 7000 man naauwelijks voldoende zouden zijn om Java en onmiddellijke onderhoorigheden in bedwang te houden, daar de Javanen onder zijn bestuur groote vrijheid genoten hadden, en wel hadden bemerkt dat de Hollanders door de Franschen waren overwonnen, en deze weder door de Engelschen, enz.

stuur vergeefs getracht had van de CC. GG. de belofte af te persen, om de verdragen in 1812 aangegaan met de vorsten van Soeracarta en Djocjocarta en den sultan van Palembang, te eerbiedigen (zie boven bl. 18). Den 19 Augustus van datzelfde jaar had de overgifte van Java en onderhoorigheden op eene plegtige wijze plaats, en werd door den Luitt. Gouv. FENDALL op zijne beurt geprotesteerd tegen de weigering van CC. GG., om schriftelijk de belofte af te leggen van voornoemde contracten gestand te doen [1]). Later kwamen achtervolgens de buitenbezittingen weder onder Nederlandsch gezag. In hetzelfde jaar werd nog Banjermassing door den daartoe benoemden commissaris J. VAN BOECKHOLTZ overgenomen, en vertrok eene expeditie van Java ter overname van Macassar, terwijl den 25 Maart 1817 de overgifte der Molukken plaats had [2]). Banca werd in 1816 afgestaan onder protest van RAFFLES, maar het ontruimen van Biliton, dat altijd als eene onderhoorigheid daarvan beschouwd was en dat de Engelschen tegelijk met Banca van den Sultan van Palembang hadden ontvangen, werd door hem geweigerd [3]); hoewel men m. i. teregt meende aan onze zijde, dat Biliton (Billiton, Bliton) onder den afstand van Banca bij art. 2 van de Conv. van 1814 begrepen was; „zoodat (Kronijk 1817 en 1818) CC. GG. het raadzaam oordeelden, de vraag of Biliton al dan niet kon geacht worden tot het Nederlandsch Gouvt. te behooren, ter beoordeeling te stellen van de wederzijdsche Europische Gouvernementen." Tot commissaris voor de overname der Nederlandsche bezittingen op de vaste kust van Indie, werd benoemd de Heer J. A. VAN BRAAM, die den 8 Julij 1817 van Java vertrok om zijne taak

---

1) Kronijk 1816.

2) Kronijk van 1817 en 1818.

3) Over de belangrijkheid der tin-mijnen op Biliton, zie de meergemelde Bijdr. tot de taal- land- en volkenkunde van Ned. Indië, Amst. 1852, N°. 1, bl. 47 vv.

te volbrengen. Den 15 September 1817 werd Chinsurah ontruimd, terwijl het verlaten der etablissementen Calcapoer en Cassembazar door de Engelschen werd geweigerd, zonder daarvoor voldoende redenen op te geven. Later vernam VAN BRAAM dat de O. I. Comp. geweigerd had om die beide factorijen af te staan, uit hoofde van art. 4 der Conv. 13 Aug. 1814 2e lid, alsof daarbij die bezittingen aan Engeland waren toegewezen en de Nederlanders slechts terug gekregen hadden alle etablissementen om de West van Indië gelegen; welk bezwaar later werd uit den weg geruimd. [1]).

Evenzoo moesten wij afzien van de voorregten die van oudsher aan onze etablissementen aldaar waren verknocht geweest. Deze waren namelijk, de jaarlijksche levering door de Engelschen tegen inkoopsprijs van 23.000 maons salpeter (een maon is van 6 tot 8 ℔), en van eene hoeveelheid opium (500 of 600 kisten).

Het Engelsch-Indische bestuur gaf daarvoor als reden op, dat het den alleenhandel in die artikelen had afgeschaft en dat dus het Nederlandsche Gouvt zich van opium en salpeter kon voorzien tegen den marktprijs, even als ieder ander, en daarenboven beriep het zich op de Conventie van 13 Aug. 1814, waarin niets omtrent die voorregten gezegd was. Sommigen hielden onze aanspraak op die leverantie van salpeter en opium voor gegrond op de omstandigheid, dat wij in vroegeren tijd onder de O. I. Comp. daarvoor eenige etablissementen in Bengalen hadden afgestaan. De opoffering van dit regt zou bovendien naar het gevoelen van VAN BRAAM zeer belangrijk zijn,

---

1) Brieven van VAN BRAAM aan den Minister van Koloniën, geschreven uit Calcutta 5 December 1817 en uit Sadras 26 Mei 1818. — Onze etablissementen op de vaste kust van Indië waren, behalve het schiereiland Malacca, in Bengalen: Chinsurah, Fultha en Calcapoer; langs de kust van Coromandel van het Noorden naar het Zuiden: Bimilipatam, Jaggernaikpoeram, Palicol, Paliacatta, Sadras (hoofdplaats), Portonovo, Tutucorin; te Suratte was slechts één kantoor.

daar de dus geleverde opium ons jaarlijks eene winst gaf van plus minus één millioen ropijen, en de maons salpeter ongeveer 70 à 80,000 ropijen [1]). Frankrijk en andere Staten hadden ook weleer het regt op eene jaarlijksche hoeveelheid opium uitgeoefend, doch bij eene conventie die zeer voordeelig was voor Engeland, gesloten den 7 Maart 1815, had men daarvan van de Fransche zijde afstand gedaan; de Engelschen vergaten niet hiervan als argument voor de niet-uitkeering van opium aan Holland, tegen den commissaris VAN BRAAM gebruik te maken [1]).

Van den toestand onzer bezittingen in Bengalen hangt VAN BRAAM een alles behalve bemoedigend tafereel op, en schrijft dien vooral toe aan den druk welken onze handel aldaar moest ondervinden, dewijl *alle* voorwerpen aangevoerd met andere dan Engelsche schepen, dubbel belast waren [2]). De Heer B. C. VERPLOEGH werd van daar door VAN BRAAM gezonden naar Suratte ten einde die bezitting uit zijnen naam over te nemen. Den 31 Maart 1818 werden de etablissementen van Sadras (op de kust van Coromandel) en de stad Tutucorin aan het Ned. gezag terug gegeven. Dit ging weder met moeijelijkheden gepaard. Hoewel ons regt op de bezitting zelve niet werd betwist, erkenden de Engelschen toch niet onze aanspraak op de parelvisscherij van die kust, niettegenstaande VAN BRAAM uitdruk-

---

1) Zie Proeve van eene geschiedenis van den handel en het verbruik van opium in Nederlandsch Indië, door den Heer J. C. BAUD, geplaatst in het tijdschrift: Bijdragen tot de taal- land- en volkenkunde van Nederlandsh Indië 1853, bl. 80 vv.

2) Uit het Rapport van VAN BRAAM aan CC. Gen. uit Chinsurah (fort Gustavus) van 28 Sept. 1817, blijken nog nader de nadeelen die wij van onze bezitt. aldaar ondervonden wegens de nabuurschap der Engelschen. Zoo ging het ook den Deenen, die jaarlijks 24.000 rop. aan hunne bezitt. in Bengalen opofferden. Hetgene VAN BRAAM meldt werd later bevestigd door den resident van Chinsurah D. A. OVERBEEK, in een' brief geschreven 5 Mei 1819 aan den Minister van Koloniën.

kelijk daartegen protesteerde. Evenzoo was ons regt van parelvisscherij op Ceylon niet bij den vrede van Amiens afgestaan, en had dus aan Nederland moeten teruggegeven of vergoed worden. VAN BRAAM roerde echter wijselijk dit punt niet aan; later is er ook geen gewag meer van gemaakt. Het was bij de Conventie van 1814 vergeten en in 1824 had men grootere belangen te verdedigen en wilde dus waarschijnlijk die niet zeer aanzienlijke parelvisscherij aan de Engelschen laten.

De staat van zaken te Sadras en Tutucorin was overigens ook allertreurigst; van de laatste plaats waren o. a. alle officiële stukken verdwenen. De handel aldaar beteekende ook weinig of niets, daar er evenzeer dubbele regten moesten betaald worden in de nabij gelegen Engelsche bezittingen, als te Chinsurah, zoodat de inwoners dreigden de Nederlandsche etablissementen te verlaten en naar de Engelsche te verhuizen. Daarenboven waren alle forten en openbare gebouwen slecht onderhouden en meestal op het punt van in te storten. VAN BRAAM trof echter eene voor onze Regering voordeelige overeenkomst met den Britschen Gouverneur van Madras J. HODGSON, wegens den afstand onzer zoutpannen aldaar, waardoor de jaarlijksche bijdrage van het koloniaal bewind voor Coromandel, met 14.000 rop. verminderd werd [1]). Malacca en Rioauw keerden zonder eenigen tegenstand onder ons gezag terug den 21ⁿ September 1818, en wel in handen der daartoe benoemde commissarissen C. J. WOLTERBEEK Schout bij Nacht en J. S. TIMMERMAN THIJSSEN, welke laatste tevens tot Gouverneur aldaar benoemd was [2]). Blijkens de Memorie van COUPERUS is Malacca altijd een der onvoordeeligste posten in Oost-Indie geweest.

---

1) Brief van VAN BRAAM aan FALCK 26 Mei 1818 uit Sadras.

2) Zie kronijk 1817 en 1818. — De Sultan van Rioauw (Rhio, Rio) betoonde eerst eenigen weerzin, doch reeds op den 26 November van hetzelfde jaar kwam tusschen die commissarissen en de gezanten van den Sultan eene overeenkomst tot stand, waarbij de Vorst de Nederlandsche bescherming aannam.

Van het jaar 1641 af, het tijdstip der Nederlandsche vestiging op het Maleische schiereiland, tot aan 1795, in welk jaar de inbezitneming door de Engelschen plaats had, alzoo in een tijdvak van 154 jaren, zijn er slechts 35 geweest waarin men de lasten uit de inkomsten kon goed maken en eene kleine som overhouden. Ook de Engelschen hebben er niet veel voordeel van getrokken, evenmin als de Nederlanders na hunne terugkomst aldaar.

De meeste onaangenaamheden had het Nederlandsche Gouv^t. te verduren daar, waar het die toen misschien het minst verwacht had, doch welke waarschijnlijk wel zouden voorzien zijn indien men de vijandige gezindheid van RAFFLES beter gekend had. Ik bedoel het gebeurde te Palembang. Als commissaris tot overname dier bezitting werd in Oct. 1817 benoemd de Hr. Mr. H. W. MUNTINGHE, een ervaren ambtenaar, die in Junij 1818 te Palembang gekomen, dadelijk onderhandelingen met den Sultan aanknoopte 1). Hij vond het land in een' beklagenswaardigen toestand door de menigvuldige twisten en burgeroorlogen, tusschen den Sultan en diens broeder, en bij het volk ontevredenheid over den druk waaronder het leed. De naburige Lampong-districten zuchtten ook onder die willekeur en de gedurige invallen van den vorst, die de kinderen der inwoners roofde om die als slaven te verkoopen. Tot herstel der rust en veiligheid aldaar, werd met de beide Sultans door den Heer MUNTINGHE een dubbel verdrag aangegaan, het eene den 20, het andere den 23 Junij 1818. De voornaamste bepalingen van die tractaten waren: toezegging der Nederlandsche bescherming aan die vorsten, afstand van den regerenden Sultan van een gedeelte van zijn grondgebied aan Nederland, en van eene strook lands aan zijnen broeder. 2). De twee Sultans begonnen reeds de aangegane

1) Zie levensschets van Mr. HERMAN WARNER MUNTINGHE, Raad van Nederlandsch Indië, in de Handelingen van het Indisch Genootschap te 's Gravenhage, 2e Jaarg., 2e Afl., bl. 128 vv.

2) Kronijk 1817 en 1818.

overeenkomst ten uitvoer te leggen, toen den 4 Julij 30 à 50 gewapenden den Dalem (paleis) van den Sultan binnendrongen, terwijl tevens eene Engelsche deputatie uit Bencoelen aan MUNTINGHE brieven van RAFFLES ter hand stelde, een' aan zijn eigen adres en een' voor den Gouv. Gen. te Batavia. De hoofdinhoud dier beide brieven was deze: RAFFLES hield staande dat het Ned. bewind niet het regt had om tractaten met den Sultan van Palembang aan te gaan, dewijl die bezitting terug gegeven was onder voorwaarde van al het bestaande te eerbiedigen, zooals het door het Britsche bestuur van Java was vastgesteld [1]); voorts dat de vorst van Palembang onder de onmiddellijke bescherming stond der Engelschen, weshalve hij RAFFLES alle schikkingen van MUNTINGHE verklaarde van nul en geener waarde, en daarenboven de ontruiming van Padang afhankelijk stelde van de maatregelen van ons Gouvt. wegens Palembang. In den brief aan den Gouv. Gen. v. DER CAPELLEN [2]) neemt RAFFLES den titel aan van *Representant van het Britsche Gouvt. in den Indischen Archipel*. Weldra liep het gerucht dat eene Engelsche krijgsmagt in het land van Palembang was binnengerukt en gereed stond zich naar de stad van dien naam te begeven. De Hr. MUNTINGHE trachtte zich met de Engelsche deputatie te verstaan, maar te vergeefs; de Britsche vlag werd bij den Kraton van den Sultan geplant, op het gebied dat aan Nederland behoorde. Die vlag zou, dus verklaarde de deputatie, niet dan *door geweld* kunnen verdwijnen. De Nederlandsche commissaris was door dit alles in een' zeer moeijelijken toestand gebragt. Intusschen hij moest *handelen*, want onze deugdelijk en wettig verkregen regten te laten varen ware pligtverzuim geweest; daartoe eerst de beslissing af te wachten van de Hooge Regering te Batavia en intusschen het gedrag der Engelschen lijdelijk aan te zien, was evenmin raadzaam, daar zulks het Gouvt in

1) Zie boven bl. 24.

2) Deze was toen evenwel nog niet als zoodanig in functie.

de schatting van den inlander zoude hebben doen dalen. MUNTINGHE eischte dat de Engelschen die zich in den Kraton bevonden, dien zouden verlaten, en ontbood de Nederlandsche korvet de Eendragt, met bevel om na eene nieuwe opeisching en bij weigering om daaraan te voldoen, op het paleis eenige kanonschoten te lossen. Dit hielp; de Engelschen vingen aan te onderhandelen en wilden zich krijgsgevangen geven, hetgeen MUNTINGHE niet zonder reden, weigerde, hun verklarende dat zij geheel vrij waren en dat de genomen maatregelen niet verder strekten dan tot handhaving der rust 1).

Men schreef het gedrag van RAFFLES toe aan de zucht om tusschen het Britsche Gouvt en het onze verdeeldheid te zaaijen; uit hoofde der bij onderscheidene gelegenheden door hem betoonde vijandschap en naijver jegens onzen Staat, is het zeer waarschijnlijk dat dit zijn streven was. Misschien evenwel was tevens zijn doel om den slechten indruk weg te nemen dien de Regering van Britsch Indië had opgevat wegens zijn beheer op Java 2). Ons regt op Palembang behoefde overigens niet te worden bewezen. Wij hadden het tot 1803 ongestoord bezeten en krachtens de Conventie van 13 Aug. 1814 (Art. 1) terug bekomen, daar het niet onder de etablissementen genoemd is welke bij uitzondering aan de Engelschen zouden verblijven. Doch dit is het ook niet wat RAFFLES betwistte. Het was *Banca* dat door den Sultan van Palembang aan Engeland was afgestaan in 1812, en hetgeen wij als eene *Engelsche* bezitting naar luid dierzelfde Conventie ontvingen tegen afstand der *Hol-*

---

1) Deze bijzonderheden zijn ontleend aan het Rapport van CC. GG. van het jaar 1818, en een' brief van MUNTINGHE aan den heer SMISSAERT te Muntok van 28 Sept. 1818. Vgl. Kronijk 1817 en 1818, VAN KAMPEN, III, 2, 541 vv.

2) Uit den brief van lord HASTINGS aan den baron VAN DER CAPELLEN, geschreven uit Calcutta 14 Januarij 1820, ter zake der gerezen onaangenaamheden over Singapore, blijkt dat RAFFLES bij den Board of Control van alle aantijgingen is vrijgesproken.

landsche factorijen in *Cochin*. Nu wilde RAFFLES dat wij het tractaat door het Engelsche tusschen-bestuur in 1812 met den Palembangschen vorst getroffen, zouden nakomen, nadat wij, let wel, om Banca terug te erlangen en dit eiland wettig, ongehinderd en zonder eenige beperking hoegenaamd te behouden, daarvoor Cochin hadden in ruil gegeven en daarenboven nog bezwaard bleven met de jaarlijksche uitkeering van hetgeen door de Britten voor den afstand van Banca beloofd was [1]). Die eisch was waarlijk te ongerijmd en te onregtvaardig om er eenige waarde aan te hechten en het Nederlandsch Gouvt. kon met zekerheid verwachten, hetgeen dan ook later geschied is, dat men te Calcutta zulk eene vermetelheid zoude afkeuren. Minstens was het gedrag van RAFFLES voorbarig te noemen en in vele opzigten bedenkelijk, uit aanmerking van het tijdstip waarop hij aldus handelde, dewijl ons gezag naauwelijks op Java hersteld was. Bovendien kon alleen het Opperbewind in Bengalen het regt hebben van ten deze eenig verzet te doen gelden, voor zoo verre namelijk daartoe grond had bestaan.

Om verdere verstandhouding van den Sultan met RAFFLES te doen ophouden, werd eerstgemelde den 20 November 1818 met de korvet Eclips op last van den commissaris naar Java vervoerd. De Luitt. Gouv. van Bencoelen hield woord en weigerde den Hr. commissaris DU PUY, daartoe den 27 Mei 1818 van Batavia vertrokken, Padang over te geven, ten zij de Nederlandsche Regering (het was hier alweder duidelijk een door RAFFLES uitgedacht voorwendsel, daar geene bepaling van de Conventie van 1814 hem hiertoe regt gaf) 175.000 piasters betaalde, zijnde het bedrag van het te kort van het Britsche beheer sedert 1795. DU PUY zag van de overname onder die voorwaarde af en vertrok na protest daartegen 2). Intusschen had de majoor NAHUYS VAN BURGST in 1819 voordeelige over-

---

1) Vgl. bl. 19, noot 1.

2) Kronijk van 1817 en 1818.

eenkomsten gesloten met de Sultans van Sambas, Pontianak en Mempauwa op Borneo, die de bescherming van het Nederlandsche Gouvt hadden ingeroepen 1).

Nadat ook tegen de inbezitneming der Lampongs door RAFFLES onverwachte bezwaren waren geopperd, had in 1819 op uitdrukkelijk bevel van het Bengaalsche Opperbestuur de overgifte plaats van alle bezittingen welker ontruiming door RAFFLES geweigerd was, behalve die van Biliton, waarbij tevens eene algemeene afkeuring aan de Regering van Neêrlandsch Indië werd te kennen gegeven over de handelingen van den Luitt Gouv. van Bencoelen.

De laatste van RAFFLES' ondernemingen tegen het Nederlandsche gezag was het bezetten van Singapore (Sinkapoer, Singhapoera). De Gouv. Gen. VAN DER CAPELLEN wilde juist daar post vatten ten einde een evenwigt te verkrijgen tegen het zoo bloeijend Poelo-Pinang (Prince of Wales-Island) dat aan onzen handel op Malacca zooveel afbreuk deed 2), toen de gezaghebber van Bencoelen zulks vernemende in allerijl daarheen eene Engelsche krijgsmagt zond, waardoor de Hollandsche vestiging geen voortgang had. Ons regt op Singapore berustte op de eijnsbaarheid van den Sultan van Djohor, wien de hoogheid over het eiland toekwam en op een contract met hem aangegaan in 1784 3)

---

1) Zie de aanleiding daartoe bij den Hoogleeraar VETH, Borneo's Westerafdeeling enz. Zalt-Bommel 1854. I. 358 vv.

2) Dit eiland was zoo zeer in bloei gestegen, doordien de Engelschen in de eerste jaren den handel aldaar in den meest uitgebreiden zin hadden vrij gelaten, namelijk zonder er eenige belastingen of tollen te heffen. Daarenboven stonden zij land in eigendom af zoowel aan Europeanen als aan inlanders. Die vrijdom van lasten, zegt COUPERUS in zijne meergemelde Memorie, heeft 10 jaren geduurd (1785—1795) maar na dien tijd, immers in 1809, waren zij zelfs drukkend.

3) Antwoord van VAN DER CAPELLEN op den brief van lord HASTINGS over Singapore, van 16 April 1820.

Hoewel men met reden over zulk eene handelwijze te Batavia hoogst verontwaardigd was en daartegen door den Gouverneur van Malacca deed protesteren, bleven de Engelschen in het bezit. Zelfs de vertrouwelijke briefwisseling tusschen VAN DER CAPELLEN en HASTINGS, nadat vroeger de Nederlandsche Opperlandvoogd zich officiëel over de onregtmatige bezetting van Singapore had beklaagd, mogt niet baten. Singapore was om zijne ligging een zeer belangrijk punt en COUPERUS geeft het in zijne Memorie aan den Generaal DAENDELS, als een van dezulken op die het meest geschikt zouden zijn, om er bij het verlaten van het Maleische schiereiland eene stapelplaats voor onzen handel op te rigten. Het belang van Singapore als handelsplaats is evenwel dikwijls overdreven en de bloei waartoe het geraakt is, moet vooral worden toegeschreven aan de maatregelen door de Engelschen aldaar aangewend, gelijksoortig met de vroegere op Poelo-Pinang. Een Engelsch koopman te Singapore gevestigd, liet zich daarover in een' brief aan een' correspondent te Samarang, in October 1822 dus uit: „The commercial advantages of the island as affording a new and immediate outlet for our trade and manufactures, have been much overrated. While the Dutch exacted such enormous and impolitic duties in their ports, the native trade naturally flowed here from all quarters and caused an immense traffic, but now that the Dutch have taken off their duties, even already some difference is begun to be felt, and will I think, prevent this place from ever possessing the monopoly that it has enjoyed." Een verlicht Staatsman, destijds Minister van Koloniën, FALCK, in dit opzigt voorzeker een bevoegd regter, meende dat Singapore wel is waar eene gezochte handelsplaats zou kunnen blijven, maar dat men bij wijziging onzer invoerregten, hetzelfde voordeel aan Riouw zou kunnen verzekeren [1]). Op een berigt van

[1]) 31 Julij 1823, Rapport enz. Vgl. LAUTS, Onderzoek naar geest en strekking van het Traktaat van 17 Maart 1824. Amst. 1837, bl. 114 vv. — De

den ontvanger van in- en uitgaande regten in Malacca, den heer MONTAIGU, dat inderdaad aldaar alle handel wegkwijnde en op aanraden van dezen, werden de invoerregten in 1822 op het Maleische schiereiland verminderd [1]) en de uitwerking van dien verstandigen maatregel bleef niet zonder nadeeligen invloed op Singapore, volgens het getuigenis van den Engelschen koopman, zoodat zelfs, gelijk de baron VAN DER CAPELLEN meldde, te Singapore, alwaar men juist bezig was een nieuw tolhuis te bouwen, de verdere opbouw onmiddellijk werd gegestaakt [2]).

Als vruchtgevend gebied had Singapore bijna geene waarde en als station en verversehingsplaats voor de zeemagt tusschen Bengalen en China is de waarde ook dikwijls te hoog geschat, want zelfs toen de Fransche admiraal LINOIS in de O. I. zeeën kruiste, die door vele Amerikaansche kapers onveilig werden gemaakt, voldeed Poelo-Pinang of Malacca geheel aan de behoefte der Britten aan zulk een station [3]).

De ware bewoegreden van het bezetten van Singapore door de Engelschen, was het wantrouwen der inzigten van de Nederlandsche Regering [4]). Men vreesde dat ons Gouv^t. hetwelk straat Sunda geheel in zijne magt had benevens de straat van Malacca, de eenige wegen om van Bengalen naar China en den Indischen Archipel te komen, hiervan te eeniger tijd misbruik zou maken [4]). Hadden de Britten zich niet te Singapore geves-

---

uitvoer alleen bedroeg in 1847 te Singapore, reeds *f* 63,000,000. — Zie KRAMERS, Geographisch Woordenboek. Gouda 1855, voce *Singapore*.

[1]) Publicatie van 9 Julij 1822 § C, art. 11—14; Stbl. van Nederlandsch Indië, N°. 30^a. Vgl. Publicatie van 28 Augustus 1818; Stbl. van Ned. Indië, N°. 58.

[2]) Brief aan FALCK, geschreven 3 Oct. 1822.

[3]) Rapport 31 Julij 1823.

[4]) Lord HASTINGS heeft dit in zijnen brief aan VAN DER CAPELLEN zelf erkend.

[5]) In een brief van Sept. (Oct.) 1819 aan VAN DER CAPELLEN meldt

tigd, dan zou toch hoogst waarschijnlijk een ander eiland in straat Malacca of straat Sunda, waarop zij evenmin regt hadden, door hen gekozen zijn geworden 1). Dit althans is zeker dat door hen vroeger onderhandeld is met den Sultan van Riouw ook een vasal der Nederlandsche Regering, tot het verkrijgen van een der Carimon (Karimon) eilanden, en dat later Singapore de voorkeur verwierf. Hoogst waarschijnlijk was RAFFLES de oorzaak van dien achterdocht van het Britsche bestuur, maar overigens heeft hij in het bezetten van Singapore de instructiën gevolgd van de Bengaalsche Regering. Dat men juist *hem* daartoe uitkoos, is eenigzins bevreemdend na het afkeuren van zijn gedrag bij het Nederlandsch-Indisch Gouvt. ten vorigen jare. De Britsche Regering was zich wel bewust dat zij geen regt had op Singapore en later bij de onderhandelingen van 1824 heeft zij dit erkend. De keuze zal op RAFFLES gevallen zijn, omdat hij bij vroegere gelegenheden getoond had vijandig gezind te zijn tegen het Nederlandsche gezag; bij reclames van onzen kant, kon de Britsche Regering dan altijd beweren, dat RAFFLES zich weder door zijn' ambtsijver te ver had laten vervoeren, gelijk te Palembang, en intusschen Singapore (zooals met Biliton het geval geweest was) in bezit houden, terwijl men de zaak ter beslissing overliet aan de beide Staten in Europa 2).

FALCK, dat de vertoogen van RAFFLES en zijne vrienden omtrent onze heerschzuchtige oogmerken, ingang hebben gevonden bij het Engelsche Ministerie.

1) Prince of Wales-Island Gazette, 29 Aug. 1818: »A station is to be formed in the straits of Sunda in Samanka bay." — In het begin van 1819 had de vestiging op Singapore plaats. — Werkelijk heeft RAFFLES in de Samangka-baai in de Lampongs in 1818 een' militairen post gevestigd, die echter weldra op vertoog der Nederlandsch-Indische Regering werd opgeheven. Kronijk 1824 en 1825, bl. 94.

2) Kronijk van 1824 en 1825, in het Tijdschrift voor Ned.-Indië, 5e jaarg., bl 95 vv. — Brief van lord HASTINGS aan VAN DER CAPELLEN, boven

Bijna iedere bepaling van de Conventie van 13 Augustus 1814 had dus bij de uitvoering, moeijelijkheden opgeleverd. Men verlangde in Nederlandsch Indië naar de opheffing der onzekerheid omtrent Biliton en Singapore en omtrent onze regten op de vaste kust van Indië. Daarenboven had ook Art. 3 der zoo even gemelde Conventie, naar luid van welke de landen die terug gegeven of geruild werden, den eigenaar zouden geleverd worden in den staat waarin zij zich bevonden tijdens het onderteekenen der Conventie, tot vele verwikkelingen van financiëlen aard tussschen de Britsche en de Nederlandsche Commissarissen, aanleiding gegeven. Bij Art. 8 van de overeenkomst van 23 Julij 1816 tusschen CC. GG. en het Britsche bestuur op Java, waarbij de uitvoering van de Conventie van 13 Augustus 1814 werd geregeld, was bepaald dat al de punten waarover men tot geene beslissing konde komen, bij eene supplementaire conventie zouden worden uitgemaakt. Er was toen wederzijds eene commissie benoemd tot onderzoek van alle financiële vorderingen en daarop werd tusschen CC. GG. en het Engelsche Gouvt. in Bengalen deswege eene schikking getroffen den 24 Junij 1817, waarbij de posten werden uitgedrukt in Indië te vereffenen. Men bepaalde tevens dat de overige posten, waaronder vele wederzijds betwiste voorkwamen, door de Gouvernementen in Europa zouden worden afgedaan. Dit alles maakte

---

vermeld. Het is zonderling dat HASTINGS in dien brief op zijne beurt ELOUT beschuldigt van zijnen haat tegen de Engelschen bot te vieren. Dit wordt echter met geen enkel feit gestaafd. — Vgl. nog over de vestiging der Engelschen in straat Malacca: »Togten door den kolonel FARQUHAR gemaakt tot het opsporen van eene geschikte plaats ter vestiging eener kolonie", bl. 431 vv., deel II N°. 4 van de Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde van Neêrl. Indie. — Dit stuk is overgenomen uit het Journal of the Indian Archipelago and Eastern Asia, Oct. 1852. Zie ook Bijdragen tot de kennis van het koloniaal beheer, verzameld uit de nagelaten papieren van wijlen den Minister van Staat ELOUT. 's Gravenhage 1851, passim.

eene eind-regeling onzer O. I. belangen met Gr. Britannië meer en meer wenschelijk. Welke stappen hiertoe gedaan zijn, zal in de volgende afdeeling aangewezen worden.

§ 3. ONDERHANDELINGEN TOT EEN TRACTAAT IN 1820.

Omstreeks het einde van het jaar 1818 had men den baron H. FAGEL onzen gezant te Londen uitgenoodigd om van het Engelsche Ministerie te vernemen, hoe het in het algemeen dacht over eene schikking der Indische aangelegenheden en eene ruiling van grondgebied, ten einde in het vervolg moeijelijkheden af te snijden, als die welke in Bengalen en op Sumatra hadden plaats gehad. Het denkbeeld eener ruiling was uitgegaan van CC. GG. die dezen wensch hadden kenbaar gemaakt bij hunne rapporten over de handelwijze van den Luit^{t}. Gouv. van Bencoelen [1]). Maanden lang deed FAGEL vruchteloozc moeite bij lord CASTLEREAGH. Men moest, zeide deze, in Holland tevreden zijn met de openbare afkeuring (désaveu) van de verrigtingen van RAFFLES. Eensklaps echter hield de onverschilligheid van den Britschen Staatsman op, daar hij, waarschijnlijk ten gevolge van het ontvangen van vertoogen dienaangaande uit Bengalen, nu zelf aan FAGEL de hooge noodzakelijkheid betuigde van het regelen der Indische zaken [2]).

„I herewith transmit to you the enclosed (schrijft FAGEL aan CASTLEREAGH 7 Sept. 1819) which although directed to lord CLANCARTY, Baron NAGELL wishes you to open. It contains the answer made by lord CLANCARTY on the affairs of India [3]).'

---

[1]) Brief van FALCK aan FAGEL, 10 December 1818. — Antwoord daarop van FAGEL, 15 Dec. 1818.

[2]) Brief van FALCK aan VAN DER CAPELLEN, van Sept. 1819

[3]) CASTLEREAGH, Letters and despatches, IV, 147.

Lord CLANCARTY had namelijk bij eene nota van 18 Aug. 1819 als *conditio sine qua non* der onderhandelingen gesteld, dat Engeland niet aan onze Regering den sleutel van de vaart naar China zoude afstaan, nadat hij vroeger onze regten op Singapore had pogen weg te cijferen, maar FALCK hem weldra door het toezenden van het verdrag van 1784 met den Sultan van Djohor van zijne dwaling overtuigd had 1). Het antwoord van CASTLEREAGH op het schrijven van FAGEL was vrij gunstig: „I willingly accept M. de NAGELL's assurances as auspicious harbingers of our future hopes, and doubt not the same temper, which has carried us successfully through other matters of greater importance, will bring us, upon this subject also, to an early and satisfactory settlement." Spoedig dan ook stelde men van Engelsche zijde voor, om de conferentiën in Februarij 1820 te beginnen, hetgeen echter een tijdelijk beletsel ontmoette bij ons Gouv^t. wegens de afwezigheid van den Minister FALCK, toen met eene zending naar Weenen belast, Men hechtte er bijzonder aan dezen uitstekenden Staatsman, wegens zijne veelomvattende kunde, niet het minst in onze koloniale belangen, als Gevolmagtigde te zien optreden. FAGEL verzocht dus de opening der conferentiën uit te stellen tot April 2). Doch blijkens de Weener slot-acte van 15 Mei 1820, werd de tegenwoordigheid van FALCK in Duitschland langer dan men verwacht had, vereischt, zoodat eerst in Julij van hetzelfde jaar de beraamde onderhandelingen te London konden plaats hebben 3). De Nederlandsche Gevolmagtigden waren A. R. FALCK en C. T. ELOUT; van de Britsche zijde CASTLEREAGH en CAN-

---

1) Brief van FALCK aan VAN DER CAPELLEN van Sept. 1819. — Het wederregtelijk in bezit nemen van Singapore, was toen juist in Europa bekend geworden.

2) CASTL., Letters and desp., IV, 176, 177.

3) KLÜBER, Quellen-Samlung zu dem oeffentlichen Recht des Teutschen Bundes, 3^e Aufl. Erlangen 1830, 194.

NING, welke laatste voorloopig alleen zoude werkzaam zijn. Men ving aan met het bespreken van algemeene punten zonder eenige verbindbaarheid; CANNING zou een ontwerp gereed maken en ook de Nederlandsche Gevolmagtigden vervaardigden eene schets. Den 21 Julij was het Engelsche ontwerp gereed en twee dagen later het Nederlandsche. Men besloot het Engelsche tot leiddraad te nemen bij de conferentiën.

Ik acht het dienstig den loop en de orde der onderhandelingen van 1820 vlugtig te schetsen, dewijl men in 1824 die tot grondslag nam ter vaststelling van het Tractaat. De inhoud van het Engelsche ontwerp 1) luidde: Art. 1. Het Engelsche Gouv. bekrachtigt de teruggave van Padang 2). Art. 2. Het Britsche Gouvt. ziet ook af van eenige reclames wegens de Lampongdistricten. Art. 3. Afkeuring (désaveu) van de tractaten door RAFFLES getroffen. Art. 4. Afstand van Biliton tegen Singapore. Art. 5. Gr. Britannië erkent het Ned. tractaat met den Sultan van Riouw (van 1818). Art. 6. Alsmede de tractaten met Banjermassing, Sambas, Pontianak en Mempawa, op voorwaarde dat zij geene bepaling bevatten die den Britschen handel aldaar uitsluiten. Art. 7. Verpligte mededeeling wederzijds van de te sluiten tractaten met inlandsche Regeringen. Art. 8. De beide partijen beloven elkanders onderdanen in hunne respective bezittingen in de Oostersche zeeën, van den handel niet uit te sluiten en hen te behandelen op den voet der meest

---

1) Zie Bijlage A.

2) »Niet dan na herhaalden last van het Britsche Opperbestuur in Bengalen, kon de Luit. Gouv. van Bencoelen RAFFLES tot de overgave van Padang besluiten, en toen hij zich door hooger gezag daartoe gedwongen zag, verdroot die afstand hem zoo zeer, dat hij eerst zwarigheden opperde om den post van Ayer Bangies onder dien afstand te begrijpen, en later hangende de beslissing der vraag, of die plaats al dan niet onder de onderhoorigheden van Padang behoorde, dezelve verliet en aan de *Inlandsche hoofden* overgaf." Kronijk 1824 en 1825.

begunstigde natie [1]). Art. 9. Belofte van beide zijden om niet elkanders vlag te gebruiken. Art. 10. Benoeming wederzijds eener commissie tot liquidatie der openstaande vorderingen. Art. 11. Voor het bedrag der Nederl. schuld aan Gr. Britt., zal dat rijk als aequivalent aannemen Banca en Fultha in Bengalen. Art. 12. Na den afstand van Banca, zal Engeland Singapore ontruimen. Art. 13. Engeland belooft ons privilegie omtrent de opium te zullen handhaven. Art. 14. Ook dat van de salpeter. Art. 15. Het *status quo ante bellum* (1795) zal in acht genomen worden ten opzigte der Nederlandsche bezitt. Art. 16. De invoerregten zullen voor de Engelschen in de Nederlandsche bezitt. en wederkeerig voor de Nederlanders in de Engelsche, niet hooger zijn dan het dubbel van hetgeen de nationale schepen betalen. Art. 17. Erkenning van ons aandeel in de parelvisscherij op Tutucorin en schadeloosstelling daarvoor te geven. Art. 18. In geval aan art. 11 wordt voldaan, zullen alle geldelijke verschillen, met inbegrip van de Nederlandsche vordering voor Bernagore, als vereffend worden beschouwd. Art. 19. Het contract tusschen den Nederlandschen commissaris en het Eng. bestuur te Madras wordt bekrachtigd voor ..... jaren [2]). Art. 20. Gr. Britannië ziet af van de reclame wegens den eigendom van slaven op Banda. Art. 21. Ter vermijding van onaangename herinneringen zal bij het teekenen van het verdrag, al het gebeurde te Palembang als vergeten beschouwd worden.

Het Nederlandsche ontwerp hield het volgende in: Inleiding: Ten einde alle misverstand in Indië tusschen de plaatselijke overheden voor het vervolg af te snijden, keurt Engeland, Art. 1: het gedrag van RAFFLES openlijk af en erkent onze regten gesproten uit de Conv. van 13 Augustus 1814, waaronder ook begrepen is de eigendom van Singapore. Art. 2. Ruil van Biliton tegen Fultha. Art. 3. Onmiddellijke verla-

---

1) Gelijkluidend met art. 4 van het Nederl. ontwerp.

2) Zie boven blz. 27.

ting der geruilde bezitt. Art. 4 = Art. 2 Engelsch ontwerp. Art. 5. Vrijheid van handel met uitzondering der Molukken. Art. 6 = art. 16 van het Engelsch ontwerp. Art. 7 = Art. 15 Engelsch ontwerp. Art. 8. De inkomsten en uitgaven van het geruilde of afgestaan grondgebied komen ten bate en ten laste der partijen, te rekenen van het oogenblik der overgave. Art. 9. Nederland berust in den verkoop van domeinen door het Engelsch tusschenbestuur op Java ter inwisseling van het credict-papier. Gr. Britannie bekrachtigt de conventie te Batavia gesloten den 24 Junij 1817. — Regeling der geldelijke vorderingen. Art. 10. Engeland erkent de vordering van de weeskamer te Batavia. Art. 11. Het ziet af van de restitutie der koopprijzen voor de districten Probolingo, Bezocki en Panaroekan [1]). Art. 12. Over de restitutie door Gr. Britannie van de gedurende 1811—1816 vervreemde onroerende goederen. Art. 13—17 betreffen de slaven op Banda in eigendom der Engelschen, de wijze van betaling der wederzijdsche vorderingen, de schadeloosstelling voor den afstand onzer regten op zekere hoeveelheden opium en salpeter en restitutie van het Nederlandsche aandeel in de parelvisscherij op Tutucorin. Art. 18 = Art. 19 van het Engelsche ontwerp. Art. 19. Bekrachtiging door Engeland der overeenkomst wegens Bernagore. Art. 20. Alle geschilpunten die niet bij dit verdrag zijn uitgemaakt, zullen van nul en geener waarde zijn.

Zooals boven gezegd is, werd het Engelsche ontwerp tot leiddraad genomen [2]). Conferentie van 28 Julij: Voorstel van Britsche zijde, om Biliton af te staan tegen Singapore — verworpen. Ook het in de plaats daarvan voorgesteld art., dat de teruggave van Singapore zoude afhangen van de tij-

---

1) De Gouv. Gen. DAENDELS had die districten verkocht en RAFFLES had ze weder ingekocht.

2) Dit ontwerp onderging al dadelijk veranderingen. Zoo werden de artt. 7, 8 en 9, artt. 1, 2 en 3.

dingen daaromtrent ontvangen uit Bengalen. Gr. Britannie zoude gaarne Fultha aan de Hoeghly in Bengalen ontvangen. Voorstel van onze Gevolmagtigden om Fultha te ruilen tegen Biliton. Indien Singapore ons wordt teruggegeven, zal aan Engeland worden aangewezen een station voor zijne oorlogschepen, gelegen ten Oosten van straat Malacca. CANNING stelt voor elkanders vlag niet te gebruiken. — Conf. 1 Aug. Hetzelfde herhaald door den Engelschen Gevolmagtigde omtrent Singapore. Het Ned. Gouvt. gezuiverd van den blaam van monopoliezucht. Het bestaan van Engelsche handelsagenten op Java wordt betoogd onnoodig te zijn. Men komt overeen nota's te wisselen over de punten, die niet in het tractaat kunnen worden behandeld. Aanmerkingen op het Eng. ontwerp: in Art. 1 *Eastern seas* moet zijn Indische Archipel en het vaste land van Indie. Art. 2. Als uitzondering op de vrijheid van handel, de Molukken. Art. 4. Beraadslagingen over Singapore. Art. 5. De eisch om een *naval station* te hebben in straat Malacca, wordt door Engeland ingetrokken. Art. 6. Ruil van Biliton tegen Fultha en Calcapoer. Bescherming der vrije vaart van de inlanders. Verbond tegen de zeerooverij — beraadslaging over de in- en uitg. regten. — CANNING vindt ons regt op Singapore bedenkelijk om het gedrag van COUPERUS in 1795 [1]). 4 Aug. Aankondiging, dat de bijeenkomsten der Plenipotn. behooren te eindigen, omdat de ruilingen van grondgebied moeten worden goedgekeurd en deze thans worden overwogen, door een geheim committé uit de Bewindhebbers der O. I. Compagnie. Wisseling van nota's wederzijds, waarbij de redenen van de staking der conff. worden blootgelegd en als grondslag voor het definitief tractaat voorloopig de punten worden aangeduid, waarover men het eens was geworden, namelijk: 1. De vrije vaart

---

[1]) Zie L. C. D. VAN DIJK, Specimen politico-juridicum continens Historiam inquisitionis in delicta, a praefectis in India cum Orientali tum Occidentali commissa. Traj. ad Rhenum 1847, 157, 168.

en handel en de bejegening wederzijds op den voet der meestbegunstigde natie; II. Uitzondering op dit beginsel maken de Molukken; III. Wederzijdsche mededeeling der tractaten met inlandsche Regeringen; IV. Het zenden van bevelen aan de gezaghebbers in Indië, om de vrije vaart der inlanders niet te bemoeijelijken. De hoofdinhoud der Engelsche nota van 14 Aug. 1820, onderteekend door CASTLEREAGH en CANNING, kwam hierop neder: de conff. moeten worden afgebroken, omdat men in Engeland eene depêche verwacht van lord HASTINGS Gouv.-Gen. in Bengalen, ten einde inlichtingen te verkrijgen omtrent Singapore, en daarenboven moeten de territoriale ruilingen ook goedgekeurd worden door de O. I. Comp. De Engelsche Plenipotentiarissen stellen voor in October aanstaande de conff. te hervatten. Erkenning door de Engelsche Gevolmagtigden van het onregtmatige gedrag te Padang, in de Lampongs en te Palembang gehouden. Het antwoord van de Nederlandsche Gevolmagtigden bevatte in het algemeen de beaming der bijgebragte redenen van staking. De negotiatiën hadden echter op het beraamde tijdstip geen' voortgang en ook later bleven de zaken slepende. De Nederlandsche Regering beproefde nog wel nu en dan ter gelegenheid van gerezen geschillen over de nakoming der tractaten betrekkelijk den slavenhandel, waarbij de Engelschen beweerden dat onzerzijds inbreuken 1) zouden zijn gepleegd, de Indische belangen weder ter sprake te brengen, maar door den Britschen ambassadeur te 's Hage lord CLANCARTY, werd het onderwerp steeds op de lange baan geschoven. Aan den anderen kant was men hier te lande geergerd over de onbetamelijke houding van lord HASTINGS den Gouv. Gen. van Britsch-Indië, die eene latere nota van VAN DER

1) Vgl. Schets van den tegenwoordigen toestand des Slavenhandels door A. S. R, in de Bijdragen tot de kennis der Ned. en vreemde koloniën, bijzonder betrekkelijk de vrijlating der Slaven, 1845, bl. 374 vv. — Van 1819—1829 zijn te Sierra Leone door Britsche kruisers opgebragt 21 Nederlandsche slavenhaalders.

CAPPELLEN in 1820 betreffende Singapore, *onbeantwoord* had gelaten. Wat de geschillen omtrent den slavenhandel betreft, CLANCARTY schreef den 17 April 1821 aan lord CASTLEREAGH op dezen bitteren toon over de eindelooze uitvlugten, gelijk hij ze noemde, van het Haagsche Kabinet: „I write but a line, merely to solicit your attention to the postcript of my despatch N°. 16 of this date, where you will see confirmed (what has probably long been suspected by you) that the Netherland Monarch is endeavouring to *evade* the execution of his treaties with us, relative to the Slave Trade. This will not do, and must not be allowed. I have therefore to *renew* my request to you, to do nothing which on the part of his Government shall be asked of you by FAGEL, and however kindly, as an individual you may treat him, I pray you that, *as the representative of his master, he may not be better treated than such a master deserves, till the master shall learn to deserve better* 1)." Telkens werd de regeling der koloniale aangelegenheden weder door onze Regering ter sprake gebragt, maar te vergeefs. Het scheen dat men te London van dit verlangen naar de eind-regeling wilde gebruik maken, om de Britsche inzigten betrekkelijk den slavenhandel te doen zegepralen. In de Letters and despatches van CASTLEREAGH wordt beweerd, dat alleen Koning WILLEM I weigerde om aan het verlangen van het Engelsche Ministerie in dit opzigt toe te geven: „because (lord CLANCARTY to lord CASTLEREAGH, August 3, 1821) the King here is *his own Minister* in every branch and departement of the State, those *called* his Ministers being little more than mere *Chefs de bureau*, as is amply proved in this very identical case, in which *all those styled Ministers, including the whole Council of State*, are with us, the King alone against us 2)." De Koning gaf echter ten slotte

---

1) CASTLEREAGH, Letters and despatches, IV, 391; Cf. 379.

2) IV, 420—429. — Vgl. HERTSLET, Complete collection of the treaties ect., t. a. p.

aan den aandrang gehoor, en nadat men door het additionele Art. van 25 Januarij 1823 de reeks van conventiën over dit onderwerp had gesloten, waren alle beletselen uit den weg geruimd, die de eind-regeling der Indische aangelegenheden hadden vertraagd.

HET TRACTAAT VAN 17 MAART 1824.

§ 1. VOORLOOPIGE MAATREGELEN EN OVERWEGINGEN.

De langdurige twijfel omtrent de punten, welke wegens de onvolledigheid der Conventie van 13 Augustus 1814 niet hadden kunnen beslist worden, maakten onzen toestand in Indië tegenover de Engelschen zeer onaangenaam en de regeling der te vereffenen geschillen aan de Nederlandsche Regering hoe lang zoo meer noodzakelijk. Nadat dus het Engelsche Kabinet zich bereid had verklaard om de gestaakte onderhandelingen weder op te vatten, wilde men zich te 's Hage deze gezindheid ten nutte maken, te meer daar men inderdaad spoedig op een' gunstigen uitslag konde hopen door voort te gaan op den weg die tot hiertoe gevolgd was, en waaruit aanvankelijk was gebleken dat beide partijen in vele opzigten hetzelfde doel beoogden.

Het zal misschien niet overtollig zijn den toestand van onze Regering betreffende de Indische belangen in 1823, te vergelijken met dien bij de voorloopige onderhandelingen van 1820.

Het formeel afkeuren van RAFFLES handelwijze toch, dit had men toen reeds ingezien wegens het bezet houden van Singapore, had voor ons weinig vruchten gedragen, en aan het wantrouwen van Engeland ten opzigte van de doorvaart van straat

Malacca, gebleken uit de nota van lord CLANCARTY van 18 Augustus 1819, behoefde men niet te twijfelen. Men begreep dus al in 1820, zooals boven gezegd is, dat eene ruiling van grondgebied, ter vermijding van gedurige botsingen tusschen de locale gezaghebbers, aan beide Gouvernementen hoogst wenschelijk moest voorkomen. Het was echter gevaarlijk, meende de Nederlandsche Regering, om te sterk ons *regt* van eigendom op de betwiste bezittingen op den voorgrond te stellen, aangezien men dat regt misschien wel — *niet* zou kunnen bewijzen; de territoriale ruilingen moesten dus meer het voorkomen hebben van minnelijke schikking [1]), en daarom wilden de Nederlandsche Gevolmagtigden in 1820 de voorslagen daartoe van Engeland uitlokken. Het bedrag van onze schuld aan Gr. Britannie was volgens de conventie van 24 Junij 1817 te Batavia gesloten, vrij groot. Natuurlijk wilde men dus gaarne de vorderingen waaromtrent twijfel was, voor ons zoo voordeelig mogelijk bedingen, welk doel het gemakkelijkst zoude bereikt worden door het beginsel voor te staan, dat een veroverd land, tot aan de teruggave aan den eigenaar, moet worden bewaard zoodanig als de veroveraar het gevonden heeft, en zulks in verband met hetgeen door de Engelsche administratie op Java gedaan was (verkoop van domeinen, intrekking van de papieren munt, enz.). Men begreep echter tevens, dat ook de geldelijke schikkingen in der minne moesten getroffen worden en niet zooals de conventie van 24 Junij 1817, het strenge regt ten grondslag hebben omdat inderdaad de Engelsche administratie somtijds in een' buitengewonen toestand verkeerd had. Hetgeen destijds door het afgetreden Britsche bestuur op Java geeischt was betrekkelijk

---

[1]) Die vrees was *tegenover* Engeland, dat ten opzigte zijner Indische bezittingen in denzelfden toestand verkeerde, wat ver getrokken. Cf. G. F. ESSERS, Specimen juris gentium de modis acquirendi dominii originariis. Traj. ad Rhen. 1851, 48 sqq.: »Quod ad tempus attinet, nil efficere potest, nedum actus injustos ab initio, temporis lapsu justos reddere" (p. 55).

de tractaten met de vorsten van Java en Palembang, wilde de Nederlandsche Regering in geen geval toegeven en vooral niet de bewering dat de afstand van Banca aan *eenige* voorwaarde verbonden was, maar veeleer de Engelsche Gevolmn. tot de erkenning verpligten dat Biliton onder dien afstand behoorde. Daarenboven verwachtte ons Gouvt. van de Britten de teruggave der kantoren in Bengalen met alle regten daaraan verknocht tot 1795, omdat men zulks bij dergelijke restitutiën gewoon was te doen en hetgeen, zooals men dacht, voortvloeide uit de bepalingen der Conventie van 13 Augustus 1814 [1]). Tot de opoffering dezer regten [2]) was men echter niet ongezind, indien dit namelijk onvermijdelijk werd bevonden, en onder voorwaarde van schadeloosstelling. In het algemeen hechtte men ook weinig, en met reden, zooals boven is aangewezen, aan de Nederlandsche etablissementen op de vaste kust van Indië, en deze moesten dus bij eene voorgestelde ruiling door Engeland, het eerst in aanmerking komen, vooral indien men aan de Britsche zijde genegen was Bencoelen af te staan, en zoo mogelijk, wilde afzien van eenige betrekking tot Sumatra. Het blijkt dat men in 1820 geenszins neiging gevoelde om Singapore aan de Engelschen over te laten, maar liever de belofte wilde afleggen van hun nimmer den doortogt door straat Malacca te betwisten. Tot teeken onzer vriendschappelijke bedoelingen, werden de Nederlandsche onderhandelaren gemagtigd eene vergelijking voor te slaan der tractaten door het Engelsche en door ons bewind met inlandsche Regeringen gesloten; voorts

---

[1]) Eigenlijk beloofde Gr. Britannie bij art. 1 der genoemde Conventie de teruggave der bezittingen gelijk die aan Nederland den 1 Januarij 1803 behoorden, maar was Engeland door het grootendeels niet ten uitvoer brengen van het vredestractaat van Amiens, verpligt ten opzigte onzer Overzeesche bezittingen den *status ante bellum* van 1795 toe te laten.

[2]) 1. Vrijdom van inkomende en uitgaande regten. 2. De jurisdictie te Calcapoer. 3. De afstand tegen inkoopsprijs (natural cost) van eene hoeveelheid amphioen en salpeter. 4. De parelvisscherij van Tutucorin.

om de in- en uitgaande regten op Java met die van Bengalen te vergelijken, en zelfs, (altijd met uitzondering der Molukken) te beloven de vrije vaart en den vrijen handel in den Indischen Archipel te vergunnen, indien Engeland dezelfde bevoegdheid aan ons wilde toekennen in alle deelen der O. I. zeeën. Zoo het Tractaat tot stand mogt komen begreep men dat het altijd moest uitgaan van het beginsel ook in 1814 aangenomen: het *status ante bellum*, vooral wegens de regten sedert 100 jaren en langer in onze bezittingen op de vaste kust geoefend. Ook was men niet ongenegen tot eene uitgebreider ruiling van grondgebied dan de boven aangeduide, maar geenszins, als die gepaard moest gaan met verlies van onzen invloed bij den inlander en daarom wenschte men ook gaarne van de Engelsche Gevolmagtigden, de verwijdering VAN RAFFLES uit het Oostelijk gedeelte van Azië.

Van deze beginselen was men in 1820 doordrongen en overtuigd dat daarop de grondslagen van het Tractaat moesten rusten. Men meende in het algemeen bij de nieuwe onderhandelingen daarvan niet te mogten afwijken, en slechts in sommige opzigten, als de onnoodig geworden reclame van ons regt van eigendom op Baroos en Ayer-Bangis bij Padang. Verder was het raadzaam te volharden bij de vier in 1820 vastgestelde bepalingen. Minder ongenegen was men in 1823 om Singapore af te staan, vooral daar de maatregelen te Palembang door Muntinghe genomen, veel eerbied voor het Nederlandsche gezag onder de inlanders hadden verwekt en, het opgeven van Singapore ons crediet niet zooveel konde benadeelen als wel 3 of 4 jaren vroeger [1]). Daarenboven was het hoe lang zoo min waarschijnlijk geworden dat de Engelschen, bij den steeds toenemenden handel van dat eiland, het zouden verlaten, vooral nadat een verzoekschrift den 21 Jannarij 1821 met eene menigte handteekeningen bekrachtigd, uit Singapore aan het Engelsche Ministerie was ingediend, tot betoog dat het bezit van dat eiland voor

[1]) Rapport 31 Julij 1823.

den Britschen handel onmisbaar was geworden en men er bij het Bewind toch nimmer aan denken moest, om het weder aan Nederland af te staan [1]). Het voorstel der Britsche Gevolmagtigden in 1820, om de regten van in- en uitvoer in de Nederlandsche en Engelsche koloniën gelijk te maken, achtte men niet verder te moeten aanroeren maar daarover, zoo noodig, bij bijzonderen aandrang van het Engelsche Kabinet, eene afzonderlijke overeenkomst te treffen. Eindelijk wilde de Nederlandsche Regering vrij blijven omtrent het al dan niet toelaten van vreemde natiën op Java, in het bijzonder van consuls of handelsagenten van andere Staten, hetgeen in 1820 door de Britsche Plenipotentiarissen was ter sprake gebragt.

Alvorens de onderhandelingen weder op te vatten, begon men zich bij de Regering af te vragen: of het niet beter ware hier te lande, dan wel te London, de bijeenkomsten der Gevolmagtigden te doen plaats hebben? CANNING zelf had reeds in 1820 het denkbeeld geopperd om in Nederland te onderhandelen, vermits de vraag betrekkelijk Singapore in het oog der Britsche natie eenig gewigt verkregen had, zoodat de beslissing daaromtrent aan eigenaardige zwarigheden zoude onderhevig zijn, indien het publiek daarmede te vroeg bekend wierd 2). Ons voordeel, zoo men te 's Hage onderhandelde, was dat men de te raadplegen deskundigen bij de hand had en CANNING gunstig zoude stemmen door aan zijn verlangen te voldoen. Het nadeel was daarin gelegen, dat dan noodwendig de Gezant te 's Hage lord CLANCARTY, een der Engelsche Plenipotentiarissen zoude

---

1) Brief van MUNTINGHE van November 1821.

2) De aangevoerde redenen door CANNING omtrent Singapore hadden veel grond, want de Engelschen hellen ligt tot overdrijving, wanneer zij meenen, dat iets in verband staat met hetgeen zij noemen: »*the vital interests of the empire.*" Het Singapoorsche request van 21 Januarij 1821, gerugsteund door eenige vroegere artikelen in de dagbladen van de hand van RAFFLES, had de Engelschen veel sympathie voor de zaak doen opvatten.

moeten zijn en deze was, men herinnert het zich, der Nederlandsche Regering niet genegen; voorts was hij in de Indische zaken niet zoo naauwkeurig ingewijd, als men wel gaarne bij het behandelen dier belangen mogt wenschen. Daarentegen werd het van gewigt geacht om FAGEL onzen ambassadeur te London, beter met de Indische aangelegenheden vertrouwd, aan de conferentiën te doen deelnemen. Eene reden te meer om te London te onderhandelen, was dat men in 1823 niet langer zoo bijzonderen prijs stelde op het behoud van Singapore, om de boven vermelde redenen, ten minste indien een voordeelig aequivalent kon bedongen worden [1]). Door beide partijen werd dus overeengekomen dat de conferentiën te London zouden plaats hebben, nadat bij Koninklijk Besluit van 12 Junij 1823 tot Plenipotentiarissen voor het te sluiten Tractaat waren benoemd: ANTON REINHARD FALCK Minister van Koloniën en de baron HENDRIK FAGEL gezant te London, terwijl tevens bepaald werd dat de kapitein C. P. J. ELOUT, FALCK naar London zoude vergezellen, om de Nederlandsche Gevolmagtigden te dienen tot voorlichting, in zaken waarin grondige kennis der plaatselijke gesteldheid van de O. I. bezittingen, vereischt wierd. De Engelsche Gevolmagtigden waren: GEORGE CANNING Secretaris van Staat voor de Buitenlandsche Zaken en CHARLES WATKIN WILLIAMS WIJNN President van den *Board of Control*, wiens functiën het meest overeenkomen met dien van Minister van Koloniën in onzen Staat.

CANNING gaf in September 1823 aan FAGEL te kennen dat men in Gr. Britannië gereed was te onderhandelen, doch vooraf verzocht hij van de Nederlandsche Gevolmagtigden een verslag van hetgeen in 1820 besproken was; hij zelf zoude eene dergelijke nota indienen en daarin de meening der Oost-Indische Compagnie en van den *Board of Control* ontvouwen.

---

[1]) Rapport 31 Julij 1823.

§. 2. OPENING EN LOOP DER CONFERENTIEN.

Nadat alle deze voorloopige werkzaamheden waren ten einde gebragt, vertrok FALCK begeleid door ELOUT den 26 November 1823 uit Rotterdam; zij kwamen des anderen daags te London en legden den 29^{en} een bezoek af bij den Engelschen Secretaris van Staat, die zich bereid verklaarde zoo spoedig mogelijk de conferentiën te openen. Overgifte van de copie van FALCK's geloofsbrief aan CANNING. Den volgenden dag kennismaking met den tweeden Gevolmagtigde WIJNN, President van den *Board*. De volmagt voor de Britsche Plenipotentiarissen was nog niet gereed. De dag tot de eerste bijeenkomst bepaald, werd verschoven wegens ziekte van CANNING. Deze laatste stelt echter prijs op den spoedigen voortgang der zaak en biedt aan tegenwoordig te zijn in welken toestand hij zich ook bevinde. — Aangenomen. — Hoewel het concept-tractaat eerst veel later gereed was, vervaardigden de Nederlandsche Gevolm^{n}., ten einde eene leiddraad te hebben bij de conferentiën, eene schets van den volgenden inhoud: Inleiding: Eene definitive schikking is noodig geworden der geldelijke vorderingen, welke niet bij de Conventie van 13 Aug. 1814 zijn beslist en van andere, waarover men het later in Indië niet eens heeft kunnen worden. Van deze gelegenheid willen Gr. Britannië en Nederland tevens gebruik maken, om elk misverstand voor het vervolg tusschen de plaatselijke gezaghebbers te voorkomen en hunne belangen betreffende den handel zoo te regelen, dat ook daaromtrent geene moeijelijkheden meer kunnen ontstaan, enz. Art. 1. Elk der partijen belooft de onderdanen der andere niet van den handel uit te sluiten; — behandeling wederzijds op den voet der meest begunstigde natie, behoudens de nakoming der plaatselijke reglementen. Art. 2. De Molukken maken uitzondering op den regel in art. 1 uitgedrukt, totdat het monopolie in specerijen niet meer zal bestaan. Indien ooit aan Europe-

sche Mogendheden voorregten dienaangaande worden verleend, heeft Engeland daarop volstrekt gelijke aanspraak. Art. 3. Geene tractaten met inlandsche vorsten te sluiten, waarbij eene der beide partijen van den handel wordt uitgesloten en indien in de bestaande tractaten dergelijke bedingen voorkomen, worden die als vervallen beschouwd. Art. 4. Er zal aan de autoriteiten in Indië bevolen worden om de vrijheid van handel volgens artt. 1 en 3 te eerbiedigen, en vooral den handel der inlanders met de havens der beide contracterende partijen, en dien hunner respective onderdanen met de havens van inlandsche Regeringen, niet te belemmeren. Art. 5. Het eiland Biliton wordt beschouwd als begrepen geweest te zijn in den afstand van Banca, volgens art. 2 Conv. 1814 in ruil gegeven tegen de Ned. bezitt. op Malabar. Art. 6. De koning der Nederlanden staat aan Gr. Britannië af zijne etablissementen in Bengalen, Coromandel, Madras en Suratte, 2°. Malacca en omliggende plaatsen. Art. 7. De koning der Nederlanden staat den koning van Gr. Britannië borg voor de toestemming van zijnen vasal en bondgenoot ABDUL RAHMAN SHA Sultan van Djohor-Pahang, tot de vestiging der Engelschen te Singapore [1]). Art. 8. Zijne Britsche Maj. staat aan Nederland af Bencoelen en alle Engelsche etablissementen ter Westkust van Sumatra. Art. 9. De bezitt. in artt. 6 en 8 genoemd, zullen geleverd worden in den toestand waarin zij zich thans bevinden. Art. 10. De overgifte zal plaats hebben ten allerlaatste tien maan-

[1]) Artt. 6 en 7 werden onder de beraadslagingen: Art. 6. »His Netherl. Maj. cedes to His Br. Maj. all His establishments factories and possessions on the continent of India and renounces all privileges and exemptions enjoyed or deemed in virtue of these possessions or establishments by (the Government or) the subjects of his Neth. Maj." — Art. 7. »His Neth. Maj. withdraws the objections which have been made by His Maj. or on the part of His allies to the occupation and possession of the island of Singapore by the troops and subjects of His Br. Maj."

den na de ratificatiën. Art. 11. De bewoners der te ruilen gewesten zullen, gedurende zes jaren na de uitwisseling der ratificatiën, over hunne eigendommen kunnen beschikken en verhuizen werwaarts zij mogen verkiezen [1]). Artt. 12 en 13. Wederkeerige beloften om zorg te dragen voor de oude ambtenaren van Bencoelen en die van de bezitt. in art. 6 genoemd. Art. 14. Tot tegemoetkoming aan de schikking Zijner Ned. Maj. in art. 7 (en 8) zal Zijne Br. Maj. vóór het einde van het jaar 1824 ..... £ st. betalen. Art. 15. De beide partijen doen over en weder afstand van de vorderingen voortspruitende uit de teruggave der Ned. koloniën volgens de Conv. van 13 Aug. 1814 [2]). Art. 16. Ratificatie binnen de drie maanden na de onderteekening van het Tractaat. Afzonderlijke artt: I. Ten gevolge der betaling bedongen bij art. 14, neemt het Ned. Gouv^t. de verpligting op zich om den Sultan ABDUL RAHMAN SHA schadeloos te stellen voor den afstand aan Gr. Britannië van Singapore en zijne bezittingen op Malacca. II. Om beter het voorname doel van dit Tractaat te bereiken, zullen de contracterende partijen het er voor houden dat hunne respective bezittingen in Oost-Indië gescheiden zijn door eene lijn (ligne de démarcation), beginnende aan den ingang van straat Malacca ter hoogte van Queda of van den 6^en graad Noorder Breedte en eindigende in de Chineesche zee aan het einde van straat Singapore, latende dit eiland ten Noorden en de eilanden Ca-

---

1) Dit art. werd later: »All the inhabitants of the territories ceded to the two Crowns respectively shall enjoy, for a period of six years from the date of the ratifications of the present Convention, the liberty of disposing as they please, of their property and of transporting themselves without let or hindrance to any country to which they wish to remove."

2) Later: »The two Sovereigns declare that all accounts arising out of the restoration of Java and other possessions to the officers of His Neth. Maj. in the East Indies, as well those which have been the subject of a convention made at Java on the 24th of June 1817 between the Commissioners of the two nations, as all others, shall be finally and completely closed."

rimon, Battam, Bintang en Riouw ten Zuiden. Er zullen van de Nederlandsche zijde orders worden gegeven aan de gezaghebbers in Indië, om zich niet in te laten met de inlanders gevestigd ten O. en ten N. van deze lijn en, het Britsche Gouvt. belooft zich niet te mengen in de aangelegenheden der volken die ten W. en ten Z. van die lijn gelegen zijn.

Eerste conferentie 15 December 1823, in tegenwoordigheid van den heer COURTENAY secretaris van den *Board of Control*. De Ned. Gevolmn. beginnen hunne taak daar, waar die in 1820 gestaakt was. Derhalve: vraag aan de Britsche Plenipn. of de noodige opheldering omtrent Singapore uit Calcutta waren ontvangen, om die zaak *au fond* te behandelen en, of de O. I. Comp. geraadpleegd was over eene ruiling van bezittingen? Het advies van Bewindhebberen was ingekomen, maar wegens Singapore had men geen nader schrijven ontvangen, zoodat de afgetreden Gouv. Gen. (lord HARTINGS) scheen te volharden in het denkbeeld dat dit eiland regtens door RAFFLES bezet was. — Verwondering hierover der Ned. Gevolmn.; zij merken aan dat CANNING in 1820 de depêche van VAN DER CAPELLEN „a most important despatch" had genoemd, zoodat zij hadden verwacht het regt van Nederland op Singapore erkend te zien, of wel het bewijs van het tegendeel te vernemen. Bij gebrek aan berigten uit Bengalen was dit laatste onmogelijk [1]). CANNING en WIJNN ontveinzen niet dat Engeland er *belang* bij heeft het eiland te behouden — aanbod eener pecuniële vergoeding. — Dit later te bespreken. FAGEL en FALCK vestigen de aandacht op het plan reeds in 1819 ontworpen: de afscheiding der wederzijdsche bezittingen door eene ruiling van gebied, des noods op ruime schaal, ten einde alle geschil verder te voorkomen. De Britsche Plenipn. berusten in het beginsel zelf; later zullen

---

[1]) Hieruit blijkt dat het Britsche Ministerie, waarschijnlijk zich daartoe gedrongen gevoelende door het Singapoorsche request van 21 Januarij 1821, vast besloten had om, wat ook gebeurde, Singapore te behouden.

zij zich over de toepassing uiten, waarschijnlijk met inzigt eerst het advies der Compagnie te vernemen. Men bepaalt dat FALCK zich met WIJNN zal onledig houden tot vereffening der *financiële* geschillen. Indien men tot klaarheid komt wegens het saldo door Nederland verschuldigd, zullen zij de waardij der regten aan onze etablissementen op de vaste kust van Indië verknocht, begrooten. Op die wijze alleen begreep men de voordeelen wederzijds af te staan, hetzij territoriale, hetzij andere, te kunnen waarderen. — Bijeenkomsten van FALCK en WYNN: De eerste tracht alle vorderingen van Comm. Gen. tijdens de overneming van Java tot het grootste bedrag op te voeren; de laatste beijvert zich om bijna iederen post te bestrijden, omdat, indien onze vorderingen alle werden erkend, de eisch van Gr. Britannië wegens overgedane artillerie-behoeften enz. zeer zoude dalen. WYNN wierp tegen dat Java in 1811 zonder capitulatie was overgegaan, daaruit het regt afleidende om met de veroverde bezitting naar believen te handelen. Op deze en andere gronden werd verworpen onze vordering van 2,410.655 Rijksdaalders, zijnde het bedrag eener zekere hypotheek op de koloniale producten, op welker erkenning men reeds in 1820 niet veel hoop had. Ook werd onze eisch voor waarden van verschillende soort, door de Engelschen in 1811 in de koloniale kassen gevonden, afgewezen. WYNN stelt grooten prijs op twee Britsche vorderingen: 1°. Restitutie der koopprijzen voor Probolingo en Bezoeki. 2°. Vergoeding voor de intrekking onder het Engelsche bestuur, van 8,500.000 Rijksd. papieren munt à $6\frac{1}{2}$ Rijksd. per piaster of Spaansche mat. Beraadslaging daarover; — vruchteloos. — FALCK dient schriftelijk eene Memorie in aangaande het onregtmatige dier 2 pretensiën [1]). Ander bezwaar: de Engelschen schatten de waarde der overgedane artillerie-behoeften enz. ruim driemaal hooger dan de Ne-

[1]) Hierover later. Hetgeen in deze § kortelijk wordt aangestipt, zal later uitvoeriger worden behandeld.

derlandsche begrooting (*f* 1,063.000). Redenen daarvan. — Onderzoek en toelichting der regten, vroeger aan onze bezittingen op de vaste kust van Indië verknocht. — WYNN erkent ons aandeel in de parelvisscherij, omdat in het concept-tractaat van 1820 dit punt was toegegeven. Ons veel gewigtiger regt omtrent de 500 kisten opium ontkent hij te eenemale en ontwikkelt daarvoor zijne gronden. — 24 Dec. Conferentie der 4 Gevolm^{n}.: Voortzetting der beraadslagingen aangaande de amphioenlevering. Dergelijke vordering van Frankrijk en Denemarken, verzekerden CANNING en WYNN, is mede afgewezen 1). Aanmerking der Nederlandsche Plenipot^{n}., dat men onzerzijds op het regt dier levering alleen gesteld is ten einde de etablissementen, bij eventuële ruiling, hooger te kunnen schatten; — vruchteloos. De Memorie van FAGEL en FALCK betrekkelijk de Engelsche vordering voor Probolingo en Bezoeki, had niets uitgewerkt. Indien de Nederlandsche Gevolm^{n}. daarin bewilligden, zoude men van de Britsche zijde er van afzien de kosten der inwisseling van het crediet-papier terug te vorderen en, het er voor houden dat de toenmalige administratie zich tegen schade gedekt had door den verkoop van domeinen. Verder zouden zij het bedrag kwijtschelden van 1,108.956 Rijksd. aan papier, vroeger van de Ned. CC. GG. geeischt 2). De Ned. Gevolm^{n}. namen wegens dit voorstel tijd van beraad. — Ter loops had men nu en dan

---

1) Nota van CANNING 19 Dec. 1822, aan den Deenschen Gezant te London graaf v. MOLKE, houdende kennisgeving, dat de oude voorregten der Deenen te Serampore in Bengalen, in 1816 en 1817 door hen gereclameerd, niet langer door Gr. Britannië kunnen worden erkend. — Op gelijke wijze was in 1816 gehandeld met het Fransche etablissement te Chandernagore, waarschijnlijk volgens de conventie op bl. 26 vermeld.

2) Dit papier was in 1811 nog onder het Holl. Gouvt. ingewisseld, werd bij de verovering der kolonie in de kassen gevonden, door de Prijsagenten der Engelsche armee weder in de wandeling gebragt en gedurende het tusschen-bestuur van RAFFLES ten tweeden male vernietigd. — Het was dus wezenlijk ongerijmd ons Gouvt. die kosten te doen dragen.

over eene ruiling gesproken. Neiging van de Engelsche zijde tot den afstand van Bencoelen tegen Malacca en het regt om op Singapore te blijven; Riouw zou onze uiterste post worden en in het vervolg zou alleen Nederland op Sumatra gezag en invloed uitoefenen. De twijfel omtrent Biliton zou dan tevens ten voordeele van Nederland beslist worden. De O. I. Comp. moest eerst over den afstand van Bencoelen geraadpleegd worden. — Het kwam den Nederlandsche staatslieden voor dat eene territoriale vergoeding voor Singapore, de voorkeur verdiende boven de eenigzins onbestemde geldelijke [1]). Malacca was een lastpost; ook Bencoelen, maar dit was aan het beheer van den spilzieken RAFFLES te wijten.

Een aanmerkelijk voordeel zou op Sumatra zijn de uitsluiting van alle ander Europeesch gezag. Op onze etablissementen aan de vaste kust van Indië schenen de Britsche Plenipn. weinig gesteld. Van de ruiling voetstoots van Bencoelen tegen Malacca, wilden zij niets hooren. Reeds eenige dagen vroeger hadden FAGEL en FALCK zich belast met het in gereed brengen van het ontwerp-tractaat [2]). Zij overwogen dat de bezitt. op de vaste kust alle onvoordeelig waren, hetwelk geen geheim voor de Engelschen was, zoodat de maatstaf ter waardering van een acquivalent alleen Malacca kon zijn. Verschil van meening over de waarde dier bezitting, wegens de ongeldig verklaarde Nederlandsche regten op de opium enz.

Wat de vorderingen der Engelschen betrof, de meeste waren reeds bij de conventie van 24 Junij 1817 te Batavia verworpen. De eischen van Nederland waren schier alle ongegrond. Het gezamenlijk beloop van Nederland's schuld aan Gr. Britannië bedroeg £ 350,000 st. [3]). Indien alle onze regten op opium enz. erkend wierden, zouden wij daarentegen

---

[1]) 24 Jan. 1824.

[2]) 19 Jan. 1824.

[3]) 27 Jan. 1824.

te vorderen hebben £ 348,000, maar juist die regten werden betwist.

De Engelsche onderhandelaars eindigden het financiële debat met in hun ontwerp een art. te lasschen, dat Nederland eene som van £ 100,000 zoude betalen. Meer konden zij niet toegeven. De stellige weigering der Nederlandsche Plenip^n. om dit slot van rekening te erkennen, was gelijk aan de volharding der Britsche, zoodat zelfs de geheele negotiatie op het punt was van te worden afgebroken. Men kwam evenwel van de Engelsche zijde tot eenige toenadering: men wilde van die som geheel afstand doen tegen een aequivalent voor hunnen handel of hunne scheepvaart. De Nederlanders zouden zich later over dit voorstel verklaren. Het vroeger ontworpen concept-tractaat werd eene week daarna (1 Febr.), artikelsgewijze en in het breede met CANNING en WYNN besproken [1]). In de hoofdpunten vonden deze geen bezwaar en Bencoolen werd afgestaan *tegen* den zin der Comp.; over de ondergeschikte artt. bleef nog eenig verschil. FAGEL en FALCK hadden zorgvuldig vermeden in het ontwerp iets te plaatsen, wat de Britten regt kon geven op de aanstelling van Consuls in onze koloniën; zoo sterk als zij dit in 1820 begeerden, zoo bevreemdend was thans hun volslagen stilzwijgen daarover. Het hiervoren gemeld aequivalent vervat in 3 concept-artt. betrekkelijk den verkoop van specerijen te Batavia en de openstelling der havens van Tapanoeli en Anjer, was te 's Gravenhage bedenkelijk voorgekomen en derhalve ingetrokken, tot niet geringe teleurstelling der Britsche onderhandelaars (24 Febr.). De aanmerking der Ned. Plenip^n., dat Malacca, Singapore enz. al voordeels genoeg voor Engeland opleverden, mogt niet baten; ook niet het aanbod van £ 50,000

---

[1]) De inhoud van dit ontwerp, behalve eenige latere wijziging van redactie en 2 artt. (sedert weder ingetrokken) als aequivalent voor de gevorderde £ 100,000 st., was geheel gelijk aan die van het Tractaat zelf. Op die 3 artt. kom ik later terug.

st., zoodat FAGEL en FALCK ten laatste gedrongen waren in het nadeelig saldo van £ 100,000 te berusten. Hierna ging men over tot de behandeling der ondergeschikte punten, betreffende: 1°. de planters en inwoners van Bencoelen, de afschaffing der peperculture aldaar en den toestand der inlanders (WYNN en CANNING wilden een en ander in het Tractaat hebben opgenomen; de Ned. Gevolmn. in eene nota); 2°. de vernietiging van het verdrag met den vorst van Acheen, door RAFFLES in 1819 aangegaan; 3°. de vraag der Engelsche Plenipn. om eene naauwkeurige opgave, wat men onzerzijds begreep onder den naam van *Molukken*. De Gevolmn. besluiten eenstemmig die bedingen niet in het Tractaat te regelen. Men behield zich voor in eene latere bijeenkomst, eene verandering van redactie in de artt. betreffende Biliton en Bencoelen en de omschrijving der eilanden bij Singapore, vast te stellen. — Langen tijd had men het niet kunnen eens worden over strekking en inhoud der te wisselen nota's, maar nu op den 17 Maart 1824 werden eindelijk de moeijelijkheden vereffend. In de Nederlandsche ontwerp-nota was herinnerd aan het gebeurde te Padang enz. Op verzoek van CANNING en WYNN werd die zinsnede geschrapt, terwijl zij beloofden te zullen zorgen voor de stipte uitvoering der bevelen, die ten aanzien der bedongen ruilingen moesten nageleefd worden.

Het tijdstip der overgave was door de Britsche Plenipotn. bepaald op 1 Mei 1825; op het verlangen der onzen werd dit veranderd in 1 Maart 1825. Nog keurde men eenige kleine wijzigingen goed, ter verduidelijking der verschillende artt. — De *Board of Control* had bereids in het begin van Maart, het ontwerp-tractaat aan het committé van correspondentie der O. I. Comp. medegedeeld en daarna aan het volle collegie van Bewindhebbers. Tot dusverre was daarin, even als in 1820, slechts eene afdeeling (select committee) gemoeid geweest. En zoo kwam ten laatste de vrucht van deze veelzijdige beraadslagingen tot rijpheid. Op den 17 Maart 1824 werd het Tractaat geteekend in duplo, te weten, de eene text in de Nederduitsche, de andere in de Engelsche

taal. De Ned. Gevolmn. zorgden wijders voor eene Fransche vertaling, ten behoeve van de Belgische leden der Staten-Generaal, vermits het verdrag afstand en ruiling van grondgebied inhoudende, naar het voorschrift van art. 58 der Grondwet (van 1815; thans art. 57), aan de goedkeuring der Nationale Vertegenwoordiging moest worden onderworpen. Afgescheiden van 's lands waardigheid, was de Nederduitsche taal noodig geoordeeld, vermits de bepalingen van het Tractaat moesten worden voltrokken door ambtenaren en collegiën, van welke men eene volledige kennis der Engelsche taal niet onbepaald mogt verwachten.

Wij laten thans het Tractaat in dubbelen text volgen:

TRACTAAT VAN 17 MAART 1824 [1]).

In den Naam der Allerheiligste en Onverdeelbare Drieenigheid.

Z. M. de Koning van het Verenigde Koningrijk van Groot-Britanje en Ierland, en Z. M. de Koning der Nederlanden, verlangende hunne respective bezittingen en den handel Hunner onderdanen in Oost-Indië op eenen wederkeerig voordeeligen voet te brengen, zoodat de welvaart en voorspoed der

In the Name of the Most Holy and Undivided Trinity.

His Majesty The King of the United Kingdom of Great Britain and Ireland, and His Majesty The King of the Netherlands, desiring to place upon a footing mutually beneficial Their respective possessions and the commerce of Their subjects in the East Indies, so that the welfare and prosperity of both

---

[1]) Ter gelegenheid van gerezen moeijelijkheden aangaande de toepassing van dit Tractaat, zijn in 1836 en 1837 daarover in het licht gekomen: *Appel de la Hollande à la justice et à la raison de la Grande Bretagne, par* Mr. H. BOX; *Verdediging der Regten van Nederland tegen de aanmatigingen van Groot-Brittanniën; Onderzoek naar geest en strekking van het traktaat van den* 17en *Maart* 1824, *enz., door* G. LAUTS; *en: Iets over het Tractaat betrekkelijk het grondgebied en den handel in de Oost-Indiën, geteekend te Londen* 17 *Maart* 1824.

beide natien voortaan ten allen tijde bevorderd kunnen worden, zonder die oneenigheden en naijver welke in vroeger dagen de goede verstandhouding gestoord hebben die steeds tusschen dezelve behoort te bestaan, en willende, zoo veel mogelijk, alle aanleiding tot misverstand tusschen Hunne respective agenten vóórkomen,

alsmede ten einde zekere punten van verschil te regelen welke zich hebben opgedaan bij het ten uitvoer leggen van de Conventie den 13 Augustus 1814 te London gesloten, voor zoover dezelve betrekking heeft tot de bezittingen van Z. M. den Koning der Nederlanden in Oost-Indië, hebben tot Gevolmagtigden benoemd, te weten: —

Z. M. de Koning van Groot-Britanje:

den Heer GEORGE CANNING, Lid van Zijner Majesteits Geheimen Raad, en van het Parlement, mitsgaders Hoogstdeszelfs Eersten Secretaris van Staat voor de Buitenlandsche Zaken; en

den Heer CHARLES WATKIN WILLIAMS WYNN, Lid van Zijner Majesteits Geheimen Raad, en van het Parlement, Lieutenant-

nations may be promoted in all time to come, without those differences and jealousies which have in former times interrupted the harmony which ought always to subsist between them, and being anxious that all occasions of misunderstanding between Their respective agents may be, as much as possible, prevented,

and in order to determine certain questions which have occurred in the execution of the Convention made at London on the 13th of August 1814, so far as it respects the possessions of His Netherland Majesty in the East, have nominated their Plenipotentiaries, that is to say: —

His Majesty the King of the United Kingdom of Great Britain and Ireland:
the Right Honourable GEORGE CANNING, a Member of His said Majesty's Most Honourable Privy Council, a Member of Parliament, and His said Majesty's Principal Secretary of State for Foreign Affairs; and
the Right Honourable CHARLES WATKIN WILLIAMS WYNN, a Member of His said Majesty's Most Honourable Privy Council,

Kolonel kommanderende het Regiment Vrijwilligers te paard van het Graafschap Montgomery, mitsgaders President van het Kollegie van Kommissarissen voor de Indische Zaken; en

Z. M. de Koning der Nederlanden:
den Baron HENDRIK FAGEL, Lid der Ridderschap van de Provincie Holland, Staatsraad, Grootkruis der koninklijke orden van den Nederlandschen Leeuw en der Guelfen, mitsgaders Hoogstdeszelfs Extraordinaris Ambassadeur en Plenipotentiaris aan het Hof van Londen; en

den Heer ANTON REINHARD FALCK, Kommandeur der koninklijke orde van den Nederlandschen Leeuw, en Minister voor het Publieke Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën; —
Dewelke, na wederzijdsche mededeeling van hunne volmagten, die in goeden en behoorlijken vorm bevonden zijn, de volgende Artikelen hebben vastgesteld:

1.

De Hooge Contracterende Partijen verbinden zich om in hunne respective bezittingen in den Oosterschen Archipel en op het

a Member of Parliament, Lieutenant-Colonel of the Montgomeryshire Regiment of Yeomanry-cavalry, and President of His said Majesty's Board of Commissioners for the Affairs of India; and

His Majesty the King of the Netherlands:
Baron HENRY FAGEL, a Member of the Equestrian Corps of the Province of Holland, Councillor of State, Knight grand cross of the royal order of the Belgic Lion and of the royal Guelphine order, and Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of His said Majesty to His Majesty the King of Great Britain; and
ANTON REINHARD FALCK, Commander of the royal order of the Belgic Lion, and His said Majesty's Minister of the department of Public Instruction, National Industry and Colonies; —

Who, after having mutually communicated their full-powers, found in good and due form, have agreed on the following Articles:

1.

The High Contracting Parties engage to admit the subjects of each other to trade with their respective possessions in the Eas-

vaste land van Indië en op Ceylon, elkander's onderdanen ten handel toe te laten, op den voet der meestbegunstigde natie; wel verstaande dat de wederzijdsche onderdanen zich zullen gedragen overeenkomstig de plaatselijke verordeningen van elke bezitting.

2.

De onderdanen en schepen van de eene natie zullen, bij den in- en uitvoer in en van de havens der andere in de Oostersche zeeën, geene regten betalen hooger dan ten bedrage van het dubbele van die, waarmede de onderdanen en schepen der natie aan welke de haven toebehoort, belast zijn.

De regten voor den in- of uitvoer met Nederlandsche bodems, in eene Britsche haven op het vaste land van Indië of op Ceylon betaald wordende, zullen in dezer voege worden gewijzigd, dat deswege, in geen geval, meer berekend worde dan het dubbele der regten door Britsche onderdanen, en voor Britsche bodems, te betalen.

Met betrekking tot die artikelen op welke geen regt gesteld is, wanneer zij worden in- of uitgevoerd door de onderdanen of in de schepen der natie aan welke

tern Archipelago and on the continent of India and in Ceylon, upon the footing of the most favoured nation; their respective subjects conforming themselves to the local regulations of each settlement.

2.

The subjects and vessels of one nation shall not pay, upon importation or exportation, at the ports of the other in the Eastern seas, any duty at a rate beyond the double of that at which the subjects and vessels of the nation to which the port belongs, are charged.

The duties paid on exports or imports at a British port, on the continent of India or in Ceylon on Dutch bottoms, shall be arranged so as, in no case, to be charged at more than double the amount of the duties paid by British subjects, and on British bottoms.

In regard to any article upon which no duty is imposed, when imported on exported bij the subjects, or on the vessels, of the nation to which the port be-

de haven toebehoort, zullen de regten aan de onderdanen der andere op te leggen, in geen geval, meer bedragen dan zes ten honderd.

3.

De Hooge Contracterende Partijen beloven dat geen tractaat, voortaan door eene derzelve met eenigen Staat in de Oostersche Zeeën te maken, eenig artikel behelzen zal, strekkende, hetzij regtstreeks, hetzij door oplegging van ongelijke regten, om den koophandel der andere Partij van de havens van zoodanigen inlandschen Staat uit te sluiten en dat, bijaldien in eene der thans aan weêrskanten bestaande overeenkomsten, eenig artikel met die bedoeling is opgenomen geworden, zoodanig artikel, bij het sluiten des tegenwoordigen Tractaats, buiten effect zal worden gesteld.

Over en weder is verstaan dat, vóór het sluiten van dit Tractaat, door elke der Contracterende Partijen aan de andere, mededeeling is gedaan van alle tractaten of verbindtenissen tusschen dezelve respectivelijk, en eenige inlandsche Regering in de Oostersche Zeeën bestaande; en dat gelijke mede-

longs, the duty charged upon the subjects or vessels of the other shall, in no case, exceed six per cent.

3.

The High Contracting Parties engage that no treaty, hereafter made by either with any native Power in the Eastern Seas, shall contain any article, tending, either expressly, or by the imposition of unequal duties, to exlude the trade of the other Party from the ports of such native Power and that, if in any treaty now existing on either part, any article to that effect has been admitted, such article shall be abrogated upon the conclusion of the present Treaty.

It is understood that, before the conclusion of the present Treaty, communication has been made by each of the Contracting Parties to the other, of all treaties or engagements subsisting between each of them respectively, and any native Power in the Eastern Seas; and that the like communication

deeling geschieden zal van al zoodanige verbindtenissen, in het vervolg, door dezelve respectivelijk aan te gaan.

4.

Hunne Groot-Britannische en Nederlandsche Majesteiten beloven stellige bevelen te geven, zoowel aan Hunne burgerlijke en militaire beambten als aan Hunne oorlogschepen, om de vrijheid van handel, bij art. 1, 2 en 3 vastgesteld, te eerbiedigen en, in geen geval hinder toe te brengen aan de gemeenschap der inboorlingen van den Oosterschen Archipel met de havens der twee Gouvernementen respectivelijk, noch aan die der wederzijdsche onderdanen, met de havens toebehoorende aan inlandsche Regeringen.

5.

Hunne Groot-Britannische en Nederlandsche Majesteiten verbinden zich, in gelijker voege, om krachtdadig bij te dragen tot het beteugelen der zeerooverij in die Zeeën.

Zij zullen geene schuilplaats of bescherming verleenen aan vaartuigen met welke zeeroof bedreven wordt en zullen, in geen geval, veroorlooven dat schepen of goederen door zulke

shall be made of all such treaties concluded by them respectively hereafter.

4.

Their Britannic and Netherland Majesties engage to give strict orders as well to Their civil and military authorities, as to Their ships of war, to respect the freedom of trade, established by articles 1, 2 and 3; and in no case, to impede a free communication of the natives in the Eastern Archipelago with the ports of the two Governments respectively, or of the subjects of the two Governments with the ports belonging to native Powers.

5.

Their Britannic and Netherland Majesties in like manner engage, to concur effectually in repressing piracy in those Seas.

They will not grant either asylum or protection to vessels engaged in piracy and They will, in no case, permit the ships or merchandise captured by such vessels, to be intro-

vaartuigen buit gemaakt, in eenige van Hunne bezittingen ingevoerd, bewaard of verkocht worden.

6.

Er is overeengekomen, dat door beide Gouvernementen aan hunne officieren en agenten in Oost-Indië bevel zal worden gegeven, om geen nieuw kantoor op een der Oostersche eilanden op te rigten, zonder voorafgaande magtiging van hunne respective Gouvernementen in Europa.

7.

Van de toepassing der artikelen 1, 2, 3 en 4 worden de Moluksche eilanden, en speciaal Ambon, Banda en Ternate met derzelver onmiddellijke onderhoorigheden uitgezonderd, tot tijd en wijle het Nederlandsch Gouvernement raadzaam oordeelen zal, van den alleenhandel in specerijen af te zien; maar zoo dit Gouvernement immer, vóór zoodanige afschaffing van den alleenhandel, aan de onderdanen van eenige Mogendheid anders dan een' inlandschen Aziatischen Staat, veroorloven mogt eenig handelsverkeer met die eilanden te onderhouden, zullen de onderdanen van Zijne Britsche Ma-

duced, deposited, or sold in any of Their possessions.

6.

It is agreed that orders shall be given by the two Governments to their officers and agents in the East, not to form any new settlement on any of the islands in the Eastern Seas, without previous authority from their respective Governments in Europe.

7.

The Molucca islands and especially Amboyna, Banda and Ternate and their immediate dependencies, are excepted from the operation of the 1, 2, 3 and 4 articles, until the Netherland Government shall think fit to abandon the monopoly of spices; but if the said Government shall at any time, previous to such abandonment of the monopoly, allow the subjects of any Power other than a native Asiatic Power, to carry on any commercial intercourse with the said islands, the subjects of His Britannic Majesty shall be admitted to such intercourse, upon a footing precisely similar.

jesteit op een' volstrekt gelijken voet tot zoodanig verkeer worden toegelaten.

8.

Zijne Majesteit de Koning der Nederlanden staat aan Zijne Groot-Britannische Majesteit af, al Zijne etablissementen, factorijen en bezittingen op het vaste land van Indië, en ziet van alle voorregten en vrijstellingen af, welke ter zake van deze bezittingen of etablissementen genoten of gereclameerd geworden zijn.

9.

De factorij van fort Marlborough en al de bezittingen van Groot-Britannië op het eiland Sumatra, worden bij dezen afgestaan aan Z. M. den Koning der Nederlanden; en Zijne Groot Britannische Majesteit belooft dat op dat eiland geen Britsch kantoor zal worden opgerigt, noch eenig tractaat onder Britsch gezag gesloten, met eenigen der inlandsche Vorsten, Opperhoofden of Staten op hetzelve gevestigd.

10.

De stad en vesting van Malacca met derzelver onderhoorigheden, worden bij dezen afgestaan aan Z. Gr. Br. Maj., en Z. Maj. de Koning der Ned.

8.

His Netherland Majesty cedes to His Britannic Majesty all His establishments, factories and possessions on the continent of India, and renounces all privileges and exemptions, enjoyed or claimed in virtue of those possessions or establishments.

9.

The factory of fort Marlborough and all the possessions of Great-Britain on the island of Sumatra are hereby ceded to His Netherland Majesty; and His Britannic Maj. further engages that no British settlement shall be formed on that island, nor any treaty concluded by British authority, with any native Prince, Chief or State therein.

10.

The town and fort of Malacca and its dependencies, are hereby ceded to His Britannic Maj., and His Netherl. Maj. engages for Himself and His

belooft, voor Zich en Zijne onderdanen, nimmer op eenig gedeelte van het schiereiland van Malacca een kantoor te zullen oprigten, of tractaten te zullen sluiten, met eenigen der inlandsche Vorsten, Opperhoofden of Staten op dat schiereiland gevestigd.

11.

Zijne Gr. Br. Maj. ziet af van alle vertoogen tegen het bezetten van het eiland Billiton en deszelfs onderhoorigheden, door de agenten van het Nederl. Gouvernement.

12.

Z. Maj. de Koning der Nederlanden ziet af van alle vertoogen tegen het bezetten van het eiland Singapore, door de onderdanen van Z. Gr. Brit. Maj.

Daarentegen belooft Zijne Gr. Brit. Maj. dat geen Britsch kantoor zal worden opgerigt op de Carimons-eilanden, of op de eilanden Battam, Bintang, Lingin, of op eenig der andere eilanden liggende ten zuiden van straat Singapore, en dat met derzelver Opperhoofden, geene tractaten onder Britsch gezag gesloten zullen worden.

13.

Al de koloniën, bezittingen en etablissementen, die bij de vorenstaande artikelen worden

subjects, never to form any establishment on any part of the peninsula of Malacca, or to conclude any treaty, with any native Prince, Chief or State therein.

11.

His Brit. Maj. withdraws the objections which have been made to the occupation of the island of Billiton and its dependencies, by the agents of the Netherl. Government.

12.

His Netherl. Maj. withdraws the objections which have been made to the occupation of the island of Singapore, by the subjects of His Brit. Maj.

His Brit. Maj. however engages, that no British settlement shall be made on the Carimon isles, or on the islands of Battam, Bintang, Lingin or on any of the other islands south of the strait of Singapore, nor any treaty concluded by British authority, with the Chiefs of those islands.

13.

All the colonies, possessions and establishments, which are ceded by the preceding articles,

afgestaan, zullen aan de officieren der respective Souvereinen overgegeven worden op den 1en Maart 1825.

De vestingen zullen blijven in den toestand in welken zij zich zullen bevinden ten tijde van het bekend worden des tegenwoordigen Tractaats in Indië; doch geene vordering zal, noch aan de eene noch aan de andere zijde, geschieden ter zake, hetzij van geschut of behoeften van eenigen aard, door de afstaande Mogendheid of achtergelaten of medegenomen, hetzij van achterstallige inkomsten of van lasten van bestuur, hoe ook genaamd.

14.

Al de ingezetenen van de landen bij dezen afgestaan, zullen gedurende den tijd van zes jaren, te rekenen van de ratificatie van het tegenwoordige Tractaat, de vrijheid hebben om naar welgevallen, over hun eigendom te beschikken en zich, zonder hinder of belet, te begeven werwaarts zij zullen goed vinden.

15.

De Hooge Contracterende Partijen komen overeen, dat geen der landen of etablissementen bij art. 8, 9, 10, 11 en 12 ver-

shall be delivered up to the officers of the respective Sovereigns on the 1st of March 1825.

The fortifications shall remain in the state in which they shall be at the period of the notification of this Treaty in India; but no claim shall be made on either side, for ordnance or stores of any description, either left or removed by the ceding Power, nor for any arrears of revenue, or any charge of administration whatever.

14.

All the inhabitants of the territories hereby ceded, shall enjoy, for a period of six years, from the date of the ratification of the present Treaty, the liberty of disposing, as they please, of their property and of transporting themselves, without let or hindrance, to any country to which they may wish to remove.

15.

The High Contracting Parties agree, that none of the territories or establishments mentioned in articles 8, 9, 10, 11,

meld, immer aan eenige andere Mogendheid zal mogen overgedragen worden. In geval dat eenige dier bezittingen door eene der thans Contracterende Partijen verlaten wordt, zullen hare regten tot dezelve, onmiddellijk op de andere Partij overgaan.

16.

Er is overeengekomen, dat alle rekeningen of vorderingen, voortgesproten uit de teruggave van Java en andere etablissementen, aan de officieren van Z. Maj. den Koning der Ned. in Oost-Indië, zoowel die welke het onderwerp hebben uitgemaakt eener conventie op Java, den 24n Junij 1817 tusschen de commissarissen der beide natiën gesloten, als alle andere hoe ook genaamd, finaal en ten volle afgedaan zullen zijn, behoudens de betaling eener som van honderd duizend ponden sterling van den kant der Nederlanden, te bewerkstelligen in London vóór het einde van het jaar 1825.

17.

Het tegenwoordig Tractaat zal worden geratificeerd en de ratificatiën zullen worden uitgewisseld te London, binnen drie maanden na dato dezes, of eerder indien mogelijk.

and 12, shall be at any time transferred to any other Power. In case of any of the said possessions being abandoned by one of the present Contracting Parties, the right of occupation thereof, shall immediately pass to the other.

16.

It is agreed, that all accounts and reclamations, arising out of the restoration of Java and other possessions, to the officers of His Netherl. Maj in the East-Indies, as well those which were the subject of a convention, made at Java on the 24th of June 1817 between the commissioners of the two nations, as all others, shall be finally and completely closed and satisfied, on the payment of a sum of £ 100,000 st. to be made in London on the part of the Netherlands, before the expiration of the year 1825.

17.

The present Treaty shall be ratified and the ratifications exchanged at London, within three months from the date hereof, or sooner if possible.

Ter oorkonde waarvan hebben de respective Plenipotentiarissen deze geteekend en met het zegel hunner wapenen bekrachtigd.

Aldus gedaan te London den zeventienden Maart in het jaar onzes Heeren, 1824.

(*get.*) H. FAGEL. A. R. FALCK. G. CANNING. C. W. W. WIJNN.

In witness whereof the respective Plenipotentiaries have signed the same and affixed thereunto the seals of their arms.

Done at London the 17th day of March in the year of our Lord, 1824.

(*sign.*) G. CANNING. C. W. W. WIJNN. H. FAGEL. A. R. FALCK.

I. NOTA DER BRITSCHE AAN DE NEDERLANDSCHE GEVOLMAGTIGDEN.

Vertaling.

Bij de onderteekening van het Verdrag waaromtrent men overeengekomen is, strekt het aan de Br. Gevolmn. tot genoegen, den indruk te mogen te kennen geven, dien de vriendschappelijke en vrijgevige denkwijs van Hunne Excellentiën de Gevn. van Z. Maj. den Koning der Ned., op hen gemaakt heeft, en hunne overtuiging dat van weerskanten eene gelijke gezindheid bestaat, om de bepalingen van het Tractaat, in den zin in welken dezelve onderhandeld geworden zijn, op-

In proceeding to the signature of the Treaty which has been agreed upon, the Plenipotentiaries of His Britannic Maj. have great satisfaction in recording their sense of the friendly and liberal spirit, which has been evinced by Their Excellencies the Plenipots. of His Netherl. Majesty; and their conviction that there is, on both sides, an equal disposition to carry into effect, with sincerity and good faith, the stipulations of the Treaty, in the sense in which they have been negotiated.

regtelijk en ter goeder trouw ten uitvoer te brengen.

De oneenigheden welke aanleiding gaven tot de tegenwoordige onderhandeling zijn van dien aard, dat zij moeijelijk door stellige voorschriften zijn bij te leggen. Voor een groot gedeelte haar bestaan verschuldigd aan naijver en verdenking, en voortspruitende uit handelingen van ondergeschikte ambtenaren, kunnen dezelve alleen door de Gouvernementen zelve worden uit den weg geruimd, door eene rondborstige verklaring hunner voornemens, in een gemeen overleg ten aanzien der te volgen beginselen.

De afkeuring der handelingen, die het ten uitvoer brengen der Conventie van Augustus 1814 hebben vertraagd, kan niet anders dan hunne Excell^{n}. de Ned. Gev^{n}. overtuigd hebben van de naauwkeurigheid, met welke Engeland zijne verbindtenissen altijd gestand doet.

De Br. Gev^{n}. herinneren hier met een waar genoegen, aan de plegtige ontkenning van de zijde des Nederlandschen Gouvernements, van een voornemen om, in den Oosterschen Archipel, hetzij naar staatkundige overmagt, of naar uitsluitenden

The differences which gave rise to the present discussion are such, as it is difficult to adjust by formal stipulations; consisting in great part of jealousies and suspicions, and arising out of the acts of subordinate agents, they can only be removed by a frank declaration of intention, and a mutual understanding as to principles, between the Governments themselves.

The disavowal of the proceedings, whereby the execution of the Convention of August 1814 was retarded, must have satisfied Their Excellencies the Netherl. Plenipot^{s}. of the scrupulous regard, with which England always fulfils her engagements.

The British Plenipot^{s}. record with sincere pleasure, the solemn disavowal on the part of the Netherl Governt., of any design to aim, either at political supremacy, or at commercial monopoly, in the Eastern Archipelago. They willingly acknowledge the

handel te streven. Zij erkennen gaarne de bereidwilligheid met welke de Ned. Gev^n. tot schikkingen zijn toegetreden, berekend om de grootste vrijheid van handel, tusschen de onderdanen der beide kroonen en derzelver onderlinge bezittingen in dat gedeelte der wereld, te bevorderen.

De ondergeteekenden zijn gemagtigd, om de volle instemming van Zijne Gr. Brit. Maj. met de verlichte bedoelingen van Zijne Maj. den Koning der Ned., uit te drukken.

Van de moeijelijkheid bewust, om staande voets de nu vastgestelde grondregelen van commerciële staatkunde toe te passen op een lang gevestigd systema van uitsluiting, zijn de ondergeteekenden gemagtigd, om toe te stemmen in de uitzondering der Moluksche eilanden van het algemeen beding van vrijen handel, in het Tractaat vermeld. Zij vertrouwen echter dat, dewijl de noodzakelijkheid dezer uitzondering alleen ontstaat uit de moeijelijkheid, om voor het tegenwoordige het monopolie der specerijen af te schaffen, de werking van dezelve, door die noodzakelijkheid ten naauwste beperkt worden zal.

readiness with which the Netherl. Plenipot^s. have entered into stipulations, calculated to promote the most perfect freedom of trade between the subjects of the two crowns, and their respective dependencies, in that part of the world.

The undersigned are authorized to express the full concurrence of His Brit. Maj., in the enlightened views of His Maj. the King of the Netherlands.

Aware of the difficulty of adapting, at once, to a long established system of monopoly, the principles of commercial policy which are now laid down, the undersigned have been authorized to consent to the exception of the Molucca islands, from the general stipulation for freedom of trade, contained in the Treaty. They trust however that, as the necessity for this exception is occasioned solely by the difficulty of abrogating, at the present moment, the monopoly of spices, its operation will be strictly limited by that necessity.

De Br. Plenipn. beschouwen de uitdrukking van »Moluccos," als toepasselijk op dien kring van eilanden, welke Celebes ten westen, Nieuw-Guinea ten oosten en Timor ten zuiden heeft, zonder echter deze eilanden in de bedoelde uitzondering te begrijpen; noch zou dezelve zich tot Ceram hebben uitgestrekt, had niet de ligging van dat eiland, met betrekking tot de twee voornaamste specerij-eilanden, Ambon en Banda, een verbod van verkeer met hetzelve noodzakelijk gemaakt, zoolang het monopolie van specerijen zal worden gehandhaafd.

De territoriale ruilingen welke nuttig zijn geoordeeld om alle wrijving van belangen te vermijden, leggen aan de Gevn. van Zijne Gr. Br. Maj. de verpligting op, om eenige opheldering en te geven en te vragen, met opzigt tot de onderhoorigen en bondgenooten van Engeland op het eiland, van hetwelk het staat op te breken.

Een tractaat in 1819 door Br. agenten met den Koning van Acheen gesloten, is onbestaanbaar met art. 3 van het tegenwoordige. De Br. Plenipotn. nemen aan, om het verdrag met Acheen zoodra mogelijk

The British Plenipots. understand the term »Moluccas," as applicable to that cluster of islands, which has Celebes to the westward, New-Guinea to the eastward, and Timor to the southward; but that these three islands are not comprehended in the exception; nor would it have included Ceram, if the situation of that island, in reference to the two principal spice-isles, Amboyna and Banda, had not required a prohibition of intercourse with it, so long as the monopoly of spices shall be maintained.

The territorial exchanges which have been thought expedient for avoiding a collision of interests, render it incumbent upon the Plenipots. of His Br. Maj. to make, and to require some explanations with respect to the dependents and allies of England, in the islands from which she is about to withdraw.

A treaty concluded in the year 1819 by British agents, with the King of Acheen, is incompatible with the 3rd article of the present Treaty. The British Plenipots. therefore undertake, that the treaty with Acheen

te doen wijzigen, tot eene eenvoudige overeenkomst voor de gastvrije ontvangst van Br. schepen en onderdanen in de haven van Acheen; doch daar eenige der voorzieningen van dat tractaat, (hetwelk den Nederlandschen Gevolmagtigden is medegedeeld) bevorderlijk zullen zijn aan de algemeene belangen van de Europeanen in de Oostersche Zeeën gevestigd, zoo hopen zij dat het Ned. Gt. maatregelen nemen zal, om deze voorzieningen in zekerheid te stellen, en geven tevens hun vertrouwen te kennen, dat de nieuwe bezitter van Fort Marlborough geene vijandige maatregelen omtrent den Koning van Acheen nemen zal.

Niet minder is het de pligt van de Br. Plenipn. om de belangen der inboorlingen en kolonisten, aan de aloude factorij van Engeland te Bencoelen onderhoorig, aan de welmeenende en vaderlijke bescherming van het Ned. Gt. aan te bevelen.

Die aanbeveling is te meer noodzakelijk, uithoofde dat pas in den jare 1818 met de inlandsche Opperhoofden tractaten gesloten zijn, door welke derzelver toestand grootelijks werd verbeterd. Daarbij werden het

shall, as soon as possible, be modified, into a simple arrangement for the hospitable reception of British vessels and subjects in the port of Acheen. But as some of the provisions of that treaty, (which has been communicated to the Netherl. Plenipts.), wil be conducive to the general interests of Europeans establisheid in the Eastern Seas, they trust that the Netherl. Gt. will take measures for securing the benefit of those provisions. And they express their confidence, that no measures hostile to the King of Acheen, will be adopted by the new possessor of Fort Marlborough.

It is no less the duty of the British Plenipts. to recommend to the friendly and paternal protection of the Netherl. Gt., the interests of the natives and settlers, subject to the ancient factory of England at Bencoolen.

This appeal is the more necessary, because, so lately as the year 1818, treaties were made with the native Chiefs, by which their situation was much improved. The system of forced cultivation and delivery of pepper

systema van gedwongen cultuur en leverancie van peper vernietigd; de rijstteelt aangemoedigd, de betrekkingen tusschen de landbouwende klassen en de opperhoofden der districten geregeld; het eigendom van den grond aan de laatsten toegekend, en een einde gemaakt aan alle tusschenkomsten in de bijzonderheden van het huishoudelijk bestuur, door de verwijdering der Europesche residenten van de buitenposten, en het vervangen derzelve door inlandsche beambten; alle welke maatregelen berekend waren, om de belangen der inboorlingen aanmerkelijk te bevorderen.

Terwijl de ondergeteekenden deze belangen aan de zorg van het Ned. Bestuur aanbevelen, verzoeken zij den Ned. Gev^{n}. om hun Gouv^{t}. te verzekeren, dat, van de zijde der Britsche autoriteiten, wederkeerig regard geslagen zal worden op de inwoners van Malacca, en de overige aan Gr. Britannië overgedragene Nederl. bezittingen.

Ten slotte wenschen de Plenipot^{n}. van Z. Gr. Br. Maj. Hunne Exc^{n}. de Ned. Gev^{n}. geluk, met den gunstigen afloop hunner onderhandelingen. Zij

was abolished; encouragement was given to the cultivation of rice; the relations between the cultivating classes and the chiefs of the districts were adjusted; the property in the soil was recognized in those chiefs; and all interference in the detailed management of the interior was withdrawn, by removing the European residents from the out-stations, and substituting in their room native officers. All these measures were calculated greatly to promote the interests of the native inhabitants.

In recommending these interests to the care of the Netherl. Governm^{t}., the undersigned request the Plenipot^{s}. of His Netherl. Maj. to assure their Governm^{t}., that a corresponding attention will be paid, on the part of the British authorities, to the inhabitants of Malacca, and the other Netherl. settlements which are transferred to Great-Britain.

In conclusion, the Plenipot^{s}. of His Britannic Maj. congratulate Their Excellencies the Netherl. Plenip^{s}., upon the happy termination of their conferences.

houden zich verzekerd, dat door de overeenkomst welke nu is tot stand gebragt, de handel der beide natiën bloeijen zal, en dat de bondgenooten de goede verstandhouding, welke van oudsher tusschen dezelve bestaan heeft, in Azië niet minder dan in Europa, ongeschonden zullen bewaren.

Daar er nu een einde gemaakt is aan de oneenigheden, welke, gedurende twee eeuwen, onderscheidene malen aanleiding hebben gegeven tot meer of min ernstig ongenoegen, zal er voortaan tusschen de Engelsche en Nederlandsche natiën in Oost-Indië geene mededinging plaats vinden, dan alleen ter meerdere bevestiging van die beginselen van milde staatkunde, welke beide op den huidigen dag, voor het oog der wereld plegtig hebben erkend.

De ondergeteekenden verzoeken Hunne Excellentiën de Ned. Gev^{n}., de verzekering aan te nemen van hunne onderscheidende hoogachting.

LONDEN, 17 Maart 1824. G. CANNING. C. W. W. WIJNN.

They feel assured, that, under the arrangement which is now concluded, the commerce of both nations will flourish, and that the two allies will preserve inviolate in Asia, no less than in Europe, the friendship which has from old times, subsisted between them.

The disputes being now ended, which, during two centuries, have occasionally produced irritation, there will henceforward be no rivalry between the English and the Dutch nations in the East, except for the more effectual establishment of those principles of liberal policy, which both have this day asserted in the face of the world.

The undersigned request Their Excellencies the Plenipot^{s}. of His Netherl. Maj., will accept the assurances of their distinguished consideration.

LONDON, March 17, 1824. G. CANNING. C. W. W. WIJNN.

II. ANTWOORD DER NEDERLANDSCHE GEVOLMAGTIGDEN.

Vertaling.

De ondergeteekenden, Gevolmagtigden van Z. Maj. den Koning der Nederlanden hebben in de pas ontvangene Nota van Hunne Excellentiën de Heeren Britsche Gevolmn., een getrouw verslag gevonden van de mededeelingen, die plaats gehad hadden op het tijdstip, toen omstandigheden, van den wil der onderhandelaren onafhankelijk, de schorsing hunner bijeenkomsten teweeg bragten.

Geroepen om een werk weder op te vatten, waarvan de afdoening altijd van weêrszijden met gelijke opregtheid is verlangd, hebben de ondergeteekenden al spoedig in hunne medearbeiders dien geest van billijkheid en inschikkelijkheid ontdekt, welke de regeling der ingewikkeldste zaken gemakkelijk maakt, en waaraan zij op geen gunstiger tijdstip hulde kunnen bewijzen dan thans, daar men gereed is om, door de onderteekening van een plegtig Verdrag, de schikkingen te bekrachtigen, welke men, na de rijpste overweging, hoogst nuttig heeft gekeurd voor de handhaving der goede verstandhouding, ook tusschen de

Les soussignés, Plénipotentiaires de Sa Maj. le Roi des Pays-Bas, ont trouvé dans la Note qui vient de leur être remise par Leurs Excellences Messieurs les Plénipotentiaires Britanniques, un résumé fidèle des communications, qui avaient eu lieu à l'époque où des circonstances, indépendantes de la volonté des négociateurs, amenèrent la suspension de leurs conférences.

Appelés à reprendre un travail dont l'achèvement a toujours été désiré de part et d'autre avec un égale sincérité, les soussignés n'ont pas tardé à reconnaître dans leurs collaborateurs, cet esprit d'équité et de conciliation, qui facilite l'arrangement des questions les plus compliqués, et auquel ils ne peuvent rendre hommage dans un moment plus opportun que celui, qui va sanctionner, par la signature d'un Traité formel, les dispositions, adoptées après le plus mûr examen, comme éminemment utiles pour le maintien de la bonne intelligence, même entre les agents inférieurs des Puissances Contractantes.

ondergeschikte agenten der Contracterende Mogendheden.

Dat wezenlijke doel, die voorname strekking des Verdrags, is klaarblijkelijk voor een ieder, die met oplettendheid deszelfs verschillende Artikelen leest. Hetgeen daarin opzettelijk is vastgesteld schijnt genoegzaam te zijn, om gemeenschappelijk, alle onzekerheid op te heffen welke zich in het vervolg zou mogen opdoen. Daar echter de Heeren Britsche Gevn. gemeend hebben in eenige nadere bijzonderheden te moeten treden, maken de ondergeteekenden, die van hunne zijde het belang gevoelen, om in eene zoo gewigtige zaak niets aan het toeval over te laten, geenerhande zwarigheid, om hen in die bijzonderheden te volgen, en, door de beknopte ontwikkeling van hunne wijze van zien het antwoord te voltooijen, dat zij op de voorgemelde nota van Hunne Excell. verschuldigd zijn.

Artikel 7 behelst eene uitzondering op het algemeene beginsel van de vrijheid des handels. De noodzakelijkheid dezer uitzondering, die reeds door Engeland in de bijeenkomsten van 1820 is erkend, berust op het bestaan van het stelsel betrek-

Ce but essentiel, cette tendance principale du Traité, sont palpables pour tous ceux, qui en lisent avec attention les différens Articles. Ce qui s'y trouve expressément stipulé, semble devoir suffire pour lever d'un commun accord, toute incertitude qui pourrait se présenter par la suite. Cependant, comme Messieurs les Plénipotentiaires Britanniques ont crû devoir entrer dans quelques détails ultérieurs, les soussignés, qui, de leur coté, sentent l'importance de ne rien donner au hasard dans une matière aussi intéressante, ne font aucune difficulté de les suivre dans ces détails, et de compléter par le développement succinct de leur manière de voir, la réponse, due par eux à la susdite note de Leurs Excellences.

L'Article 7 renferme une exception au principe général de la liberté du commerce. La nécessité de cette exception, déjà admise par l'Angleterre dans les conférences de 1820, repose sur l'existence du système relatif au commerce exclusif des

kelijk den uitsluitenden speccrijhandel. Wanneer de raadplegingen van het Ned. Gouvt. zouden mogen leiden tot het laten varen van dit stelsel, alsdan herneemt de vrije handel zijne regten, en is deze geheele Archipel, welke zeer juist omschreven is, als begrepen te zijn, tusschen Celebes, Timor en Nieuw-Guinea, opengesteld voor alle wettige speculatiën, op den voet door plaatselijke voorschriften te regelen, en, voor zooverre in het bijzonder de onderdanen van Z. Gr. Br. Maj. betreft, overeenkomstig de grondslagen bij het Tractaat gelegd voor alle de Aziatische bezittingen der beide Contracterende Partijen.

Daarentegen, zoo lang de uitzondering waarvan hier gesproken wordt van kracht blijft, behooren de vaartuigen, die den weg langs de Moluksche eilanden nemen, zich te onthouden van eenige andere haven aan te doen dan die, waarvan eenige jaren geleden, op eene officiële wijze aan de Zee-Mogendheden opgave is geschied; behalve in gevallen van nood, als wanneer dezelve, hetgeen overbodig is hier bij te voegen, overal waar de Ned. vlag wappert, die diensten en dien bijstand zullen vin-

épiceries. Si les délibérations du Gouvt. des Pays-Bas conduisent à l'abandon de ce système, aussitôt le commerce libre reprend ses droits, et tout cet Archipel, qui a été fort justement décrit comme compris entre Celebes, Timor, et la Nouvelle Guinée, est ouvert à toutes les spéculations légitimes, sur le pied à établir par les ordonnances locales, et, pour ce qui concerne en particulier les sujets de Sa Maj. Brit., conformément aux bases consacrées par le Traité pour toutes les possessions Asiatiques des deux Parties Contractantes.

Par contre, aussi long-tems que l'exception, dont il s'agit, reste en vigueur, les navires qui traversent les Moluques, doivent s'abstenir de relâcher, dans d'autres ports que ceux dont la désignation a été officiellement communiquée aux Puissances maritimes il y a quelques années; sauf les cas de détresse, pour lesquels il est superflu d'ajouter, qu'ils trouveront, dans tous les endroits où flotte le pavillon des Pays-Bas, les services et les secours dûs à l'humanité souffrante.

den, welke men aan de lijdende menschheid verschuldigd is.

Indien het Br. Gouvt. meent, dat er voor hetzelve een wezenlijk voordeel in gelegen is, om, terwijl het zich naar aanleiding van de beginselen, vastgesteld bij het Tractaat hetwelk geteekend staat te worden, losmaakt van de verbindtenissen, die deszelfs agenten, vier of vijf jaren geleden, met het koningrijk Acheen hebben aangegaan, door eenige nieuwe bepaling een gastvrij onthaal aan de Britsche onderdanen en schepen in de havens van dat Koningrijk te verzekeren, — aarzelen de ondergeteekenden niet te verklaren, daarin van hunne zijde geene zwarigheid te zien, en zij gelooven te gelijker tijd te kunnen verzekeren, dat hun Gouvt. zorgen zal, onverwijld deszelfs betrekkingen met Acheen in diervoege te regelen, dat deze Staat, zonder iets van zijne onafhankelijkheid te verliezen, den zeevaarder en handelaar die bestendige veiligheid aanbiede, welke er niet schijnt te kunnen bestaan, dan door de gematigde uitoefening van Europeschen invloed.

Ter ondersteuning van de berigten, vervat in de laatste

Si le Gouvernement de la Grande Bretagne pense qu'il y a un avantage réel pour lui à ce qu'en se dégageant, d'après les principes consacrés par le Traité qui va être signé, des liaisons que ses agents formèrent, il y a quatre ou cinq ans, dans le royaume d'Acheen, il assure par quelque stipulation nouvelle, l'accueil hospitalier des sujets et vaisseaux Britanniques dans les ports de ce royaume, — les soussignés n'hésitent pas à déclarer que, de leur côté, ils n'y voyent aucun inconvénient; et ils croyent pouvoir assurer en même tems, que leur Gouvt. s'appliquera, sans délai, à régulariser ses rapports avec Acheen, de manière que cet Etat, sans rien perdre de son indépendance, offre au navigateur et au commerçant cette constante sécurité, qui semble ne pouvoir y être établie que par l'exercice modéré d'une influence Européenne.

A l'appui des informations contenues dans la dernière note

nota van de HH. Br. Gev^{n}., ten opzigte van Bencoelen, hebben hunne Exc^{n}. aan de ondergeteekenden medegedeeld de twee Conventiën respectivelijk geteekend den 23 Mei en 4 Julij 1818, te eener zijde door den Luitenant-Gouverneur van dat etablissement, en ter andere door de hoofden van eenige naburige stammen. Men heeft insgelijks te hunner kennisse gebragt eene depêche van den Gouverneur-Generaal in Rade, gedagteekend van Fort William den 9 Mei 1823, volgens welke de Britsche administratie op het Fort Marlborough den alleenhandel in peper afgeschaft, de rijstteelt aangemoedigd en de betrekkingen der onderscheidene klassen van inboorlingen, zoo onderling als met hunne hoofden, op eenen vasten en eenparigen voet gebragt heeft. Voor zooverre nu de ondergeteekenden zich niet bedriegen door te veronderstellen, dat het oogmerk dezer schikkingen geweest is, om den bloei van den kolonialen landbouw te verzekeren en den overlast voor te komen, welke dikwijls het gevolg is van eene onmiddellijke aanraking tusschen eene inlandsche bevolking en de ondergede Messieurs les Plénipotentiaires Britanniques, au sujet de Bencoolen, Leurs Excellences ont communiqué aux soussignés les deux Conventions respectivement signées le 23 Mai et le 4 Juillet de 1818, d'un côté par le Lieutenant-Gouverneur de cet établissement, et de l'autre par les chefs de quelques tribus voisines. On leur a aussi fait part d'une dépêche du Gouverneur-Général en Conseil, datée de Fort William le 9 Mai 1823, et d'après laquelle l'administration Britannique a aboli au Fort Marlborough le monopole du poivre, encouragé la culture du riz, et placé sur un pied stable et uniforme, les rapports des différentes classes de natifs, tant entr'elles, qu'avec leurs chefs. Or, pour autant que les soussignés ne se trompent point, en supposant que le but de ces arrangements a été d'assurer la prospérité agricole de la colonie, et d'écarter les vexations qui résultent souvent du contact immédiat de la population indigène avec les autorités subalternes d'une administration étrangère, ils éprouvent une grande satisfaction à dire, que loin d'avoir à redouter des mesures rétro-

schikte magten van eene vreemde administratie, strekt het hun tot een groot genoegen te kunnen zeggen, dat de ingezetenen welke belang hebben bij den tegenwoordigen staat van zaken, wel verre van terugwerkende maatregelen te duchten te hebben, integendeel de hoop kunnen voeden, dat het nieuwe Gouvernement op hunne verkregene regten en hun welzijn zal acht slaan, en, hetgeen de ondergeteekenden vooral wenschen te waarborgen, dat hetzelve de Artikelen der reeds vermelde Overeenkomsten zal doen naleven, op grond van welke de ingezetenen van Pasummah, Ulu Manna en andere binnenlandsche bevolkingen het gezag erkend en de bescherming aangenomen hebben van de Engelsche Oost-Indische Compagnie, behoudens echter de bevoegdheid, om met volkomen goedvinden der belanghebbende partijen, andere soortgelijke voorwaarden in derzelver plaats te stellen, wanneer de omstandigheden eene verandering noodzakelijk zouden mogen maken.

Wat de billijke en welwillende gezindheden betreft van het Br. Gouvt. jegens de ingezetenen van Malacca en van de

actives, les individus intéressés à l'ordre actuel des choses peuvent au contraire nourir l'espoir, que le nouveau Gouvernement aura égard à leurs droits acquis et à leur bien-être; et, ce que les soussignés aiment surtout à garantir, il fera observer les Articles des Conventions déjà mentionnées, sur la foi desquels les habitants de Pasummah, Ulu Manna et d'autres peuplades de l'intérieur ont reconnu l'autorité, ou accepté la protection de la Compagnie des Indes Britanniques, sauf toutefois la faculté d'y substituer, du plein gré des parties interessées, d'autres conditions analogues, si les circonstances venaient à rendre un changement nécessaire.

Quant aux dispositions équitables et bienveillantes du Gouvt. Brit. envers les habitants de Malacca et des autres établisse-

andere Hollandsche etablissementen, bij het Tractaat afgestaan, nemen de Gevn. van Z. Maj. den Koning der Nederlanden de verzekering dienaangaande gegeven, met een onbeperkt vertrouwen aan, en zij vinden zich door ditzelfde gevoel genoopt, er niet op aan te dringen, dat de voorschriften en bevelen, welke aan de Engelsche Regeringsmagten in Indië zullen worden gegeven, met opzigt tot de overgave van Fort Marlborough en deszelfs onderhoorigheden, in zoodanig duidelijke, naauwkeurige en stellige bewoordingen vervat zijn, dat men in dezelve geenerhanden grond van onzekerheid, noch eenig voorwendsel tot uitstel vinde; wel verzekerd zijnde, dat de HH. Br. Gevn., na in de vervulling van hunne taak met zooveel gematigdheid en opregtheid te werk te zijn gegaan, ook zullen weten te zorgen, dat de uitslag van den gemeenschappelijken arbeid niet worde in gevaar gebragt, ter zake van ondergeschikte belangen en redenen. Dezen uitslag hebben de HH. Br. Gevn. zelve in hunne laatste nota beschreven, en er blijft den ondergeteekenden niets over dan zich

mens Hollandais, cédés par le Traité, les Plénipotentiaires de Sa Maj. le Roi des Pays-Bas, en acceptent l'assurance avec une confiance illimitée; et ce même sentiment les porte à ne pas insister, pour que les instructions et ordres, qui seront adressés aux autorités Anglaises dans l'Inde, relativement à la remise du Fort Marlborough et de ses dépendances, soyent conçus en des termes tellement clairs, précis et positifs, qu'on n'y puisse trouver aucun motif d'incertitude, ni aucun prétexte de délai; car ils sont persuadés que Messieurs les Plénipotentiaires Britanniques, après avoir apporté tant de modération et de loyauté à l'accomplissement de leur tâche, sauront veiller à ce que le résultat des travaux communs ne soit pas compromis par égard pour des intérêts subordonnés, et des considérations secondaires. Ce résultat, Messieurs les Plénips. Brit. l'ont décrit eux mêmes dans leur dernière note, et il ne reste aux soussignés qu'à se féliciter d'y avoir concouru, et à joindre leurs voeux à ceux de Leurs Excellences, pour que les agens respectifs dans les pos-

geluk te wenschen met daartoe te hebben bijgedragen, en hunne wenschen te voegen bij die van Hunne Exen., dat de wederzijdsche agenten in de Aziatische bezittingen bestendig blijken geven van doordrongen te zijn van het gevoel der verpligtingen, welke twee bevriende en met waarlijk vrijgevige inzigten bezielde natiën te vervullen hebben, zoowel jegens elkander, als ten aanzien der inboorlingen, die de loop der gebeurtenissen of de verdragen onder derzelver invloed hebben geplaatst.

De ondergeteekenden maken volgaarne van deze gelegenheid gebruik om aan Hunne Excellen., de HH. Br. Gevn., de verzekering te vernieuwen van hunne bijzondere hoogachting.

LONDEN, 17 Maart 1824. H. FAGEL. A. R. FALCK.

sessions Asiatiques, se montrent toujours pénétrés du sentiment des devoirs, que deux nations amies et animées de vûes vraiment libérales, ont à remplir tant l'une à l'égard de l'autre, que vis à vis des indigènes, que le cours des évènements ou les Traités ont placés sous leur influence.

Les soussignés saisissent avec empressement cette occasion de renouveler à Leurs Excellences Messieurs les Plenips. Brit., l'assurance de leur considération la plus distinguée.

LONDRES, le 17 Mars 1824. H. FAGEL. A. R. FALCK.

§ 3. TOELICHTING EN WERKING VAN HET TRACTAAT TOT OP DE SCHEEPVAARTWET VAN 8 AUGUSTUS 1850.

Aanhef (*préambule*). Het verschil van deze inleiding met die van de medegedeelde schets is daarin gelegen, dat het regelen der financiële vorderingen in de 2e plaats wordt genoemd. Overigens wordt de bedoeling der partijen daarin naauwkeurig aangegeven en behoeft geene verklaring.

Art. 1. De Hooge Contracterende Partijen [1]) verbinden zich om in hunne respective bezittingen in den Oosterschen Archipel, en op het vaste land van Indië en op Ceylon [2]), elkanders onderdanen ten handel toe te laten [3]) op den voet der meestbegunstigde natie, wel verstaande, dat de wederzijdsche onderdanen zich zullen gedragen overeenkomstig de plaatselijke verordeningen van elke bezitting.

De zakelijke inhoud dezer bepaling was reeds in 1820 goedgekeurd; zij drukt het beginsel van welwillend verkeer uit, naar hetwelk de onderdanen der contracterende partijen over en weder zullen behandeld worden.

In hunne respective bezittingen ..... ten handel toe te laten. Het is dus duidelijk dat men in dit Verdrag alleen bedoeld heeft den handel te regelen in *Indië*. De Europesche Mogendheden die bezittingen hadden in andere werelddeelen, dreven van ouds den handel op die koloniën met uitsluiting van alle andere Staten; van daar die Oost- en West-Indische Compagnieën met het regt van alleenhandel. In het laatst der vorige eeuw had men het nadeel van den alleenhandel der bevoorregte vereenigingen, waarbij het belang der kooplieden „has been more considered," zegt ADAM SMITH, „than either that of the colonies or that of the mother country [4])," meer en meer begonnen in te zien. Doch de beschouwing, dat *alleen* het moederland het regt heeft om op zijne koloniën handel te drijven en uitsluitend daarvan de voordeelen te genieten, vindt men nog bij ADAM SMITH, hoe helder deze overigens over de vrijheid van handel denke. En zelfs nu vindt men

---

1) In het ontwerp: *De beide Gouvernementen.*

2) *Op Ceylon* kwam niet voor in het ontwerp.

3) In den Engelschen text: *admit;* vroeger stond: *for the future not to exclude ..... from* trade ..... *and each to place the subjects of the other as to such trade* upon the footing, cet.

4) Wealth of Nations, vol. II, book IV, chap. 7. Vgl. BLANQUI, Histoire de l'économie politique, I, chap. 23, IIIème edit., Paris 1845; G. K. VAN HOGENDORP, Bijdragen tot de huishouding van Staat, VII, 334 vv. en X, 4—18.

overblijfselen van dit stelsel, hoezeer niet in al zijne gestrengheid toegepast. De oprigting der Nederlandsche Handelmaatschappij die, het politieke gezag uitgezonderd, eene herleving mag genoemd worden der in 1795 vernietigde O. I. Compagnie [1]), heeft er haren oorsprong aan te danken en het stelsel van gedwongen arbeid en de zoogenaamde Heerendiensten van den inlander in onze bezittingen, gelijk ook de alleenhandel in specerijen kunnen nog als de uitvloeisels van dat beginsel worden aangemerkt. Ook in Engeland werd nog in 1824 de koloniale handel geacht in een' exceptionelen toestand te verkeeren, en heeft de verbetering van dien toestand schoorvoetend tred gehouden met de hervormingen, die aldaar in de handelspolitiek gebragt zijn. Men was tot het inzigt gekomen dat de beruchte Navigatie-acte van CROMWELL [2]), hoezeer zij oorspronkelijk gediend had om Groot-Britannië tot de eerste Zee-Mogendheid te verheffen, eenen geheelen ommekeer moest ondergaan, daar het ondoeltreffende van die verbodswet op groote schaal duidelijk voor den dag kwam, zoodra de vrij geworden Amerikaansche Staten in 1787 eene bijna gelijkluidende Navigatie-acte hadden uitgevaardigd [3]). Aan HUSKISSON komt de lof toe van geheel zijn leven te hebben gestreden voor de zoo noodzakelijke invoering van een onbekrompen stelsel van scheepvaart, in welk

---

[1]) DIRK VAN HOGENDORP, Ontwerp om de O. I. Comp. in haren vorigen bloei en welvaart te herstellen, 's Hage 1801. Vgl. G. DE CLERCQ, Dissertatio de Societate Mercatoria Neerlandica, Lugd. Bat. 1843, pag. 2 sqq. Cf. D. W. J. C. VAN LYNDEN, Diss. historico-politica de commercio Societatis Indiae Orientalis, Traj. ad Rhen. 1839. Zie ook: Consideratiën en advijs van de Commissie tot de O. I. zaken, aan het Staatsbewind der Bataafsche Repub., van 31 Augustus 1803; te vinden bij Mr. P. MIJER, Verzameling van Instructiën, Ordonnanciën en Reglementen voor de Regering van Ned. Indië, Batavia 1848, bl. 119 vv.

[2]) Geschiedenis der tariefshervorming in Engeland, door Mr. D. A. PORTIELJE en Mr. S. VISSERING, Amst. 1847, bl. 57 vv.

[3]) Gesch. der tariefsherv. enz., 133.

streven hij nogtans zoovele bittere vijanden ontmoette. In 1816 was door het tractaat van Groot-Britannië met Noord-Amerika van de bepalingen der Navigatie-acte het eerst afgeweken; men schafte daarbij alle differentiële regten tusschen de schepen der contracterende partijen af. Sedert was door de voorstellen van WALLACE, welke het Parlement in 1822 bekrachtigde, de Navigatie-acte gedeeltelijk buiten werking geraakt. De *reciprociteits-bill* van HUSKISSON van Mei 1823, aangevuld in Februarij 1824, was een nog belangrijker stap voorwaarts op den weg van den vooruitgang en hief de differentiële regten op voor die vreemde schepen, welke uit landen kwamen, waar de Engelsche niet meer betaalden dan de nationale 1). De nieuwe Navigatie-acte van 1833 en de Wet van 10 Aug. 1840 droegen insgelijks bij, om de opgeklaarde beginselen van vrijen handel over die van uitsluiting en bescherming te doen zegevieren. De *reform-bill* van 1832 had door de verbeterde zamenstelling van het Huis der Gemeente de aanneming dier wetten voorbereid en Sir ROBERT PEEL had na HUSKISSON's dood aangevangen met alle kracht en onbezweken standvastigheid voor dezelfde zaak te ijveren, die overigens te rekenen van 1838, sterk gesteund werd door COBDEN's *anti-corn-law-league*. In 1845 stelde hij als Minister eene uitgebreide tariefshervorming in het Parlement

---

1) De tariefshervorming enz., bl. 130 vv. — In Nederland betaalden de vreemde en nationale schepen hetzelfde, maar naar luid van art. 10 van de Wet van 26 Augustus 1822 (Stbl. N°. 39) waarbij het tarief der regten op den in-, uit- en doorvoer was vastgesteld, ontvingen de Nederlandsche schepen 10% restitutie, en deze gunst werd door Gr. Britannië en ook door Noord-Amerika aangemerkt als een bezwaar, dat op alle overige vlaggen drukte. — De reciprociteits-bill werd bij Parlements-acte van 5 Julij 1825 »to regulate the trade of British possessions abroad" ook toegepast op de koloniën, in zooverre de vaart daarop werd opengesteld voor alle natiën, die hare koloniën mede voor de Britsche schepen toegankelijk maakten, of geene koloniën bezittende, andere handelsvoordeelen aan de Britten in haar land toestonden. (HERTSLET, III, 201, supplement, 1 sqq.)

voor en, reeds in het volgende jaar slaagde hij er in de graanwetten te doen opheffen. Zoo was allengs ook de diep ingrijpende hervorming van Engeland's scheepvaartregten, in 1849 volbragt, mogelijk geworden.

Intusschen bleef de Engelsche handel in Indië op denzelfden voet tot op 1839 [1]), toen ook daar meer vrijheid begon te heerschen. Bij de „Regulation relative to the trade of foreign nations with the ports of India" van 2 December van genoemd jaar, was bepaald dat alle vreemde schepen, tot Staten behoorende waarmede Engeland in vriendschap leefde, vrijelijk de Indische havens mogten binnenloopen om aldaar handel te drijven, onverschillig van welke plaats zij kwamen. Slechts was de handel van haven tot haven, naar het gewone voorbehoud wegens de kustvaart (cabotage), niet geoorloofd [2]). In de Nederlandsche bezittingen van den Indischen Archipel, werden bij Publicatie van 31 December 1825 (Stbl. van Ned. Indië, N°. 48), ten einde aan art. 1 van dit Tractaat uitvoering te geven en, naar aanleiding van art. 117 van het Reglement op het Beleid van de Regering, het Justitie-wezen, de Culture en den Handel in 's Lands Aziatische bezittingen, vastgesteld door CC. GG. den 22 December 1818, voor het eerst eenige havens voor de algemeene scheepvaart opengesteld [3]).

---

[1]) Enkele vrijhavens schijnen de Engelschen hier en daar in Indië, reeds in de vorige eeuw gehad te hebben (zie bl. 32, noot 2).

[2]) HERTSLET, Complete collection of the Treaties, cet. VI, 537. — Van de te betalen regten door vreemde schepen, wordt in die wet niet gesproken.

[3]) Publicatie 31 Dec. 1825: ..... »Dat de bedoelde verordeningen thans des te meer noodzakelijk zijn geworden, na het Tractaat in Maart 1824, enz" — De havens die opengesteld werden, waren *Batavia*, *Samarang*, *Soerabaya*, *Rioauw*, *Muntok*, *Palembang*, *Bencoelen*, *Padang*, *Tapanoeli*, *Banjermassing*, *Pontianak*, *Sambas*, *Macassar* en *Koepang*. Bij Besluit van den Gouv. Gen. van 31 Aug. 1837 (Stbl. v. N. Ind. N°. 40), werd ook de haven van *Nieuw-Brussel* (Succadana) vrij verklaard en, bij Besluit van den waarnemenden Gouv. Gen. van 14 Nov. 1841 (Stbl. v. N. Ind. N°. 40),

Het monopolie en de politieke magt der Engelsche O. I. Compagnie was trapswijze meer en meer besnoeid geworden. Reeds in 1784 was de Comp. geplaatst onder het toezigt van den *Board of Control*. In 1814 werd, bij de vernieuwing van haar Octrooi, de Indische handel vrijgesteld voor alle Engelsche kooplieden en in 1833 ontnam men der Comp. ook den alleenhandel op China, en behield dat ligchaam nog eenig (hoewel zeer luttel) politiek gezag [1]).

Op den voet der meestbegunstigde natie . . . . toe te laten. Met de afschaffing der differentiële regten voor vreemde schepen geheven, voor zoo verre de Britsche havens in Europa betrof, verloor deze uitdrukking hare grootste beteekenis; alzoo niet in Indië. Daarmede was ook het nut der handelstractaten (waarbij men onderscheid maakt tusschen verdragen die alleen den *handel*, of alleen de *scheepvaart*, of ook wel beiden te gelijk betreffen [2])) afgenomen, en gedeeltelijk zelfs overbodig geworden [3]), terwijl men vroeger niet weinig waarde hechtte aan het sluiten van zoodanige verdragen, waarbij de bejegening van elkanders onderdanen op den voet der *meestbegunstigde natie*, werd verzekerd.

Nog doortrokken van dit denkbeeld, had men tijdens de ne-

---

de havens van *Singkel* en *Baros* op Sumatra. — Achtereenvolgens werden vrije havens en wel met bepaling, dat *alle* schepen aldaar aankomende en de ladingen die zij aanbrengen (met uitzondering van eenige weinige artikelen), aan geene regten hoegenaamd zouden onderworpen zijn: *Macassar*, *Menado*, *Kema*, *Amboina*, *Banda*, *Ternate* en *Kajeli* (Stbl. van Ned. Indië, 1846, N°. 27; 1848, N°. 42; 1854, N°. 46).

1) A speech delivered in the House of Commons, on the Government of India, the 10th of Julij 1833, by the right honourable T. B. MACAULAY, Speeches, I, 148—195.

2) Zie wegens dit onderscheid: »Tableau analytique des Traités et des Conventions de Commerce et de Navigation" in het »Recueil des Traités et Conventions concernant le royaume de Belgique par DESIRÉ DE GARCIA DE LA VEGA, Bruxelles 1854, tome II.

3) The Speeches of the late right honourable Sir ROBERT PEEL, vol. IV, 236—240.

gotiatiën in 1824 ook te 's Hage gaarne gezien, dat een handelstractaat met Engeland tot stand kwame betreffende den handel en de scheepvaart der beide Mogendheden in Europa, maar, zooals zoo even is aangewezen, was men bij het Britsch Ministerie gezind tot algemeene wettelijke hervormingen en minder geneigd tot het verleenen van bijzondere gunsten, zoodat het daaraan zal toe te schrijven zijn dat van het onzerzijds gewenscht handelstractaat niets kwam. Intusschen zag men toch bij onze Regering eerlang het treffen van zoodanig verdrag te gemoet en was voorloopig bij Kon. Besluit van 11 Augustus 1824 „in afwachting van de sluiting van een handelstractaat" bepaald, dat alle goederen met Engelsche schepen in Nederland ingevoerd, zouden worden beschouwd en behandeld als of die invoer ware geschied met Nederlandsche schepen, welk Besluit echter op het *British order in Council* van 30 Januarij 1826 „for levying *additional* duties on goods imported in Netherland vessels," bij Kon. Besl. van 8 Febr. 1826 weder werd ingetrokken 1). Eerst den 27 Oct. 1837 kwam het verlangde handelsverdrag tot stand, waarbij alle differentiële regten, zoowel op goederen als op schepen der beide natiën, werden afgeschaft. Art. 7 van dit verdrag bepaalde dat het voor 10 jaren van kracht zou zijn, met het voorbehoud wederzijds van het regt tot opzegging, na elkander 12 maanden te voren te hebben gewaarschuwd.

Onder de benaming van *meest begunstigde natie* dient stilzwijgend verstaan te worden *vreemde Europesche* natie, hetgeen uit art. 2 en volgende blijkt. Voorts behoeft het naauwelijks vermelding dat niettegenstaande die uitdrukking, elk der partijen onverlet blijft, in het vervolg, eenige *andere* natie een voordeel toe te kennen waarvan tijdens het aangaan van dit Tractaat nog niet de rede kon zijn. Doch wat van dit streng regt zijn

---

1) Mr. W. J. C. VAN HASSELT, Verzameling van Wetten en Besluiten, enz., Amst. 1839, VI, 64 en 65. HERTSLET, Complete collection, cet. III, 304, 310.

moge, navolging verdient het beding van wederkeerigheid, tot bevordering van het handelsverkeer, in Art. 1 van het Tractaat van 27 October 1837 [1]. (Stbl. no. 64).

Wel verstaande dat enz. Een erkend beginsel van territoriale hoogheid, dat ook zonder beding zoude gelden [2].

Art. 2. De onderdanen *en schepen* van de eene natie zullen, bij den in- en uitvoer in en van de havens der andere in de Oostersche zeeën, geene regten betalen hooger dan ten bedrage van het dubbele van die, waarmede de onderdanen *en schepen* der natie aan welke de haven toebehoort, belast zijn.

De regten voor den in- en uitvoer met Nederlandsche bodems in eene Britsche haven op het vaste land van Indië *of op Ceylon* zullen in dezer voege worden gewijzigd, dat deswege in geen geval meer berekend worde, dan het dubbele der regten door Britsche onderdanen *en* voor Britsche bodems te betalen.

Met betrekking tot die artikelen op welke geen regt gesteld is, wanneer zij worden in- of uitgevoerd door de *onderdanen of in de schepen der* natie, aan welke de haven toebehoort, zullen de regten aan de onderdanen of schepen der andere op te leggen, in geen geval meer bedragen dan *zes* ten honderd [3].

---

[1] Art. 1 van het Tractaat van 27 Oct. 1837: .... »Z. M. de Koning der Ned. en H. M. de Koningin van het Vereenigde Koningrijk van Gr. Brit. en Ierland verbinden en verpligten zich mits dezen, geene gunst of voorregt, of vrijstelling in zaken van handel en scheepvaart aan de onderdanen van eenigen anderen Staat te zullen verleenen, die niet insgelijks en ter zelfder tijd zal worden uitgestrekt tot de onderdanen van de andere Hooge Contracterende Partij, om niet, indien de gunst ten behoeve van den anderen Staat om niet is gegeven geworden, en tegen eene vergelding of aequivalent zoo nabij mogelijk, zoo die gunst voorwaardelijk is toegestaan. Vgl. art. 11 van het Tract. van 15 Julij 1840, tusschen Ned. en Frankrijk (Stbl. 1841, N°. 23).

[2] Wet houdende algemeene bepalingen der Wetgeving van het Koningrijk, art. 10.

[3] Oorspronkelijk ontwerp: De onderdanen *van het eene Gouvernement* ....

De oorsprong van dit art. is te vinden in het voorstel reeds in 1820 door de Engelschen gedaan, namelijk tot het *gelijk* maken of het heffen van hetzelfde bedrag van in- en uitgaande regten op dezelfde voorwerpen, in de Engelsche en Nederlandsche bezittingen. De wensch tot het regelen dier regten werd ook bij de negotiatiën in 1824 door de Britsche Gevolm^{n}. herhaald, maar de Nederlandsche wilden zich daartoe niet verbinden [1]). Zooals nu het art. tot stand gekomen is, was het echter zeer onschuldig en slechts eene verklaring van het beginsel van art. 1, en een beletsel voor beide partijen om de regten van in- en uitvoer zoo hoog op te voeren, dat het met handelsverbod zou gelijk staan [2]).

De bedoeling is niet twijfelachtig: men heeft een onderscheid willen maken tusschen de in- en uitgaande regten te betalen in de Nederlandsche bezittingen door Nederlandsche schepen, en die verschuldigd door Engelsche schepen, en zoo ook weder-

---

in de havens van *het* andere ..... het dubbele van die *aan* welke de onderdanen der natie *die* de haven *bezit*, *onderworpen zijn*.

De regten voor den in- en uitvoer ..... op het vaste land van Indië *geheven* ..... in geen geval meer *betaald* worde ..... Britsche onderdanen, voor Britsche bodems *verschuldigd*.

..... wanneer zij worden in- of uitgevoerd door de natie ..... dan 2½ ten honderd.

[1]) Nota der Nederl. Gevolm^{n}. aan de Britsche, van 22 Januarij 1824, waarin, onder meerdere aanmerkingen op het Engelsche ontwerp, ook gezegd wordt, dat moet vermeden worden de *vaststelling* der wederzijdsche invoerregten.

[2]) Vgl. over dit art. LAUTS, Onderzoek naar geest en strekking enz., bl. 24 vv.; G. K. VAN HOGENDORP, Bijdragen enz., X, 65. Moniteur des Indes Orientales et Occidentales, II, 271 vv.: »Le second article doit être considéré comme la suite, le corollaire, l'explication de cette disposition générale (in art. 1) ..... Or, le texte même du premier de ces articles ne dit évidemment rien d'autre sinon que les deux puissances *admettent* leurs sujets dans leurs possessions aux Indes; c'est la consécration de part et d'autre, d'un autre principe que celui *de l'ancien droit exclusif*, qui avait régi les colonies."

keerig in de Britsche bezittingen, tusschen de Engelsche en de Nederlandsche schepen. Dit onderscheid mogt nimmer te boven gaan het dubbel bedrag van hetgeen wederzijds de nationale schepen betaalden en, de maatstaf van dit onderscheid is niet de koopwaar of de oorsprong der koopwaar, maar alleen de *vlag* waaronder die wordt ingevoerd. Wederzijds bleven de partijen geregtigd om nog daarenboven onderscheid te maken tusschen den oorsprong der handelsartikelen, en zelfs den invoer van enkele te verbieden. Als voorbeeld hiervan noemden de Nederl. Gevolmn. het *ijzer*. Het *Nederlandsch* ijzer betaalde bij invoer met Ned. schepen te Batavia *niets;* volgens het 3e lid van het art. zoude het, met *Engelsche* schepen ingevoerd, 6% betalen. Echter bleef het *Zweedsche* en het *Engelsche* ijzer te Batavia steeds met 12% invoerregt belast en zou men daarop, indien het met Engelsche schepen wierd ingevoerd, 24% kunnen vorderen [1]).

De regten . . . . . worden gewijzigd. Hieruit blijkt dat de Nederlanders voor sommige voorwerpen in de Britsche bezittingen zelfs meer dan dubbele regten moesten betalen en, dat inderdaad alle waren niet met Engelsche schepen aangevoerd, minstens dubbel belast waren, is reeds boven aangewezen (bl. 26 en 27). Voor de artikelen die, bij in- of uitvoer onder *Engelsche* vlag, niets betaalden, kon onder *Nederlandsche* vlag 6% gevorderd worden, en zoo ook omgekeerd, in de Nederlandsche bezittingen [2]).

De Heer LAUTS merkt aan dat onder *regten* alles begrepen is, hoofdgeld, lastgeld, tonnegeld enz. Dit is m. i. onjuist en in strijd met de geheele strekking van het art. Er staat namelijk: *De onderdanen en schepen zullen bij den* IN- EN UITVOER....

---

1) Vgl. Verdediging der regten van Nederland tegen de aanmatigingen van Groot-Brittanniën, enz. (door J. J. ROCHUSSEN?), Amst. 1836, bl. 4 vv., en vooral bl. 11 vv.

2) Zie voorbeelden bij LAUTS, Onderzoek enz., t. a. p.

geene regten betalen hooger enz. Duidelijk blijkt het nog uit den aanhef van het 2e lid van het art. en ook uit het geheele 3e lid, dat niets anders bedoeld werd dan regten van *in-* en *uitvoer*.

Het beginsel om de vreemde schepen niet boven het dubbel te bezwaren van hetgeen van nationale bodems gevorderd werd, was aan onze zijde volstrekt geene opoffering, als reeds gehuldigd zijnde bij Publicatie van CC. GG. van 28 Augustus 1818 [1]).

Ter aanmoediging der Nederlandsche en vooral Belgische nijverheid, werden bij Koninklijk Besluit van 25 April 1819(Stbl. van Ned. Indië, 1820, No. 2), de voortbrengselen van den Nederlandschen grond en de Nederlandsche nijverheid, bij invoer in Oost-Indië *vrijgesteld* van invoerregten, mits door Ned. schepen of inlandsche vaartuigen (in den regel gelijkgesteld met Nederlandsche) aangebragt. De handel der Engelschen op Singapore begon zeer te bloeijen en vooral de lijnwaden kwamen er in zoo groote hoeveelheid te markt, dat de Nederlandsche schepen die liever van daar naar Batavia vervoerden en 6% inkomend regt betaalden volgens de Publicatie van 28 Aug. 1818, dan die uit Nederland regtstreeks zonder eenige betaling aldaar aan te brengen. Het Koninklijk Besluit van 25 April 1819 werd dus ontdoken en de bescherming der nationale nijverheid, vooral de begunstiging der fabrieken van wollen en katoenen stoffen, miste haar doel. Daarom werd bij Publicatie van 1 Julij 1823 (Stbl. van Ned. Indië, No. 25) bepaald, dat alle wollen en katoenen goederen, in Europa of Amerika gefabriceerd, komende van eenige vreemde

---

[1]) Stbl. van Nederlandsch Indië, No. 58, art. 15, 16 en 21: Bij in- of uitvoer betaalden Ned. schepen 6%, vreemde schepen in Nederland uitgeklaard of naar Nederland bestemd: 9%, en vreemde vaartuigen van en naar vreemde landen 12%. — Bij Publicatie van 9 December 1817 (Stbl. No. 63), was het verschil der te betalen regten tusschen Nederlandsche en vreemde schepen aangeduid in de wijze van heffing daarvan, namelijk van goederen met Ned. schepen aangebragt: van hunne factuurwaarde verhoogd met 30%, en van vreemde schepen bedroeg de verhooging 60%.

bezittingen beoosten de Kaap de goede Hoop en binnen eene der havens van Nêerl. Indië ingevoerd wordende, zouden betalen, bij aanvoer met Ned. schepen of daarmede gelijkstaande inlandsche vaartuigen 15%, bij aanvoer met vreemde schepen 24%. Dien onverminderd bleef het Kon. Besl. van 25 April 1819 stand houden en werd zelfs nog bij Kon. Besl. van 11 Julij 1829, en alzoo 10 jaren daarna, bekrachtigd. De Nederlandsche katoenen en wollen stoffen met Ned. schepen in Indië aangevoerd betaalden dus niets, met Engelsche schepen (volgens het 3e lid van dit art.) 6%; van de vreemde katoenen en wollen goederen werd bij aanvoer met Ned. schepen 15%, met vreemde (ook Engelsche) vaartuigen 24% geheven. — Dit was geheel in den regel en volstrekt niet strijdig met art. 2 van het Tractaat, volgens hetwelk de vreemde katoenen met vreemde (en ook Engelsche) schepen aangevoerd, zelfs tot 30% hadden kunnen belast worden.

Ook de in 1824 bestaande regten van *uitvoer* behoefden na de vaststelling van het Tractaat geene verandering te ondergaan; zij bedroegen met uitzondering van eenige weinige artikelen, als *peper*, *suiker*, *kamfer*, *koffij* enz., die per pikol betaalden, 2% van de waarde bij uitvoer met Ned. schepen, en 4% bij uitvoer met vreemde [1]). Evenzoo was het in Bengalen gesteld; de Bataviasche arak bijv. betaalde met Britsche schepen ingevoerd, 55 ropijen per leger, met vreemde 110 rop. — Bij de bepaling van het 3e lid van dit art. had men eerst 2½% als het maximum voorgesteld, maar dit maakte sedert plaats voor de vastgestelde 6%.

Overigens verwachtten de Nederl. Gevolmagtigden van dit art.

---

1) Art. 23 Publicatie 28 Aug. 1818. In deze Publicatie was tevens bepaald, dat vreemde schepen alleen te Batavia mogten binnenloopen en uitklaren te Samarang, Soerabaya of Batavia, mits op één dier plaatsen de *geheele* lading was ingenomen. Deze regten van uitvoer werden bevestigd en uitgebreid bij Publicatie van 9 Julij 1822 (Stbl. v. N. Ind. N°. 30[a]), artt. 3 en 4.

niet veel voordeels voor onzen handel in de Engelsche bezittingen, noch aanmerkelijke uitbreiding van den Britschen handel in de Ned. koloniën. Later zijn er, te rekenen vooral sedert 1833, vele klagten gerezen van de Engelsche zijde over de beweerde schennis van art. 2 van dit Tractaat door het Nederlandsche Bewind. Deze klagten betroffen in 't bijzonder de maatregelen in Nederlandsch Indië genomen ten opzigte van den invoer der vreemde katoenen en wollen stoffen, en daarom zal ik mij, ter vermijding tevens van te groote uitvoerigheid, bij de heffing der regten op die voorwerpen bepalen [1]).

Reeds bij Publicatie van 14 Februarij 1824, alzoo ruim eene maand voor het gesloten Tractaat, waren de regten op de katoenen en wollen goederen, vervaardigd in vreemde landen bewesten de Kaap de Goede Hoop, en regtstreeks van die landen hetzij met Nederlandsche, hetzij met vreemde schepen aangebragt, opgevoerd tot 25% van de getaxeerde waarde en, aangebragt van plaatsen beoosten de Kaap, tot 35%. Het Kon. Besluit van 4 Mei 1831, vermoedelijk niet zonder inzigt op den loop der geschillen met België, verminderde het regt van 25% op de vreemde katoenen tot 12½%, indien de aanvoer plaats had met Ned. schepen, maar dit Besluit werd vóór het Embargo in Engeland en Frankrijk op de Nederlandsche schepen gelegd, bij een nader van 20 October 1832 weder ingetrokken. Niettegenstaande al die beschermende maatregelen, konden de Nederlandsche katoenen en wollen goederen de mededinging met de Britsche niet doorstaan, zoodat bij Resolutie van 1 Junij 1834 (Stbl. v. N. Ind., N°. 32) de vreemde katoenen, zonder onderscheid van vlag, werden bezwaard met het onmatig regt van 50% bij regtstreekschen aanvoer, en 70% bij aanvoer van plaatsen beoosten de Kaap de Goede Hoop gelegen. Waarschijn-

---

[1]) LAUTS, Onderzoek enz., voorrede bl. v. vv.; vgl. bl. 73 vv. Ook de regten op de Gambier schijnen, volgens dien schrijver, bij de Engelschen klagten te hebben veroorzaakt.

lijk was dit ook een maatregel van represailles, want de Resolutie bepaalt uitdrukkelijk die regten slechts „in het geval dat die goederen vervaardigd zijn in landen met welke het Koningrijk niet in vriendschappelijke betrekkingen staat [1])." Het is niet te ontkennen dat deze laatste bepaling bijna gelijk stond met formeel verbod van invoer der Britsche katoenen en wollen in de O. I. bezittingen. Echter was, streng genomen, art. 2 van het Tractaat niet geschonden, vermits de Engelsche en Nederl. schepen in dit opzigt op *gelijken* voet werden behandeld en men, zonder de letter van den text op die wijze te overtreden, eigenlijk wel had kunnen bepalen dat de vreemde katoenen, bij aanvoer met Engelsche schepen 100%, en 140% invoerregt zouden betalen. Immers in den loop der negotiatie van 1824 hadden de Nederl. Gevolmagtigden zelve geoordeeld dat men, zonder inbreuk op art. 2 van het Tractaat, de invoerregten op vreemde manufacturen met Engelsche schepen aangebragt, zelfs tot 60% of 70% zoude kunnen brengen, mits slechts zorg dragende, dat de Nederlandsche schepen vreemde manufacturen aanvoerende, niet minder dan 30% of 36% betaalden. Of echter de genomen maatregel, al ware het dan met het inzigt om de inlandsche fabrieken op te beuren, met de voorschriften van eene gezonde staatshuishoudkunde en met de billijkheid was overeen te brengen, valt zeer te betwijfelen. Reeds in 1821 had MUNTINGHE aangeraden de Engelsche handelsartikelen niet al te zeer te drukken, daar Groot-Britannië bij den zoo grooten bloei zijner scheepvaart en nijverheid, overal zijne manufacturen zocht te slijten en voor dit belang streed als pro „aris et focis;" Gr. Britannië

---

1) Bij Resolutie van den Gouv. Gen. van 14 November 1834 (Stbl. v. N. Ind. n°. 56) werd vastgesteld »dat de *eerste* invoer in Ned. Indië van wollen en katoenen stoffen, vervaardigd op plaatsen bewesten de Kaap de Goede Hoop, tot wederopzeggens toe, alleen zoude mogen geschieden te Batavia, Samarang en Soerabaya, om het even of die goederen in Nederland, dan wel in vreemde landen zijn vervaardigd."

konde, meende hij, wel zwichten in de vrije mededinging, maar geenszins uitsluitingsmaatregelen verdragen. Vooral de kooplieden te Singapore gevestigd waren over dien maatregel en eene latere Resolutie van 14 November van datzelfde jaar, waarbij zij (niet geheel ten onregte) beweerden dat art. 1 van het Tractaat was geschonden, ten uiterste verbolgen en vervoegden zich met een bitter vertoog tot het Britsche Bewind [1]).

Maar ook reeds spoedig na het sluiten van het Tractaat, naar aanleiding van de destijds gerezen klagten der Engelsche kooplieden, had CANNING zich tot den ambassadeur FALCK gewend, met verzoek om opheldering wegens den inhoud der Publicatie van 14 Februarij 1824, welke hij strijdig achtte met art. 2 van het Verdrag. De Nederlandsche Staatsman herinnerde (26 Julij 1825) aan de ware bedoeling van het art. en in die verklaring werd door CANNING berust [2]). Doch gelijk gezegd is, op het einde van het jaar 1833 hadden de Britsche kooplieden zich weder zoo scherp beklaagd over het drukkende der invoerregten op de manufacturen in de Ned. O. I. bezittingen, dat het Kabinet van St. James nieuwe vertoogen aan het Haagsche rigtte, met verwijzing naar art. 2 van het Tractaat van 17 Maart 1824. Intusschen begonnen de Engelsche dagbladen, zoowel die van Indië als van het moederland, zich met de zaak te moeijen en vond het Engelsche Ministerie, van alle zijden daartoe gedrongen, zich genoodzaakt ernstige vertoogen tot het Ned. Gouvt. te rigten, zoo dat men zich te 's Hage, voor erger naar het schijnt beducht, ten laatste

---

[1]) Te vinden in: *Acheen and the ports on the North and East Coasts of Sumatra, cet. bij* JOHN ANDERSON, *Esq., London* 1840, 209 sqq. Zie Bijlage B., hierachter.

[2]) Moniteur des Indes, II, 274, waar tevens wordt uiteengezet, waaraan men de klagten der Engelsche kooplieden kon toeschrijven, niettegenstaande »d' après l'aveu de M. STEWART, en plein parlement en 1824, » »le Gouvt. Neerlandais, tout en affranchissant en 1818 de tout droit d' entrée les marchandises nationales, n'avait pu empêcher cependant que *l'Angleterre ne resiât en possession des* DEUX TIERS *du commerce à Java.*" "

den 22 Maart 1835 de Britsche uitlegging van art. 2 van het Tractaat getroostte, en zelfs beloofde geene goederen van Engelschen oorsprong ooit te zullen belasten boven het dubbele der regten, in Ned. Indië te betalen voor goederen van Nederlandschen oorsprong 1). Hierop volgde de Publicatie van den Gouv. Gen. van Ned. Indië van 25 Mei 1836 (Stbl. v. N. Ind. N°. 32) waarbij bepaald werd, dat van Nederlandsche manufacturen zou worden geheven een regt van $12\frac{1}{2}$ % en van vreemde 25% 2). Hiermede was nu aan de vertoogen der Engelsche Regering gehoor gegeven. Hielden daarmede de klagten der kooplieden op?

Onder meerdere beschuldigingen tegen het Nederlandsche Gouvt. op schamperen toon ingebragt door den schrijver van het aangehaalde, eenigzins partijdig maar overigens verdienstelijk werkje: „Acheen and the ports on the North and East Coasts of Sumatra," als: van onmatige zucht tot uitbreiding van gebied en alleenhandel, het niet beteugelen der zeerooverij enz., behoort ook de aantijging van het onregt door de Publicatie van 25 Mei 1836, jegens het verkeer en de nijverheid der Engelschen

---

1) Zie aangaande de destijds gewisselde nota's tusschen den Nederlandschen Minister van Buiteulandsche Zaken VERSTOLK VAN SOELEN en den Engelschen Gezant te 's Hage JERNINGHAM, *Moniteur des Indes*, II, 275—277: »Du reste, bien que l'article 2 du traité ne mentionne *uniquement* les sujets et bâtiments, et *non* les marchandises ..... le gouvt. des Pays-Bas ..... consent à appliquer à l'avenir, et aussi long temps que l'industrie de ses sujets n'exigera pas une protection plus efficace, aux étoffes de laine et de coton les droits proportionnels exprimés dans le traité par rapport aux sujets et bâtiments, et il va incessamment expedier des ordres aux autorités des Indes Orientales, à l'effet non seulement de n'y percevoir *de toutes les autres marchandises d'origine anglaise, d'après le système déjà en vigueur*, des droits d'entrée élevés de plus du double de ce que paient les mêmes marchandises d'origine neerlandaise"; cet. (Nota van den baron VERSTOLK VAN SOELEN aan den Engelschen Gezant).

2) Vgl. het Tarief N°. 2 behoorende bij de Public. van 25 Sept. 1837 (Stbl. v. N. I. N°. 47) en Tarief N°. 5 en N°. 6 in de Publ. van 10 Nov. 1837 (Stbl. v. N. I. N°. 57).

gepleegd: „The editor of the Singapore paper notices the fraudulent breach of treaty with England, under which our merchants are suffering. The Dutch engaged to charge us no more than double duties. He says, that „„though, to obviate our complaints, they have raised the duties on their own manufactures to 12½ per cent, yet they *in reality pay nothing*; and that it is a *juggle* such as *the most paltry of the native governments*, which they come in contact with in this part of the world, would *be ashamed of*..... They have raised the duty on English goods to 25 per cent, pretending to charge their own 12½, according to the treaty, whilst they merely *transfer the money from one of their eleven pair of breeches'-pockets to another* 1)." De schrijver beweert namelijk, dat de Handelmaatschappij is „a branch of the Government" en dat dus die 12½ % van haar gevorderd, was „a subterfuge and an evasion of the treaty." Er ligt inderdaad in die beschouwing wel eenige waarheid en men mogt in Engeland verwachten, dat de Nederl. Regering na eens (hoezeer ten onregte) art. 2 van het Tractaat in den Britschen zin te hebben uitgelegd, zich aan die verklaring zoude hebben gehouden en niet de vroegere, hoewel die de juiste en ware was, zoude hebben doen herleven, alleen omdat die het meeste voordeel gaf aan de Handelmaatschappij 2).

Aan den anderen kant is het niet minder waar, dat de Engelsche handel in den Indischen Archipel, niettegenstaande alle klagten over Hollandschen uitsluitingsgeest enz., de aanzienlijkste is onder dien van alle vreemde natiën 3).

---

1) Bl. 18 en 19; vgl. bl. 240.

2) Over de toepassing van art. 2 van het Tractaat door de Engelschen, zie LAUTS, bl. 80 vv.; over den grond van hunne klagten, bl. 91—112. Vgl. art. 65—art. 92 van het Octrooi voor de Nederlandsche Handelmaatschappij, vastgesteld bij Kon. Besl. van 18 Aug. 1824, te vinden bij HOGENDORP, Bijdragen X, 289 vv.

3) LAUTS, t. a. p. bl. 126 en 127. De tabellen op bl. 279 van den *Moniteur. d. Ind.*, II, wijzen den grooten aanvoer der Engelsche artike-

Mij zijn geene latere moeijelijkheden aangaande deze regten op manufacturen voorgekomen, hoewel het onderscheidingsregt van de Publicatie van 25 Mei 1836, zoo verre bekend is, nog bestaat. Het zou der moeite waardig zijn in het algemeen de regten op den in- en uitvoer der Nederlandsche O. I. bezittingen, met die der Engelsche gedurende het tijdvak van 1824—1850 te vergelijken; hoogstwaarschijnlijk zou de uitslag voor ons Bewind niet ongunstig zijn [1]).

Art. 3. De Hooge Contracterende Partijen beloven dat geen tractaat, voortaan door eene derzelve met eenigen Staat *in de Oostersche zeeën* te maken, eenig artikel behelzen zal, strekkende, hetzij regtstreeks, hetzij door oplegging van ongelijke regten, om den koophandel der andere Partij van de havens van zoodanigen inlandschen Staat uit te sluiten, en dat, bijaldien in eene der thans aan weêrskanten bestaande overeenkomsten, eenig art. met die bedoeling is opgenomen geworden, zoodanig artikel, bij het sluiten des tegenwoordigen Tractaats, buiten effect gesteld worden zal.

---

len aan op Java, van het jaar 1837—1847. Vlg. ook eene brochure van den Heer J. KRUSEMAN van 23 Sept. 1835, getiteld: *Nederland's Indië*, bl. 10—12.

[1]) Zie *Verdediging der regten van Nederl.*, enz. »Wanneer b. v. *Britsche goederen*, met *Britsche schepen* ingevoerd, aan een regt van 2½ p. Ct. onderhevig zijn, dan is voor *dezelfde* goederen, met *vreemde* bodems ingevoerd, een regt van 5 p. Ct. verschuldigd. Terwijl *vreemde goederen*, met *Britsche schepen* aangebragt, niet meer dan 5 p. Ct. betalen, wordt van de *vreemde goederen*, met *vreemde schepen* inkomende, 10 p. Ct. gevorderd. Het regt op vreemde producten of fabrikaten, met vreemde schepen aangevoerd, is gevolgelijk *viermalen* hooger, dan het regt op *Britsche goederen*, met *Britsche schepen* ingevoerd." Dit wordt bevestigd in de *History of the colonies of the British Empire in the West Indies, South-America, North-America, Asia, Austral-Asia, Africa and Europe* (from the official records of the colonial office) *by* ROBERT MONTGOMERY MARTIN *Esq., London* 1843, p. 348 sqq., en p. 361. Vgl. *The three Presidencies of India*, ect, *by* JOHN CAPPER F. R. A. S. *late editor of the Ceylon Examiner, London* 1853 (*August*) p. 367 sqq.

Over en weder is verstaan dat, vóór het sluiten van dit Tractaat, door elk der Contracterende Partijen aan de andere mededeeling is gedaan van alle tractaten of verbindtenissen, tusschen dezelve respectivelijk en eenige inlandsche Regering *in de Oostersche zeeën* bestaande, en dat gelijke mededeeling geschieden zal van al zoodanige verbindtenissen, in het vervolg, door dezelve respectivelijk aan te gaan [1]).

Over de strekking van dit art. was men het mede in 1820 reeds eens geworden.

Met eenigen Staat. Hiermede kan niet anders bedoeld worden dan een Staat die nog eenigzins zijne onafhankelijkheid kan handhaven (Persona Juris Gentium) [2]).

In de Oostersche Zeeën. De heer LAUTS vraagt: „Welke uitgestrektheid moet aan de woorden *Oostersche Zeeën* toegekend worden? Van waar vangen de Oostersche Zeeën aan? Tot waar strekken zij zich uit? Behoort de Perzische zeeboezem daartoe, of begint men eerst ten oosten van het schiereiland Arabië? enz." Wij meenen met het antwoord te kunnen volstaan, dat die algemeene uitdrukking hetzelfde beteekent als *Indische Archipel*, *Oostersche Archipel*, (artt. 1 en 4) en reeds gebezigd werd in art. 6 van het Vredestractaat met Engeland van 20 Mei 1784 [3]). Ook RENDORP meende toen dat die uitdrukking veel te rekkelijk was: „De Engelschen hadden van hunnen eisch op Trinconomale afgezien, maar vorderden in plaats Negapatnam: en bleven staan op de onbelemmerde vaart in

---

1) Oorspronkelijk ontwerp: *De beide Gouvernementen* beloven..... met eenigen *inlandschen* Staat te maken ..... weêrskanten bestaande *tractaten* ..... *der tegenwoordige Conventie.*

Over en weder ..... inlandsche Regering bestaande ..... door dezelve respectivelijk te *sluiten.*

2) KLÜBER, Droit des gens moderne, § 141; cf. §§ 32 en 33. — Zie LAUTS, Onderzoek enz., bl. 33. Reglement op het Beleid der Regering van Nederlandsch Indië (1854) art. 44: »De Gouv. Gen. verklaart oorlog aan n maakt vrede- en andere verdragen met Indische vorsten en volken, alles met inachtneming van de bevelen des Konings." Vgl. art. 28.

3) Zie boven bl. 5, noot 1.

de *Oostersche Zeeën*. De vordering, die zij wegens dit laatste deden, was eenigzins duister, en het bleek niet klaar, *hoe verre* zij die vaart wilden uitstrekken..... zoo zij daaronder verstonden eene vrijheid, om door handelingen met de Molukssche vorsten, die met de Compagnie in verbindtenissen stonden, aan deze afbreuk te doen..... konden wij niet anders dan ons op het krachtigste tegen zoodanige vordering verzetten. Onze Ministers hadden aan Hun Hoog Mog. geschreven, dat zij den eisch niet *klaar begrepen*" 1).

Volgens het tweede lid van art. 3 werden aan de Nederl. Gevolmn. medegedeeld twee tractaten door RAFFLES aangegaan met de hoofden der landstreken Pasummah en Ulu Manna, den 23 Mei en den 4 Julij 1818, welke onze Staatslieden beloofden dat van kracht zouden blijven onder voorwaarde echter „d'y substituer du plein gré des parties interessées, d'autres conditions analogues, si les circonstances venaient à changer 2)." Het verdrag door RAFFLES en COOMBS gesloten met den koning van Acheen werd vooral uit hoofde van art. 6, dat de uitsluiting bedong van allen handel van andere Europesche natiën, verklaard met de bepaling van art. 3, welks text ons bezig houdt, onbestaanbaar te zijn 3). De Nederl. Plenipotn. hadden ter voldoening aan dit art. slechts de drie verdragen over te leggen, door den heer NAHUYS in 1819 aangegaan met de vorsten van Sambas, Mempauwa en Pontianak op Borneo 4).

---

1) Memoriën over den laatsten Engelschen oorlog, II, bl. 248 vv. Vgl. Stukken rakende den tegenw. toestand der Bat. bezitt. in O. I. door D. v. HOGENDORP, bl. 135.

2) Nota der Ned. Plenipn. (bl. 84 boven).

3) Zie het verdrag met Acheen bij J. ANDERSON, *Acheen*, cet. bl. 219; om de weinige bekendheid van dit verdrag, is het hierachter opgenomen als Bijlage C. Opmerkelijk is dat aan de Nederlandsche zijde geen verdrag bestond hetwelk eene dergelijke bepaling inhield.

4) Die verdragen in de Engelsche taal medegedeeld, hebben wij als Bijlage D doen afdrukken.

Het geheele artikel is eene nadere toepassing van het beginsel in art. 1 gehuldigd: de vrijheid van handel der wederzijdsche onderdanen. Maar hoe in geval van oorlog, in welken eene der beide Contracterende Mogendheden gewikkeld mogt worden? Zal het alsdan vrijstaan den aanvoer van krijgsbehoeften of contrabande te verbieden? Buiten twijfel naar de algemeene volkenregtelijke bevoegdheid; echter verdient behartiging de voorzorg van de Britsche „Regulation relative to the trade of foreign nations with the ports of India" van 2 Dec. 1839 [1]: „and provided further that it shall not be lawful for the said ships, in time of war between the British Government and any State or Power whatsoever, to export, without special permission of the British Government, any military or naval stores, salpetre or grain [2]."

Art. 4. Hunne Groot-Britannische en Nederlandsche Majesteiten beloven stellige bevelen te geven, zoowel aan hunne burgerlijke en militaire beambten, als aan hunne oorlogschepen, om de vrijheid van handel bij art. 1, 2 en 3 vastgesteld, te eerbiedigen en, in geen geval, hinder toe te brengen aan de gemeenschap der inboorlingen van den Oosterschen Archipel met de havens der twee Gouvernementen respectivelijk, noch aan die der wederzijdsche onderdanen met de havens toebehoorende aan inlandsche Regeringen [3].

Ziedaar weder eene der bepalingen reeds in 1820 goedge-

---

1) HERTSLET, VI, 537.

2) Art. 36 van het Reglement op het Beleid der Regering, van het Justitiewezen, de Cultuur en den Handel in 's Lands Aziatische Bezittingen van 30 Aug. 1827: »De Gouv. Gen. regelt alles, *wat strekken kan tot afbreuk* van den openbaren vijand" enz. Vgl. art. 43 van het laatste Regeringsreglement. Hiertoe behoort ook het *Reglement op den invoer, den verkoop en het bezit van Vuurwapenen en Buskruid*, van 8 Augustus 1828 (Stbl. v. N. I. N°. 58).

3) Oorspronkelijk ontwerp: *De beide Gouvernementen* beloven..... toebehoorende aan *de* inlandsche *Vorsten of Staten*.

keurd en bij de negotiatiën in 1824 bekrachtigd. — De aanleiding was het gebeurde te Palembang, Padang enz. door de schuld van RAFFLES veroorzaakt, en het doel van dit art. is blijkbaar geen ander, dan zoodanige aanmatiging van ondergeschikte ambtenaren wederzijds te vóórkomen.

Vrijheid van handel beteekent wederom volgens art. 1 de afschaffing van den *uitsluitenden* handel. De inboorlingen worden hier op gunstiger voorwaarden toegelaten, daar de woorden: *en in geen geval hinder toe te brengen aan de gemeenschap der inboorlingen* enz. ook het onbelemmerd verkeer met de Molukken bevestigen (art. 7). De opmerking van den Heer LAUTS dat onder *inboorlingen* van den Indischen Archipel in dit art., alleen te verstaan zouden zijn de *onderdanen van onafhankelijke Aziatische Staten*, heeft m. i. geen' grond.

Art. 5. Hunne Groot-Britannische en Nederlandsche Majesteiten verbinden zich, in gelijker voege, om krachtdadig bij te dragen tot het beteugelen der zeeroverij in die zeeën. Zij zullen geene schuilplaats of bescherming verleenen aan vaartuigen met welke zeeroof bedreven wordt, en zullen in geen geval veroorloven, dat schepen of goederen, door zulke vaartuigen buit gemaakt, in eenige van hunne bezittingen ingevoerd, bewaard of verkocht worden [1]).

De zeeroverij in den Indischen Archipel is reeds sedert onheugelijke tijden eene groote plaag van den handel aldaar geweest, en de uitroeijing daarvan, zoo moeijelijk wegens de menigte baaijen en kreken waar zich de zeeroovers met hunne

---

1) Oorspronkelijk stond: *Zij* verbinden zich *insgelijks* ..... der zeeroverij *bij alle inlandsche Vorsten of Staten* in die zeeën.

In het Engelsche ontwerp was er nog bijgevoegd: *In order to prevent mistakes or misunderstandings with the native Powers, the two Governments agree to prohibit each respectively to their vessels of war, the use of the flag of the other in the Eastern seas, on any occasion or pretence whatever.*"

kleine vaartuigen verschuilen, moest zoowel aan de eene als aan de andere partij hoogst wenschelijk voorkomen. Men kon beweren dat, niettegenstaande de belofte der beide Gouvernementen om in *gelijker voege* tot de beteugeling der zeerooverij bij te dragen, de Nederlandsche Regering hiertoe bovenal verpligt ware, omdat het grootendeels in hare bezittingen is dat dit kwaad heerscht. Daar tegenover staat, dat de handel der Engelschen in den Indischen Archipel bijna even aanzienlijk is als die der Nederlanders, en dat zij dus bij de zaak niet minder belang hebben. De Nederlandsche Regering heeft trouwens jaren lang *alleen* en bij uitsluiting den krijg tegen die misdadigers gevoerd, blijkens het belangrijk geschiedkundig overzigt van hare maatregelen sedert 1816—1845, door Jhr. J. P. CORNETS DE GROOT in het licht gegeven [1]). Desniettemin hebben de Engelsche dagbladen durven loochenen, dat iets te dezen opzigte door het Nederlandsche Gouvt. was verrigt. Reeds van de vroegste tijden onzer vestiging in Indië, was men er op bedacht geweest de nadeelen door de zeerooverij aan handel en scheepvaart toegebragt, zooveel mogelijk door gestrenge verordeningen te keer te gaan, doch die meestal zonder gevolg bleven, omdat men de regte wijze om dat kwaad uit te roeijen nog niet kende [2]). Ook nadat de Engelschen onze bezittingen in 1816 en 1817 ontruimd hadden, was de Nederlandsche Regering voornemens den verdelgingskrijg tegen de zeeroovers te hervatten [3]). In 1818 werd bij de vaststelling van het

---

[1]) Moniteur des Indes, I, 158 vv.; II, 11 vv., 33 vv., 227 en 228. Vgl. Tijdschrift voor Ned. Indië, Jaarg. VII, dl. 2; LAURS, Onderzoek enz. bl. 36 en 37 en Voorrede, bl. VII—XI. Alg. Handelsblad van 16 en 19 Oct., van 4 en 16 Nov. en 11 Dec. 1843. Bijdragen tot de kennis der Ned. en vreemde koloniën, 1844, bl. 273 vv., bl. 402; Jaarg. 1846, bl. 113 vv.

[2]) Zie Mr. J. J. BAUD, Proeve eener Geschiedenis der Strafwetgeving tegen de Zeerooverij, Utrecht 1854, bl. 98 vv.

[3]) Reglement op het Beleid van de Regering, het Justitiewezen, de

Reglement op het Beleid van de Regering door CC. GG., het waken tegen de zeerooverij den Gouv. Gen. ten pligt gesteld; bijna gelijkluidend was art. 36 van het Reglement van 30 Augustus 1827. Ook werden verdragen aangegaan met de Sultans, die vermoed werden den zeeroof hunner onderdanen te begunstigen, ten einde zij daarvan zouden afzien: als met de Sultans van Ternate en Tidor in 1824. Krachtig werkte tot het beteugelen der plaag mede het Besluit van den Gouv. Gen. VAN DER CAPELLEN van 11 Maart 1821, (stbl. v. N. I. No. 37) „houdende bepaling dat een aantal snelle gewapende inlandsche vaartuigen langs de kusten van Java zullen worden gestationeerd, tot beteren tegengang der zeerooverij." Voorts werd dat doel nog op eene andere wijze bereikt door het Reglement van 8 Augustus 1828, op den invoer, den verkoop en het bezit van vuurwapenen en buskruid. (Stbl. v. N. I. No. 58). Enkele Engelsche dagbladen, als de *Canton Free-press* en de *Canton Repository*, hebben het Nederlandsche Gouvt. zeer geprezen wegens het bestraffen der zeeroovers in de Indische wateren, met beklag zelfs, dat de Britsche Regering niets daartegen ondernam [1]).

In het Engelsche ontwerp van dit art. las men nog eene zinsnede inhoudende het verbod aan de onderdanen wederzijds, om de vlag der andere partij te gebruiken. Op vertoog der Nederl. Gevolmn. dat dit bijvoegsel, alleen voorgesteld ten einde

---

Cultuur en den Handel, in 's Lands Aziatische Bezittingen van 3 Januarij 1815, art. 61.

1) LAUTS, Onderzoek enz., Voorrede bl. X. Moniteur d. Ind., I, 317: »Le Canton Free-press certifie »»que les efforts du Gouvernement neerlandais pour réprimer la piraterie, *méritent les plus grands éloges;* mais que pour notre part nous n'avons *rien* fait, en sorte que la piraterie règne avec plus d'audace dans le voisinage des établissements Britanniques que dans celui des possessions neerlandais."" Vgl. Mr. J. J. BAUD, Proeve, enz., bl. 178 vv.

de slavenhandelaars daarvan geen misbruik zouden maken, nutteloos was, werd het ingetrokken.

Art. 6. Er is overeengekomen dat door beide Gouvernementen aan hunne officieren en agenten in Oost-Indië bevel zal worden gegeven, om geen nieuw kantoor op een der Oostersche eilanden op te rigten, zonder voorafgaande magtiging van hunne respective Gouvernementen *in Europa* [1]).

Het voorstel tot die bepaling kwam van de Engelsche zijde, met het doel om in het vervolg wederzijds gevrijwaard te blijven tegen eigenmagtige maatregelen van Indische ambtenaren, als die door RAFFLES waren aangewend om Singapore in bezit te krijgen. De Ned. Gevolmn. meenden dat dit punt des te gemakkelijker door hen kon worden toegegeven, naarmate men bij de uitgebreidheid onzer bezittingen, er minder aan zoude denken om nieuwe kantoren op te rigten. Verder werd door hen aan hunne Britsche ambtgenooten te kennen gegeven, dat de vestiging van een nieuw kantoor op Sumatra, als dat eiland geheel onder ons gezag geraakte, niet onwaarschijnlijk was, gelijk de Engelsche Regering harerzijds dienaangaande vrij bleef in Malacca [2]).

De bijvoeging in het Engelsche ontwerp omtrent de wederzijdsche verpligting der Gouvernementen, elkander vooraf te waarschuwen, keurden onze Staatslieden overbodig; niettemin

---

[1]) Oorspronkelijk ontwerp: ..... dat *de* beide Gouvernementen aan hunne *respective* officieren bevel *zullen geven* ..... magtiging uit het *moederland*.

In het Engelsch ontwerp was nog bijgevoegd: *Their Britannic and Netherland Majesties respectively engage, not to give such authority, in any case, without previous communication with the other.*

[2]) Reglement op het Beleid der Regering (1854) art. 63: »Op de eilanden van den O. I. Archipel worden geene nieuwe vestigingen daargesteld zonder magtiging des Konings."

meenden zij, dat het met de *loyauteit en liberaliteit zoude overeenkomen*, dat eene dergelijke kennisgeving in zulk geval aan de andere partij gedaan wierd. Het ware misschien echter wel zoo voorzigtig geweest, die bepaling in het Tractaat zelf op te nemen. Of de Engelsche Regering bij de vestiging op Laboan, die later zal behandeld worden, ons Bewind daarvan vooraf heeft onderrigt, is mij niet gebleken.

Art. 7. Van de toepassing der Artikelen 1, 2, 3 en 4 worden de Molukscbe eilanden, en speciaal Ambon, Banda en Ternate, met derzelver onmiddellijke onderhoorigheden, uitgezonderd, tot tijd en wijle het Nederlandsch Gouvernement raadzaam oordeelen zal van den alleenhandel in specerijen af te zien; maar zoo dit Gouvernement immer, vóór zoodanige afschaffing van den alleenhandel, aan de onderdanen van eenige Mogendheid, anders dan een' inlandschen Aziatischen Staat, veroorloven mogt eenig handelsverkeer met die eilanden te onderhouden, zullen de onderdanen van Zijne Britsche Majesteit op een' volstrekt gelijken voet tot zoodanig verkeer worden toegelaten [1]).

De uitzondering in dit art. vermeld ten opzigte der Molukken maakte ook een der vier in 1820 voorloopig beraamde punten uit.

En speciaal Ambon, Banda en Ternate, met derzelver onmiddellijke onderhoorigheden, eene bijvoeging door de Britsche Gevolm^{n}. uitdrukkelijk begeerd. Zij gaven daarvoor als reden op, dat de Engelsche walvischvaarders met andere niet door Nederland bezette eilanden in de nabijheid der Molukken, handelsbetrekkingen onderhielden, dat het daarom noodig was de eilanden die niet onder het vrije verkeer in art. 1 bedongen, begrepen waren, juist te omschrijven. Waarschijnlijk onderstelde men dat, indien de uitzondering niet aldus nader verklaard was, de

---

[1]) Oorspronkelijk ontwerp: ..... *en speciaal Ambon, Banda en Ternate met derzelver onmiddellijke onderhoorigheden* (bijgevoegd 23 Febr. 1824) ..... inlandschen Aziatischen Staat *eenig handelsverkeer met die eilanden veroorloven mogt*, zullen de *Britsche* onderdanen enz.

Engelsche kooplieden spoedig zouden beweren, dat een of ander eiland onder de Molukken behoorende, daaronder *niet* begrepen was. Van daar welligt ook, dat de zaak nader en uitvoerig behandeld werd in de twee publieke nota's der Plenipotentiarissen 1).

De Nederl. Gevolmagtn zagen in die bijvoeging te minder kwaad, vermits men nooit op grond dier *speciale* vermelding, de *algemeene* uitzondering der Molukken konde betwisten, en zoo al iets dergelijks beweerd wierd, zouden aan onze Regering, meenden zij, altijd de woorden *en derzelver onmiddellijke onderhoorigheden* te stade komen.

Tot tijd en wijle. Bij het bespreken der wederzijdsche geldelijke vorderingen hadden de Ned. Gevolmn. de rekening zoo ingerigt, dat ons Gouvt evenveel te vorderen had als het Britsche, zoodat daarmede alle financiële geschillen geheel zouden weggeruimd zijn. De Engelsche Plenipotentn. namen echter, zooals boven gezegd is, (bl. 59) met dezen uitslag geen genoegen en verklaarden, dat de vermindering hunner eischen tot £ 100,000, het uiterste was waartoe zij zouden afdalen; later bleek het dat zij gezind waren om ook die som prijs te geven, zoo men van onze zijde hun daarvoor als aequivalent eenige voordeelen konde aanbieden voor hunnen handel of scheepvaart.

Daarop werden, onder voorbehoud evenwel van de nadere goedkeuring uit 's Hage, door onze Gevolmn. voorgesteld 3 artt. van den volgenden inhoud:

Art. 8. Jaarlijks, te beginnen met 1825, en zoolang het Nederlandsch Gouvernement den alleenhandel in specerijen blijft handhaven, zullen er te Batavia voor het Britsche Gouvernement worden afgezonderd, en aan zoodanige personen als hetzelve daartoe zal magtigen, afgeleverd, de hoeveelheden specerijen welke zij zullen vragen, voor zoover deze hoeveelheid niet te boven gaat:

---

1) Vgl. LAUTS, Onderzoek enz., bl. 39 vv.

100,000 ℔ nagelen
100,000 „ notenmuskaat
25,000 „ foelie.

Deze specerijen zullen te Batavia worden betaald volgens de middenprijzen der openbare verkooping, die de aanvrage het laatst voorafgegaan is en zullen, onder voldoening der gewone regten van uitvoer naar Groot-Britannië en Ierland of naar de koloniën van dat rijk, moeten worden afgescheept.

Op zoodanige gedeelten der voormelde jaarlijksche hoeveelheid, als zes maanden na ommekomst van ieder jaar niet zijn aangevraagd, zal alle aanspraak vervallen zijn.

Art. 11. De baai van *Tapanoeli*, die begrepen is in de overdragt bij het voorgaande art. 1) omschreven, zal niet alleen ten allen tijde voor de schepen onder Britsche vlag open en toegankelijk zijn, maar zij zullen ook aldaar, gedurende derzelver verblijf, op denzelfden voet behandeld worden als de schepen van Z. M. den Koning der Nederlanden 2).

Art. 12. Z. M. de Koning der Nederlanden verbindt zich om te bevelen, dat de Engelsche schepen die de punt van *Anjer* op het eiland Java zullen komen aan te doen, steeds aldaar op de vriendschappelijkste wijze ontvangen en van ververschingen en van al het noodige voorzien worden, even als de schepen onder Nederlandsche vlag.

Deze 3 artt. vervielen den 23 Febr. 1824, nadat uit 's Hage het berigt ontvangen was, dat men den inhoud bedenkelijk vond. De onbekrompene en welmeenende bedoelingen der Nederlandsche Plenipotentiarissen waren dus op de angstvalligheid van ons Bewind afgestuit.

Te Batavia worden geene specerijen verkocht voor de wereldmarkt maar alleen voor de markt van Indië en China. De

1) Art. 9 van het Tractaat was toen art. 10.

2) Tapanoeli werd in het volgende jaar toch tot vrijhaven verklaard bij Publicatie van 31 December 1825 (Stbl. v. N. I. n°. 48).

verzending naar Europa geschiedt niet dan voor rekening van het Nederlandsche Gouvernement. Nog onderdrukt dezelfde onverzettelijke monopoliegeest den bloei der Molukscbe eilanden en de welvaart van de bewoners 1). „De specerij-eilanden", zegt G. K. VAN HOGENDORP 2) „zijn aan verschrikkelijke aardbevingen onderhevig, en naarmate wij alle de boomen rondom *uitroeijen* en op kleine streeken lands bij uitsluiting bepalen, zoo is zulk een natuurverschijnsel des te geduchter, en de verwoestingen zijn eerst *na vele jaren* door nieuwe aanplantingen hersteld 3)."

Amsterdam voorzag gedeeltelijk het vaste land van Europa en Noord-Amerika van specerijen. Engeland stond hierin op zich zelf. Door het veeljarig bezit der Molukken, hadden zij in de magazijnen der O. I. Compagnie veel specerijen kunnen verzamelen en voor eenige jaren voorraad, waarbij naderhand de opbrengst kwam van den oogst in Bencoelen. Daarom had al een geruimen tijd vóór 1824 het Indisch Bestuur voorge-

---

1) Overeenkomst tusschen den Minister van Koloniën en de Nederlandsche Handelmaatschappij van 21 Julij 1853, Art. 1: *Tot ultimo December* 1859 *zullen al de koffij, suiker, indigo en specerijen, welke in Ned. Indië aan de Regering worden geleverd, afgegeven worden aan de Nederl. Handelmaatschappij, om door deze naar Nederland overgevoerd en aldaar voor rekening der Regering verkocht te worden. Hiervan zijn uitgezonderd de specerijen benoodigd voor de behoefte ten oosten de Kaap de Goede Hoop, en eene hoeveelheid van hoogstens* 200,000 *pikols koffij en* 150,000 *pikols suiker, welke ieder jaar in Indië mogen verkocht worden.* (Stbl. v. N. I. 1854, n°. 12).

2) Memorie over den tegenwoordigen staat van den handel en de culture in de O. I. Bezittingen van den Staat, Amst. 1804, bl. 16.

3) Vgl. D. C. STEIJN PARVÉ, Het Koloniaal Monopoliestelsel getoetst aan Geschiedenis en Staatshuishoudkunde, 's Hage 1850: »Al moest deze emancipatie van die schoone eilanden door opofferingen worden verkregen, zou daarvoor niet moeten worden teruggedeinsd, opdat een stelsel worde verlaten, dat door de kundigste en regtschapenste ambtenaren *een gruwel* is genoemd" (bl. 255).

steld om *al* de specerijen te Batavia te verkoopen, en naar luid van het onderzoek bij de Kamers van koophandel dienaangaande ingesteld, zoude dit aan het Gouvt., door de mededinging te Batavia veel voordeels verschaffen, en naar de zienswijze van het Kolonaal Bewind, kon men daarenboven door verschil van uitgaande regten toch bewerken, dat de grootste toevloed naar het moederland stroomde. RAFFLES had namelijk alle pogingen in het werk gesteld om de specerij-cultuur, waarvan de bijzonderheden hem door zijn langdurig verblijf in den Indischen Archipel bekend waren, naar Bencoelen over te brengen. Reeds vroeger hadden de Britten, maar zonder gunstigen uitslag, beproefd om op Sumatra specerijen aan te kweeken. „De Engelschen hebben, gedurende ze in het bezit van die eilanden geweest zijn," meldt DIRK VAN HOGENDORP [1]), „de jonge boompjes en plantjes van die specerijboomen, met onnoemelijke moeite en onkosten, onder opzigt van de kundigste kruidkundigen, naar alle hunne andere bezittingen vervoerd. Ik zelve heb ze met scheepsladingen te Bencoelen en te Bombay zien aanbrengen" enz. Hij voegt er bij dat de notenmuskaat en foelie niet ligt elders zullen groeijen, maar wel de nagelboom. DIRK VAN HOGENDORP kwam, even als zijn broeder GIJSBERT KAREL en VAN DER OUDERMEULEN, terug van het denkbeeld alsof de alleenhandel in specerijen, die in 1632 in de „punten en artikelen in forma van instruktie voor den Gouv. Gen. HENDRIK BROUWER" (art. 78) op *lijfstraf* verboden werd, zoo voordeelig was voor de Compagnie [2]).

Hoewel de hoedanigheid der specerijen van Bencoelen op verre na niet die der Molukken evenaarde, was de uitvoer naar En-

---

[1]) Ontwerp om de O. I. Comp. dezer landen in haren vorigen bloei en welvaart, beschouwd als een handeldrijvend ligchaam, te herstellen, enz., 's Hage 1801.

[2]) Memorie over den tegenw. staat, enz. bl. 15, 23. Vgl. Mr. P. MYER, Verzameling van Instructiën, Ordonnanciën en Reglementen, enz., bl. 12, 34, 36, 60, 66, enz.

geland vrij aanzienlijk. Vandaar de aarzeling en weigering zelfs der O. I. Comp. om Bencoolen af te staan. Zij hield 4 maal in het jaar, om de 3 maanden, specerij-veilingen, en daarenboven werden er nog door particulieren te koop aangeboden. Den 16 Januarij 1824 bijv. werd door bijzondere personen verkocht de volgende hoeveelheid, regtstreeks van Bencoolen aangebragt:

9000 ℔ nagelen.
4000 „ noten.
1600 „ foelie.

Bencoolen voorzag niet alleen Engeland van specerijen voor eigen verbruik; er had bovendien vandaar naar andere Europesche en Amerikaansche havens een sterke uitvoer plaats. De specerij-handel van het jaar 1823 was in Groot-Britannië deze:

	Noten.	Nagelen.	Foelie.
Voor binnenlandsch gebruik.	104,814 ℔ 1)	48,760 ℔	17,001 ℔
De uitvoer naar andere landen. . .	65,254 »	74,424 »	12,754 »
» » » de koloniën	8,937 »	39,297 »	3,953 »
Totaal	179,005 ℔	162,481 ℔	33,708 ℔

Van Engeland had de uitvoer plaats naar de volgende havens, en wel naar iedere haven boven de 1000 ℔ noten en 1000 ℔ nagelen: Afrika, Bahia, Boston, Bilbao, Carthagena, Constantinopel, Danzig, Elseneur, Gothenburg, Genua, Hamburg, Kopenhagen, Memel, New-York, Napels, Fernambucco, Philadelphia, Palermo, Petersburg, Riga, St. Domingo, Stockholm, Stettin, Teneriffe, Triest; voorts nog naar Havanna, Koningsbergen, Lima, Mogador, Messina en Rotterdam. De invoer van specerijen komende regtstreeks van Azië of Amerika, en anders dan met Britsche schepen, was in Engeland verboden. De mededinging was voor ons daardoor afgesneden, maar vreemd is het toch dat zoovele plaatsen de specerijen uit Gr. Britannië ontboden, die zij te Amsterdam beter, goedkooper en

1) De hier en elders bedoelde ponden zijn die van het oude gewigt.

overvloediger konden erlangen [1]). Indien Bencoelen aan Engeland ware verbleven, zoo zoude het door de Ned. Gevolmn. voorgestelde artikel omtrent de jaarlijksche levering van eene hoeveelheid specerijen te Batavia, de specerij-cultuur van Bencoelen vernietigd hebben [2]). De Nederlandsche staatslieden sloegen het art. voor, in de meening dat toch weldra de verkoop van al de specerijen te Batavia zoude plaats hebben, en dat de alleenhandel van het Gouvernement misschien nog 2 à 3 jaren, of hoogstens tot 1830 zoude duren. Zij hadden daarom in dit voorstel als voorloopige gedeeltelijke maatregel, in afwachting van die toekomst, te minder bezwaar gezien, en dachten dat die opoffering (zoo het er eene mogt genoemd worden om tegen *marktprijs* aan de Engelschen te *verkoopen*) ons Gouvernement toch op verre na niet £ 100,000 zoude waard zijn. Sedert de gevoerde onderhandelingen zijn nu 32 jaren verloopen en de alleenhandel bestaat nog, en *al* de specerijen niet in Indië benoodigd, worden nog bij uitsluiting in het moederland verkocht. Geen enkele stap is dus de Nederlandsche Regering in dit opzigt voorwaarts gegaan, terwijl de noodzakelijkheid van het monopolie, die men ter verdediging van het verbodsstelsel had gebezigd, toch niet te bewijzen is [3]).

---

1) Op ultn. Mei 1823 bedroeg de voorraad te Amsterdam 770,000 ℔, waarvan:

420,000 ℔ noten.
60,000 » foelie.
290,000 » nagelen.

meest van eerste qualiteit.

2) »CRAWFURD zelf erkent in zijn werk over den Oosterschen Archipel, dat eene verlating van het monopolie der Molukko's onmiddellijk den specerij-aanplant in andere bezittingen zou doen staken, daar nergens de mededinging zou kunnen worden volgehouden." STEIJN PARVÉ, t. a. p.

3) »They trust however, that, as the necessity for this exception is occasioned solely by the difficulty of *abrogating at the present moment* the monopoly of spices, *its operation* will be *strictly limited* by *that necessity*." (Nota der Br. Gevn., zie boven bl. 74).

De eigenaars van gronden in Bencoelen, waarop specerijen waren aangekweekt, genoten daarvoor later (Mei 1826) schadeloosstelling van de O. I. Comp., omdat de aankweeking vele kosten had vereischt en door de Comp. zeer was aangemoedigd; de grondslag dier schadeloosstelling was de waarde van het jaar 1821. Men had deze schadeloosstelling eerst ten laste van het Nederlandsche Gouvernement willen brengen, doch dit was onzerzijds natuurlijk ronduit geweigerd 1).

Art. 8. Zijne Majesteit de Koning der Nederlanden staat aan Zijne Groot-Britannische Majesteit af alle zijne etablissementen, factorijen en bezittingen op het vaste land van Indië, en ziet van alle voorregten en vrijstellingen af, welke ter zake van deze bezittingen of etablissementen genoten, of gereclameerd geworden zijn 2).

Met dit art. begint de tweede afdeeling van het Tractaat: de ruilingen van grondgebied.

Reeds in 1820 had men gaarne deze factorijen, die *allen* laatposten waren, verlaten, vooral omdat er toch geen vooruitzigt bestond, om die uit den kwijnenden toestand waarin zij verkeerden, op te beuren. Zij lagen te midden van de bezittingen der Engelschen, en waren het treurig overblijfsel van onze vroegere magt in Hindostan. De oorzaken waarom deze etablissementen alle onvoordeelig waren voor de Nederlandsche Regering, zijn hiervoren aangetoond 3). Volgens de Indische begrooting van het jaar 1822, waren de kosten dier kantoren geraamd:

---

1) 20 Julij 1824.

2) In het oorspronkelijk Engelsch ontwerp waren nog bijgevoegd de woorden: *by the subjects of His Netherland Majesty.*

3) Zie bl. 25 noot 1 en bl. 48.

	Inkomsten.	Uitgaven.
Chinsurah	rop. 25,288 1)	rop. 46,176
Tutucorin	„ 34,186 2)	„ 18,635
Paliacatta	„ 3,827	„ 12,435
Jaggernaikpoeram	„ 3,451	„ 7,639
Palicol	„ 5,758	„ 6,856
Sadras	„ 11,285 3)	„ 15,825
Suratte	„ 59	„ 5,154
Totaal ropijen	83,854	rop. 112,720
		„ 83,854 af,
		Meer aan uitgaven, rop. 28,866.

Men ziet dus dat inderdaad deze kantoren een belangrijk tekort opleverden. Uit de negotiatiën blijkt dat de Britten er niet veel waarde aan hechtten, en wel wisten dat onze Regering ze gaarne zoude ruilen, dewijl het lastposten waren. Men deed hun van onze zijde opmerken 4), dat de kosten van beheer voor hen onbeduidend zouden zijn, indien zij die geënclaveerde kantoren vereenigden met hunne districten; voorts dat deze afstand, door Nederland bewilligd, eene *brug* zoude zijn tot dergelijke schikkingen met Frankrijk en Denemarken wegens *Pondichery* en *Tranquebar* 5); waarop de Engelsche Gevolmn. antwoordden dat deze onaanzienlijke volkplantingen, in vergelijking met het onmetelijke Hindostan, weinig te beteekenen hadden, dat er zich

1) Hieronder was begrepen de jaarlijksche som van 6500 rop. door Engeland betaald wegens Bernagore.

2) Hiervan werden 33,612 rop. gerekend de opbrengst te zijn der parelvisscherij.

3) In dit bedrag waren begrepen de 6,805 rop. welke de Engelschen jaarlijks, volgens contract, wegens den afstand onzer zoutpannen betaalden (zie boven bl 27).

4) 19 Jan. 1824.

5) In 1845 werd dit etablissement door de Denen aan Engeland verkocht.

wel eens botsingen hadden opgedaan, maar dat die luttele bezwaren nederkwamen op de plaatselijke gezaghebbers, en dat de O. I. Comp. zelden, en het Ministerie er nooit van hoorde.

En ziet van alle voorregten en vrijstellingen af enz. Namelijk die welke reeds boven vermeld zijn (bl. 48 noot 2): Vrijdom van in- en uitgaande regten, de jurisdictie te Calcapoer, de gedeeltelijke parelvisscherij van Tutucorin en het regt op de levering van 500 kisten opium tegen inkoopsprijs, welk laatste het meest in aanmerking kwam. Dit regt berustte op vergunningen (grants) weleer door de Nederl. O. I. Comp. van den Mogol en de Nabobs verkregen, en was slechts $\frac{1}{10}$ der oorspronkelijke vordering. De Engelsche Gevolmn. bestreden dit regt op grond dat Hindostan door de Britten was veroverd, en zij dus niet gebonden waren door de handelingen der voormalige Souvereinen. Van onze zijde werd daartegen aangevoerd dat dit waar konde zijn ten opzigte van de *inzameling* van den amfioen, maar dat juist tot vergoeding van het gemis van dat voorregt, *na* de verovering door de Engelschen steeds een zeker aantal kisten [1]) tegen inkoopsprijs aan ons waren geleverd. De Engelsche Plenipn. hernamen dat, daar dit voorregt bij de Conventie van 13 Augustus 1814 niet uitdrukkelijk vermeld was, Gr. Britannië vrij bleef om het al dan niet te laten voortduren. Men wederlegde dit onzerzijds door te herinneren dat bij het Tractaat van 1784, waarbij dezelfde etablissementen waren teruggegeven, evenmin van die levering melding was gemaakt, hetgeen nogtans niet belette dat het Britsche Bestuur te Calcutta de levering tot 1795 had bewerkstelligd, en de bepaling der hoeveelheid van 500 kisten zelfs door lord CORNWALLIS in 1787 was gemaakt. Er kon dus geene reden zijn om ons in 1814 ongunstiger te behandelen dan in 1784.

Onze Gevolmn. loochenden de moeijelijkheid niet, waarin het Britsch Ministerie zich zoude wikkelen door dat regt van Neder-

---

1) Meestal van 125 ℔.

land te erkennen, nadat aan Frankrijk en Denemarken dergelijke vorderingen geheel waren ontzegd 1); doch ook de verzekering dat zij de erkenning van dat regt niet verlangden, dan om de waarde der etablissementen hooger te kunnen berekenen, indien deze in ruil wierden gegeven, kon de Britsche Staatslieden niet bewegen tot de belofte van een aequivalent, veel min tot de belijdenis dat Engeland tot die levering was gehouden. Deze weigering der Engelschen is niet van onbillijkheid vrij te pleiten, omdat de levering, oorspronkelijk eene bloote vergunning, door langdurig genot regt was geworden. Latere pogingen van FAGEL en FALCK om dit regt erkend te zien, bleven vruchteloos.

Het stelsel der Engelschen was inderdaad ten opzigte van de souvereiniteit een geheel ander dan het onze. In 1791 had, in de destijds onder den Raadpensionaris VAN DE SPIEGEL aangeknoopte onderhandelingen met Groot-Britannië over een commercie-tractaat, lord AUCKLAND nooit de stelling willen opgeven dat de Engelschen opperheeren waren van Bengalen, en onverpligt tot de naleving der firmans van hunne voorgangers. Niettemin kwam in het ontwerp-tractaat een art. voor, waarbij Engeland zich verbond om jaarlijks 600 kisten opium tegen inkoopsprijs aan onze O. I. Comp. te leveren. Dat deze amfioen-levering, gelijk wij zagen, tot 1795 heeft plaats gevonden, was aan eene toezegging van lord CORNWALLIS, van jaar tot jaar, ter gunste (precario) hernieuwd. Het zoude dus den Nederlandsche Gevolmn. weinig gebaat hebben, wanneer zij zich beroepen hadden op den *status ante bellum*, want die *status* was onzeker 2).

---

1) Zie boven bl. 57 noot 1. De Franschen hadden regt op eene hoeveelheid van 300 kisten opium.

2) Notulen van het Secreet Besogne van Hun Hoog Mogenden van het jaar 1791.

Art. 9. De factorij van fort Marlborough en al de bezittingen van Groot-Britannië op het eiland Sumatra, worden bij dezen afgestaan aan Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, en Zijne Groot-Britannische Majesteit belooft, dat op dat eiland geen Britsch kantoor zal worden opgerigt, noch eenig tractaat onder Britsch gezag gesloten met eenigen der inlandsche Vorsten, Opperhoofden of Staten op hetzelve gevestigd 1).

In het begin der negotiatie betoonden de Britsche Gevolm^{n}. neiging om Bencoolen af te staan tegen Malacca, en het regt om op Singapore gevestigd te blijven. De O. I. Comp. had echter eene groote voorliefde voor Bencoolen, waarschijnlijk om de allengs aanmerkelijk toegenomen specerij-cultuur, zooals onder art. 7 aangewezen is, hoezeer de uitgaven voor die bezitting verre de inkomsten overtroffen. Naar luid van de *East-India Revenue Accounts* op last van het Parlement gedrukt, beliepen de uitgaven, gemiddeld over de vijf jaren van 1817—1821: 400,500 Spaansche daalders, en de inkomsten 42,000; dus een deficit van 358,500 Sp. d. of 787,000 rop. Dit was echter vooral toe te schrijven aan het kostbaar huishouden, welks voortzetting ook nadeelig zoude geweest zijn voor het Nederl. Gouv^{t}. RAFFLES had grootsche en veel omvattende plannen en deinsde tot geenen prijs voor de verwezenlijking terug. In eene verrekening o. a. van de O. I. Comp. met het Engelsch Gouv^{t}. was de waarde der civiele en militaire gebouwen in Bencoolen geschat op £ 250,000. Al ware Bencoolen ook voor onze Regering naderhand een lastpost geworden, nogtans was de aanwinst belangrijk

---

1) Oorspronkelijk ontwerp: *Zijne Britsche Majesteit bewilligt dat* de ..... en al de bezittingen van *Hoogstdenzelven of van de Engelsche Oost-Indische Maatschappij* op het eiland Sumatra *overgedragen worden* aan ..... en Zijne *Britsche* Majesteit belooft *verder* enz.

Het Engelsche ontwerp: *In order to consolidate and unite the possessions of His Netherland Maj. on the island of Sumatra, and to avoid all occasion of conflict (misunderstanding) between the subjects of the two Kings, on an island in which each nation has an establishment, His Britannic Maj. agrees* enz.

te noemen tot instandhouding van het monopolie der Molukscbe specerijen. — Bencoelen werd afgestaan *tegen* den zin der Comp., of liever van het geheim committé uit de Bewindhebbers.

En Z. Gr. Br. Maj. belooft enz. De verwijdering van alle Europeesch gezag van Sumatra is zeker een der belangrijkste voordeelen, die Nederland bij het Tractaat bedongen heeft. Niet alleen toch dat daardoor vermeden werd de gedurige aanraking met de gezaghebbers der Britsche factorijen, hetgeen vroeger tot zoovele moeijelijkheden had aanleiding gegeven, maar het uitgestrekte, rijke en vruchtbare Sumatra werd hiermede geheel en uitsluitend verworven door Nederland. — Hetgeen in de nota der Engelsche Gevolm^{n}. voorkomt omtrent den toestand der planters en inwoners van Bencoelen, wilden zij in het begin volstrekt in den text van het Tractaat zelf opgenomen hebben, waarschijnlijk wegens den terugwerkenden maatregel van het Indisch Bestuur van 6 Mei 1823 (Stbl. v. N. I. n°. 17), omtrent de landverhuringen in het gebied der Javasche vorsten; want de meeste pachters aldaar waren Engelschen of Schotten. Voorts drongen zij er op aan dat Nederland nimmer de vestiging eener vreemde Mogendheid zoude dulden te Acheen, vooral niet van Amerikanen, die den Britten van daar veel nadeels zouden kunnen berokkenen in geval van oorlog.

De Engelsche O. I. Comp. verzocht (20 Julij 1824) om te worden begunstigd met den uitvoer eener aanzienlijke partij peper, sedert lang bij particulieren in Bencoelen besteld, welke niet vóór den 1^{en} Maart 1825 kon worden afgehaald, en nu waarschijnlijk zoo hooge regten zoude moeten betalen dat de speculatie verijdeld wierd. Het schip ter bestelling van die peper was den 6 Januarij 1824 uit Engeland vertrokken, toen nog niemand wist of het Tractaat zoude tot stand komen en of Bencoelen zoude worden afgestaan. Tot Maart 1824 was die ruiling slechts bekend aan de *vier* Bewindhebbers, die het *select committee* uitmaakten dat geraadpleegd moest worden, en deze stonden onder eed van geheimhouding. De peper kon daaren-

boven niet in groote hoeveelheden verkregen worden, dan door middel van voorschotten aan de planters. Die voorschotten kon het Nederlandsch Gouvt. in *dien* tijd toch niet uitgekeerd hebben, en het was dus geene winstderving aan onze zijde; want had de O. I. Comp. die voorschotten en die bestelling niet gedaan, dan zou er zelfs in 1825 geene, ten minste geene noemenswaardige peperoogst geweest zijn. Om al die redenen en te meer omdat de O. I. Comp. hierin te goeder trouw te werk ging, en om den vriendschappelijken geest waarin de onderhandelingen gevoerd waren, had men kunnen verwachten dat die billijke vordering door de Nederlandsche Regering niet zoude zijn afgewezen. Deze verwachting werd echter te leur gesteld, en aan den President van den *Board of Control* (1 Oct. 1824) te kennen gegeven, dat de Nederl. Regering verkoos zich te houden aan art. 13 van het Tractaat.

Over de zijdelingsche inbreuken op dit art. in lateren tijd door Engelsche onderdanen, naar men wil, gepleegd, zie men het reeds meer gemeld werkje van den heer LAUTS 1).

Van Engelsche zijde was nog voorgesteld een bijvoegsel tot dit art., ten einde de afstand van Sumatra niet verhinderen mogt, dat Engeland overeenkomsten maakte met de inlandsche Vorsten aldaar, om in geval van nood hunne havens te mogen binnenloopen en er zich van ververschingen te voorzien. Hetzelfde werd bij de behandeling van het volgende art. voorgeslagen ten behoeve van Nederland, in Malacca, maar het een zoowel als het ander had, hetzij dan wel als overbodig of bedenkelijk, geen gevolg.

Art. 10. De stad en vesting van Malacca met derzelver onderhoorigheden, worden bij dezen afgestaan aan Zijne Groot-Britannische Majesteit, en Zijne Majesteit de Koning der Nederlanden belooft, voor zich en zijne onderdanen, nimmer op eenig gedeelte van het schier-

---

1) Bl. 49 en 50. Vgl. ook Bijdragen tot de kennis der Ned. en vreemde koloniën (1847) bl. 261 vv.

eiland van Malacca een kantoor te zullen oprigten, of tractaten te zullen sluiten met eenigen der inlandsche Vorsten, Opperhoofden of Staten op dat schiereiland gevestigd 1).

De afstand van Malacca was een *voordeel* voor ons te noemen, want nooit had die bezitting veel winst opgeleverd (zie bl. 27 en 28). Uit het „Account of the annual Revenue and Public Expenditure of Malacca" gedrukt op last van het Parlement, blijkt dat ook het Engelsch Bewind bijna alle jaren een te kort opleverde. Dit „account" is van 1808—1816, hoewel het schiereiland bereids sedert 1795 in Engelsche handen was:

	Annual Revenue.	Public Expenditure.
1808/9	£ 22,003	£ 24,976
1809/10	„ 20,630	„ 20,360
1810/11	„ 18,206	„ 19,381
1811/12	„ 20,126	„ 22,281
1812/13	„ 18,427	„ 22,134
1813/14	„ 18,468	„ 23,392
1814/15	„ 18,152	„ 22,542
1815/16	„ 15,945	„ 22,790

De Gouv. Gen. VAN DER CAPELLEN had ook herhaaldelijk te kennen gegeven dat Malacca een lastpost was, welks geringe handel door den bloei van Singapore bijna geheel was vernietigd, zoodat zelfs de maatregel waarvan op bl. 34 sprake is geweest, dien niet vermogt op te beuren.

Op de Indische begrooting voor 1822 stond voor kosten van beheer op Malacca uitgetrokken eene som van 260,000 rop., en de inkomsten waren geraamd op 235,000 rop. Eigenlijk was de verhouding nog ongunstiger, omdat onder die 235,000 rop. inkomsten werd gerekend op een bedrag van 135,000 rop. uit de heffing van in- en uitgaande regten, die op verre na niet

---

1) Oorspronkelijk ontwerp: *Hoogstgedachte Zijne Majesteit draagt aan Zijne Britsche Majesteit over* de stad enz..... nimmer *in* eenig gedeelte van het *Maleische schiereiland.*

zooveel opleverden, doch welk cijfer men gesteld had in de hoop, dat de Britten Singapore in dat jaar zouden hebben ontruimd.

En belooft voor zich en zijne onderdanen enz., overeenkomende met de woorden van het vorige art. Deze belofte was voor ons Gouvt. geene opoffering. Malacca toch was 23 jaren lang onder Engelsch gezag geweest, voor welk Bewind de inwoners groote achting hadden gekoesterd, dewijl het door den handel in hunne meeste behoeften voorzag, en zij van den handel bijna uitsluitend moesten bestaan. Hierdoor was dat gewest vrij wat van het Ned. Gouvt. vervreemd geraakt. — Onder den afstand van Malacca was mede begrepen het grootste deel van het rijk van den Sultan van Djohor, nader onder het art. betreffende Singapore te vermelden.

Art. 11. Zijne Groot-Britannische Majesteit ziet af van alle vertoogen tegen het bezetten van het eiland Billiton en deszelfs onderhoorigheden, door de agenten van het Nederlandsche Gouvernement 1).

De redactie van dit art. werd den 23 Febr. 1824 aldus in overeenstemming gebragt met de bewoordingen, waaronder de afstand van Singapore was beloofd. Naar het concept-art. 5 (zie bl. 52) moest Engeland erkennen dat Biliton zoude worden teruggegeven, uit kracht van de bepalingen der Conventie van 13 Aug. 1814. Op de aanmerking der Britsche Gevolmn., dat men in 1820 reeds van Nederlandsche zijde in den afstand van *Calcapoer* en *Fultha* als aequivalent voor Biliton had bewilligd, en dat derhalve niet meer sprake konde zijn van een regt in 1814 overgedragen, onderging dit art. de boven vermelde verandering.

Na al hetgeen reeds hiervoren omtrent ons regt op Biliton

---

1) Het art. luidde oorspronkelijk: *Z. Britsche Majesteit staat aan Z. M. den Koning der Nederlanden af het eiland Billiton en deszelfs onderhoorigheden.*

als onderhoorigheid van Banca gezegd is, schijnt alle uitweiding op dit punt overtollig. De hoofdzaak was dat nu alle twijfel werd opgeheven.

Art. 12. Z. M. de Koning der Nederlanden ziet af van alle vertoogen tegen het bezetten van het eiland Singapore, door de onderdanen van Z. Gr. Brit. Maj.

Daarentegen belooft Z. Gr. Brit. Maj. dat geen Britsch kantoor zal worden opgerigt op de Carimons-eilanden, of op de eilanden Battam, Bintang, Lingin, of op eenig der andere eilanden ten zuiden van straat Singapore, en dat met derzelver Opperhoofden, geene tractaten onder Britsch gezag gesloten zullen worden 1).

Ook over het regt van Nederland op dit eiland kan hier niet meer de rede zijn, vooral dewijl dit door de Engelsche Gevolmn. ten minste stilzwijgend erkend was, daar zij blijkens den loop der conferentiën, spoedig bij de regeling van dit onderwerp, het *belang* hetwelk Groot Britannië had bij het behoud van Singapore, op den voorgrond stelden 2). Tegelijker tijd werd eene geldelijke vergoeding voor dat eiland aangeboden, namelijk de kwijtschelding van hetgeen door Nederland verschuldigd

---

1) Oorspronkelijke redactie: ..... tegen het bezetten van het eiland Singapore door de *troepen* en onderdanen, enz.

Z. Britsche Maj. verbindt zich daarentegen om te zorgen, dat op geen der overige eilanden tot het aloude rijk van Djohor behoorende, Britsche kantoren opgerigt, noch met derzelver gezagvoerders of ingezetenen, tractaten onder Britsch gezag gesloten worden.

2) »It may perhaps be expected, that I should explain the nature of our title to this possession (Singapore). As facts and documents are necessary to a clear title, I individually was certainly of opinion, that we could *not* substantiate our title; but as all titles in the East are not of a very accurate and defined nature, I thought, it would be a great mistake, to apply to this particular case the general principles of *European policy* or any *high romantic feelings of morality* (Woorden van CANNING ter verdediging der bill. van 17 Junij 1824, waarbij het Tractaat werd goedgekeurd, te vinden in de *Verdediging der regten* enz., bl. 17).

was wegens overgenomen geschut op Java en elders. De Nederlandsche Staatslieden gaven echter de voorkeur aan eene vergoeding *in natura*, te weten door ruiling van grondgebied, vooral ter verhoeding van den slechten indruk bij de inlandsche Regeringen, indien deze vernamen dat Nederland tegen eene som gelds Singapore had afgestaan. Daarentegen geschiedt eene ruiling van gebied als het ware voor hunne oogen en baart geene bevreemding.

Onze Regering had bij het terugbekomen van Singapore slechts een *zedelijk* belang, daar de Sultan van Djohor, bij het bezetten van dat eiland door de Engelschen, onze bescherming had ingeroepen. [1]). Er was nog een ander bezwaar: bij het opgeven van Singapore moest de Sultan tevens het grootste gedeelte van zijn rijk, Djohor-Pahang geheeten, dat in Malacca gelegen was, ontruimen, omdat er vele verwikkelingen konden rijzen, indien gemelde vorst tegelijk vasal van de Nederlansche en van de Engelsche kroon werd. Daarenboven zou de Sultan door Nederland als wettig erkend, ABDUL RAHMAN SHA, gemakkelijk tot den afstand van Singapore te bewegen zijn, maar niet ligt om zijnen broeder, dien de Engelschen tot Sultan hadden verheven, met geen ander oogmerk dan om met dezen eene overeenkomst aan te gaan ter verkrijging van Singapore, in het bezit te laten van Djohor-Pahang of van bijna het geheele rijk. Zoo hij daarin toestemde moest de schadeloosstelling aan zijne opoffering geëvenredigd zijn, en deze werd door ELOUT geschat op 10,000 rop. 's maands, en dan zou men onze handelwijze jegens dien vorst toch nog onbillijk hebben kunnen noemen, hoewel aan den anderen kant niet kon geloochend worden, dat de Sultan zelf de orde en rust in zijn rijk niet wist te handhaven, en sterk werd verdacht gehouden van zijne onderdanen aan te moedigen tot de zeerooverij, waardoor hij aan onzen handel veel nadeel had toegebragt.

---

[1]) Zie over de verdragen door de Engelschen met de Sultans van Djohor gesloten: LAUTS, t. a. p., bl. 114 vv.

Ten laatste besloot men tot de opoffering van Singapore en van Djohor-Pahang in Malacca. Daarbij kwamen de vier Gevolmn. overeen den afstand van Singapore op de kortst mogelijke wijze uit te drukken, en in overeenstemming te brengen met het art. dat de overdragt van Biliton inhield. Welke schadeloosstelling de Sultan van het Nederl. Gouvt. ontving, is mij niet gebleken.

Daarentegen belooft, enz. Reeds in 1819 en in de bijeenkomsten van 1820 was men doordrongen van de noodzakelijkheid, dat de bezittingen der beide partijen op eene duidelijke wijze wierden afgescheiden, en dit was ook in 1824 een voornaam doel van de ruilingen van gebied. Vooral bij den afstand van Singapore kwam dit punt in overweging, en de Britsche Gevolmn. berustten al dadelijk in het beginsel zelf. Blijkens het 2e afzonderlijke artikel van de schets van FAGEL en FALCK (bl. 54), hadden deze de voorkeur gegeven aan het vaststellen eener denkbeeldige *lijn*, aan welker eenen kant de Nederlandsche en aan welker wederzijde de Engelsche bezittingen zouden liggen; waardoor tevens de afstand van geheel Sumatra aan Nederland zoude verzekerd worden.

Deze lijn moest beginnen ter hoogte van Queda of van den 6en graad N. B., en zich uitstrekken tot het einde van straat Singapore en niet verder, zoodat Riouw dan onze uiterste post zoude zijn.

De Britsche Gevolmn. vonden echter, dat eene geographische aanduiding der eilanden, met welke Groot Britannië zich in geene betrekking zoude mogen stellen, de voorkeur verdiende. Dit kwam volkomen overeen met hetgeen FAGEL en FALCK wenschten, en bij eene aandachtige lezing van het 2e lid van art. 12 en eene vergelijking daarvan, zoowel met het tweede afzonderlijke art. der schets als met de kaart van den Indischen Archipel, ziet men duidelijk, dat beide partijen hetzelfde bedoeld hebben, en dat het verschil alleen in den *vorm* is te zoeken.

Men had tijdens de negotiatie te London van deze en gene zijde, zoowel uit Indië als uit Nederland, voorgesteld om deze denkbeeldige lijn verder door te trekken, zoodat „Balambangan met hetgene daaronder behoort op de kust van Borneo mede daarin begrepen wierd" [1]), doch de Nederl. Gevolmn. oordeelden zulks minder raadzaam, vooreerst omdat de afstand van geheel Sumatra eene groote toegeeflijkheid was van de Engelsche zijde, en dus het voorstel om gansch Borneo tevens aan onzen invloed te onderwerpen gevaarlijk konde genoemd worden; ten andere had Nederland op Borneo (ten minste op het Noordelijk gedeelte) nooit eenige uitsluitende regten geoefend of geëischt, en was er zelfs nooit gevestigd geweest. Aan deze wering van andere natiën op dat eiland, was nooit de behoefte gevoeld bij de uitgestrektheid van onze bezittingen in O. I., en deze behoefte zou ook nu, meenden zij, niet ontstaan vooral na de aanwinst van geheel Sumatra.

De Engelschen hadden reeds vroeg op het Noordelijk gedeelte van Borneo handelsbetrekkingen aangeknoopt; de Nederlandsche O. I. Comp. daarentegen verwaarloosde het verkeer met Broenei of Borneo Proper [2]). In 1756 verkregen eerstgemelden van den Sultan van Soeloe den afstand van Balambangan, en in 1764 of 1765 zelfs „eene overdragt van alle regten van Soeloe op den Noordoosthoek van Borneo, het zuidelijk deel van Pelawan en de tusschen beiden gelegen eilanden [3])."

---

1) In het bijzonder door den ervaren en schranderen MUNTINGHE. Reeds toen sloeg deze insgelijks voor om maatregelen met Portugal te treffen, ten einde het eiland Timor geheel onder ons gezag te plaatsen. Het onlangs tusschen Nederland en Portugal geteekend Tractaat over dit onderwerp is, naar men weet, door de Tweede Kamer der Staten-Generaal niet goedgekeurd.

2) VETH, Borneo's Westerafdeeling enz., I, Inleiding, bl. XXXVII, XLV, L, LIV. De schrijver geeft een belangrijk overzigt van hetgeen aangaande Borneo is in het licht gegeven, bl. XI—XVIII.

3) VETH, t. a. p. L, LII.

Zij bleven zich echter tot het eiland Balambangan bepalen en vestigden er in 1773 een' militairen post, maar werden twee jaren later door de Soeloe-eilanders van daar verdreven.

In 1774 werd met den Sultan van Broenei een contract gesloten, waarbij de Britsche O. I. Comp. hem bescherming beloofde tegen de roovers van Soeloe, tegen beding om van daar het uitsluitend regt te hebben tot den uitvoer van peper. Omstreeks dezen tijd schijnt op Balambangan een fort gebouwd te zijn, doch het verkeer der Engelschen met Broenei verliep meer en meer, zoodat de post te Balambangan werd ingetrokken 1). In 1803 werd er wederom bezetting gelegd, maar reeds in het volgende jaar op nieuw verlaten.

De hoogleeraar VETH vermeldt, dat „reeds in 1831 het sluiten van een contract met den Sultan van Broenei, om de vestiging van vreemden te verhinderen, een punt van overweging bij de Hooge Regering (te Batavia) uitmaakte, en dat nog in 1838 door den Assistent-Resident van Sambas, herhaalde en ernstige vertoogen tot dat einde bij het toenmalig Bestuur van Nederlandsch Indië werden gedaan, die echter in den wind geslagen en zelfs met weêrzin ontvangen werden" 2).

In Oct. 1838 verliet JAMES BROOKE Engeland om zich te Serawak te gaan vestigen, en volgens zijn eigen zeggen, met het doel „om de sluimerende menschlievendheid, met betrekking tot deze eilanden, op te wekken, om de plannen van Sir STAMFORD RAFFLES ten opzigte van Java, tot den geheelen Archipel uit te breiden" 3). Twee jaren later werd BROOKE Radja of Gouverneur van Serawak en in deze waardigheid

---

1) VETH, t. a. p. LV.

2) VETH, t. a. p. LXVIII.

3) Togten naar Borneo van JAKOB BROOKE enz., uitgegeven door HENDRIK KEPPEL, vertaald en met opheldering en teregtwijzingen vermeerderd. Amst. 1846, I, bl. 4, 350, 355, 358 en 359, II, bl. 144, 167, 171 enz.

den 1 Augustus 1842, door den Souverein des lands den Sultan van Broenei bevestigd. Hij baande daardoor allengs den weg tot het verkeer van Engeland met geheel het Noord-Westen van Borneo, en ontving den 25 Februarij 1845 van lord ABERDEEN, de benoeming tot „vertrouwelijk agent van Hare Majesteit op Borneo," en schijnt dus vroeger, ook volgens zijne eigene verklaring aan den Sultan van Broenei, volstrekt niet in een officieel Europeesch karakter aldaar vertoefd te hebben. In 1843 had de onderneming plaats van ERSKINE MURRAY, die met twee gewapende schepen naar Koetie op de Oostkust van Borneo kwam, om aldaar eene factorij op te rigten, welk pogen echter geheel mislukte 1). In hetzelfde jaar had BROOKE ook moeite aangewend om het eilandje Laboan voor Engeland te verkrijgen; hierin slaagde hij echter eerst 3 jaren daarna. Den 24 December 1846 werd, ingevolge van een contract met den Sultan aangegaan op 18 Dec. bevorens, van Laboan plegtig bezit genomen. Het volgende jaar werd met den Sultan eene nadere overeenkomst gesloten, waarbij deze zich verbond, »om geenen afstand van grondgebied in eenig deel der aan zijn gezag onderworpen landen aan eenige natie of hare onderdanen te doen, zonder de toestemming van Hare Britsche Majesteit 2)."

Dit zijn alle feiten, welke ik noodig heb geacht kortelijk aan te stippen, ten einde de beschuldigingen, die tegen het gedrag der Engelschen zijn ingebragt, beter te waarderen.

---

1) Bijdragen tot de kennis der Ned. en vreemde koloniën (1845), bl. 509 en 510, 512. Deze onderneming was eene aanranding van het Ned. gezag, dat te Koetie inderdaad *gerestigd* was. Zie over de Oostkust van Borneo: »Korte aanteekeningen, gehouden gedurende eene reis langs de Oostkust van Borneo, verrigt op last van het Ned. Ind. Gouvt. door den Resident der zuid- en oosterafdeeling van Borneo, J. G. A. GALLOIS, in den jare 1850;" geplaatst in Deel IV, n°. 3, der »Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde van Neêrl. Indië;" voorts: Dr. C. A. L. M. SCHWANER, Borneo enz., Amst. 1853.

2) VETH, t. a. p. bl. LXXI.

Men heeft het in bezit nemen van Laboan onregtmatig genoemd, op grond dat Borneo ligt ten zuiden van straat Singapore, en dus een der eilanden uitmaakt, met welker „Opperhoofden geene tractaten onder Britsch gezag gesloten zullen worden." Hetgeen hiervoren gezegd is omtrent de bedoeling der Gevolmn. met opzigt tot Borneo, zoude misschien voldoende zijn ter beslissing van het geschil. De zaak is echter van zooveel gewigt, dat ik hiermede niet wil volstaan. Aangenomen eens, dat volgens art. 12 *alles* wat ten zuiden van straat Singapore ligt aan Nederland prijs gegeven zij, dan kan men zich door éénen blik op de kaart overtuigen, dat minstens de helft van Borneo ten *Noorden* van straat Singapore ligt, en daarvan alzoo is uitgezonderd. Daarenboven de vestiging is geschied, zooals de Minister van Koloniën BAUD op de interpellatie van den Heer VAN RIJCKEVORSEL naar waarheid verklaarde, „buiten de onmiddellijke souvereiniteit der Nederlandsche Regering" 1), op een gebied derhalve, waarop Groot Britannië *meer* regt had dan Nederland, omdat het ten minste op die kust in *vroegeren* tijd was gevestigd geweest.

De bewering dat Serawak onder het rijk van Sambas behoorde, wordt nergens gestaafd 2). Men wil, maar zonder eenig bewijs, dat de Sultan van Sambas dit deel van zijn grondgebied van BROOKE hebbe opgevorderd. Het gaat toch waarlijk te ver, uit den afstand van Sumatra bij art. 9 van het Verdrag door Nederland bedongen, stilzwijgend den afstand van geheel Borneo af te leiden 3). Den meesten schijn heeft nog de bewering, dat de vestiging op Borneo tegen den *geest* van het Tractaat zoude zijn, omdat daardoor weder te weeg gebragt kan worden de botsing tusschen de plaatselijke gezaghebbers, die men juist door het Tractaat heeft willen afsnij-

1) Bijdragen tot de kennis enz. (1845), bl. 512.

2) Togten van JAKOB BROOKE, II, bl. 394.

3) Togten van JAKOB BROOKE, II, bl. 390 en 391.

den [1]). Het is waar, dat dit vooral beoogd werd; doch volgt hieruit dat Groot Britannië daardoor verhinderd wierd om zich op een deel van Borneo te vestigen, hetwelk Nederland niet benuttigde? Heeft Nederland niet genoeg aan zijne O. I. bezittingen? Wordt van die allen zooveel voordeel getrokken als zij inderdaad kunnen opleveren? Waarom zoude niet aan eene andere natie, welke aan nieuwe uitwegen voor haren handel en hare nijverheid behoefte heeft, de aanwinst van gronden vrijstaan, welke ons niet toebehooren en anders ongebruikt en renteloos liggen? Maken wij ons, door dit aan Gr. Britannië te ontzeggen, niet aan dezelfde wangunst schuldig welke wij vroeger in de Engelschen zoozeer laakten? — „Ik loochen dus niet," stelt de hoogleeraar VETH, doelende op de vrees voor onaangenaamheden met de Britsche agenten, „dat in zoo verre tegen den geest van dat traktaat is gehandeld; maar ik moet evenzeer mijne overtuiging uitspreken, dat door de nederzetting der Engelschen op Laboan en de vestiging van hunnen invloed op Borneo's Noordwestkust, geene uitdrukkelijke bepaling van het traktaat geschonden is" [2]). M. i. is die vestiging op Borneo ook zelfs met den *geest* van het Tractaat niet strijdig, vermits met geen enkel woord tijdens de onderhandelingen van 1824 van Borneo is gewag gemaakt, en men van de Engelsche zijde derhalve opregtelijk heeft kunnen meenen, om in het vervolg alle misverstand tusschen de Nederlandsche en Britsche agenten in Indië te voorkomen, en toch niet daarom het vruchtbare, rijke en onmetelijke Borneo aan Nederland over te laten.

Onbegrijpelijk is het echter dat, zoo men bij onze Regering waarlijk bedacht geweest is voor eene Engelsche vestiging, geene maatregelen daartegen in tijds zijn genomen door contracten te sluiten met den Sultan van Broenei, want die vestiging werd door ieder voorzien vóór dat zij gebeurde [3]).

[1]) Moniteur des Indes, I, p. 303 vv.

[2]) VETH, t. a. p. bl. LXXI.

[3]) Nieuwe Rotterdamsche Courant van 12 December 1845.

Nogmaals echter verklaren wij niet te beseffen waarom het in het belang der Nederlandsche Regering zoude zijn, dat een groot deel van Borneo langer verwaarloosd wierd, als andere natiën hare kapitalen willen besteden om dat gebied meer vruchtgevend te maken 1). — Ook de kans om het uitsluitend regt op de N. O. kust van Borneo te bedingen is voor Nederland verloren, nadat Spanje in 1851 den Sultan van Socloe tot haren leenman heeft gemaakt, uit kracht van een met hem gesloten verdrag. „Ik betreur het," zegt de hoogleeraar VETH, wiens woorden ik volkomen beaam, „maar zou het meer betreuren, zoo niet de beschaving en de benutting van dat gedeelte van Borneo, 't welk aan ons gezag onderworpen is, ons nog een lange reeks van jaren handen vol werks verschaffen kon. Moge slechts in het veld, dat ons de Voorzienigheid ter bearbeiding heeft aangewezen, onze ijver steeds aan onze grootsche roeping beantwoorden!"

Van enkele zijden is nog gezegd dat, indien men slechts eene vlag op Laboan geplant had, dit toereikend ware geweest de Engelsche vestiging te verhinderen. Algemeen wordt echter volgens de beginselen van het volkenregt betwijfeld, of dit eene wijze van eigendomsverkrijging zij, daar de bezitneming „animo et corpore" moet plaats hebben ten einde volledig te zijn, en geene vlag of ander teeken is genoegzaam om zich het uitsluitend regt te verzekeren op de plaatsen waar die gesteld zijn 2).

---

1) »Minder snel is de vooruitgang van Laboan, ten gevolge van velerlei tegenwerking van den kant van het Hof van Broenei ondervonden, en van een (voorzeker zeldzaam!) gebrek aan ijver van de Britsche kapitalisten, om de steenkolen-mijnen, de voorname bron van zijnen rijkdom, te ontginnen." (VETH, t. a. p. Inleiding bl. LXXII).

2) Vgl. G. F. ESSERS, Specimen Juris Gentium inaugurale de modis acquirendi dominii, Traj. a. Rh. 1851, p. 19 sqq. — »Caeterum ex historia patet, omnino fructuosa et efficacia talia instrumenta fuisse; interdum tamen accidit, ut alii populi ejusmodi signa, veluti crucis, columnae, lapidis, non

Art. 13. Al de koloniën, bezittingen en etablissementen, die bij de vorenstaande artikelen worden afgestaan, zullen aan de officieren der respective Souvereinen overgegeven worden op den eersten Maart 1825.

De vestingen zullen blijven in den toestand in welken zij zich zullen bevinden ten tijde van het bekend worden des tegenwoordigen Tractaats in Indië; doch geene vordering zal, noch aan de eene noch aan de andere zijde, geschieden ter zake, hetzij van geschut of behoeften van eenigen aard, door de afstaande Mogendheid of achtergelaten of medegenomen, hetzij van achterstallige inkomsten of van lasten van bestuur, hoe ook genaamd [1]).

Men oordeelde het niet voorzigtig een' vroegeren termijn te bepalen, uit vrees dat welligt het Indisch Bestuur beiderzijds niet tijdig genoeg met den inhoud van het Tractaat zoude bekend zijn, en zich losmaken van zijne betrekkingen met inlandsche volken. De dag van overgave was door de Britsche Gevolm^n^. eerst gesteld op 1 *Mei* 1825, maar op aandrang der Nederlandsche werd die twee maanden vervroegd. Voorts werd het wederzijds als eene van zelf sprekende zaak beschouwd, dat dadelijk na de ratificatie van het Verdrag, de naauwkeurige inhoud van dit art. aan de respective Indische gezaghebbers gezonden wierd. Het bleek later dat de termijn nog te vroeg was gesteld, want hoewel Malacca op den bepaalden tijd werd overgegeven, was zulks niet het geval met de Nederlandsche kantoren in Hindostan; ook was men te Batavia niet gereed met de afvaardiging der commissie ter overname van Bencoelen. In eene nota van 20 November 1825 beklaagde zich CANNING in vrij onheusche bewoordingen aan den Ambassadeur FALCK

---

curarent, quod ansam dedit controversiis..... Et revera aequitas suadet, neminem oportere damnum inde sentire, quia alias forte repertae regionis culturam plane negligens, vestigia praesentiae, nec vero indubitata voluntatis signa reliquit, ut alter usu excluderetur" (p. 31).

[1]) Oorspronkelijke redactie: Al de koloniën..... die *ten gevolge der* ..... overgegeven worden op den $\left\{\begin{matrix}\text{1en Maart}\\\text{1en Mei}\end{matrix}\right\}$ 1825..... lasten van *het* bestuur, hoe ook genaamd.

over ons verzuim; die taal was te minder voegzaam omdat de goede trouw van het Ned. Indisch Bestuur niet kon betwijfeld worden, en althans alle factorijen op de vaste kust van Indië lastposten waren.

De vestingen zullen, enz. Uit dit 2e lid van het art. blijkt vooral duidelijk, dat men alle onaangenaamheden ter zake van het overnemen der geruilde bezittingen zorgvuldig heeft willen vermijden. Ware men hierop bij de sluiting van de Conventie van 13 Aug. 1814 bedacht geweest, zoo zouden ten minste alle geldelijke verschillen voorgekomen zijn die, zooals boven is aangemerkt (bl. 36), voornamelijk voortvloeiden uit art. 3 dier Conventie: „les places et forts dans les colonies et établissements lesquels doivent être cédés et échangés ..... seront remis dans *l'état ou ils se trouveront au moment de la signature de la présente Convention.*"

Art. 14. Al de ingezetenen van de landen bij dezen afgestaan zullen, gedurende den tijd van zes jaren, te rekenen van de ratificatie van het tegenwoordig Tractaat, de vrijheid hebben om naar welgevallen over hun eigendom te beschikken, en zich, zonder hinder of belet, te begeven werwaarts zij zullen goedvinden [1].

Deze bepaling is van denzelfden inhoud als art. 7 der Conventie van 13 Augustus 1814 [2].

---

1) Oorspronkelijke redactie: Al de ingezetenen van de landen *aan de twee Kroonen respectivelijk* afgestaan, ... van de ratificatie *der* tegenwoordige *Conventie*, de vrijheid *behouden van* naar welgevallen enz.

2) De toestand der inwoners van de in 1814 afgestane koloniën Demerary, Essequebo en Berbice, werd nader geregeld bij Conventie met Gr. Britannië van 12 Augustus 1815 (Stbl. no. 56). Op het einde van het jaar 1823 ontving Koning WILLEM I een adres van eenige eigenaars van plantaadjes in Demerary en Berbice, het verzoek inhoudende om bij het Engelsch Gouvt. aan te dringen, dat strenge maatregelen mogten uitgevaardigd worden ter beteugeling van den opstand der negers in Demerary.

Het is niet meer dan billijk aan de inwoners der hier bedoelde landen de vrijheid tot verhuizing te laten, indien de Souverein des lands verandert. Ook zonder uitdrukkelijke vergunning kwam dit natuurlijk regt den inwoners toe [1]).

Bij art. 15 van het Engelsch ontwerp van 1820, was nog eene uitzondering gemaakt ten opzigte van misdadigers en schuldenaars.

Art. 15. De Hooge Contracterende Partijen komen overeen, dat geen der landen of etablissementen bij art. 8, 9, 10, 11 en 12 vermeld, immer aan eenige andere Mogendheid zal mogen overgedragen worden. In geval dat eenige dier bezittingen door eene der thans Contracterende Partijen verlaten wordt, zullen hare regten tot dezelve, onmiddellijk op de andere Partij overgaan [2]).

Overgedragen worden — d. i. van den *eigendom* daarop afstand

---

Hieraan werd geen gevolg gegeven, dewijl het Engelsch Kabinet den opstand reeds streng gestraft had, waardoor de vrees voor herhaling van dergelijke gebeurtenissen merkelijk verminderd was.

[1]) DE BOSCH KEMPER, Handleiding tot de kennis van het Ned. Staatsregt, bl. 12. Vgl. art. XI van het Vredesverdrag van Breda tusschen Frankrijk en Engeland gesloten den 31 Julij 1667: »Si quelques-uns des habitans du païs appelé l'Acadie, préfèrent de se soûmettre pour l'avenir à la domination du Roi d'Angleterre, ils auront la liberté cet." (Lettres, Mémoires et Négociations de Mr. le Comte D'ESTRADES, Londres 1743, tome V, p. 464).

[2]) Oorspronkelijke redactie: De *twee* Contracterende Partijen komen overeen, dat *de* landen en etablissementen bij art. 9, 10, 11, 13, 14 en 15 vermeld, (op dat tijdstip waren nog in het ontwerp de op bl. 112 en 113 vermelde concept-artt.) *nimmer* aan enz.

Engelsch ontwerp: ..... or establishments *ceded or exchanged by the present Convention* ..... to any other Power *or State, or to any native Chief or People.* In case of ..... by *the Power to whom it is now ceded, the rights of that of one of the present contracting parties, by whom the possession in question shall have been transferred by the present Convention, shall ipso facto revive.*

doen. De bezittingen zouden dus wel mogen verpand of verhypothekeerd worden aan een' derde, met bepaling dat de geldschieter het *bezit* zal verkrijgen. In elk geval strekt de bepaling van het art. niet verder dan de in artt. 8, 9, 10, 11 en 12 uitgedrukte bezittingen. Het slaat derhalve niet op Java, Celebes en andere koloniën die met stilzwijgen hier zijn voorbijgegaan, en zich reeds ten gevolge van de vroegere Conventiën onder de heerschappij van Nederland bevonden.

Verlaten wordt — namelijk voor goed, voor altijd. De partijen zullen echter in dat geval van het voornemen tot verlating aan elkander kennis moeten geven, want door de *derelictio* wordt de zaak *nullius* en vervalt *primo occupanti*. Door het bezit aan een ander te geven, in het bovengemelde geval van verpanding, wordt de zaak niet *verlaten*, omdat er geen *animus derelinquendi* is 1).

Men weet dat de geldmiddelen van Oost-Indië in 1824 in zoo benarden toestand waren, dat men aldaar besloot tot eene leening van 15,000,000 Sicca Ropijen (*f* 20,000,000) tegen zeer onvoordeelige voorwaarden en onder verband van „*alle* revenuen en inkomsten, *territoriale bezittingen*, roerende en onroerende eigendommen als aankomende en toebehoorende aan Z. M. den Koning der Nederlanden en Hoogstdeszelfs Gouvernement in Indië 2)." De acte daartoe was reeds te Batavia verleden voor den notaris K. HEIJNIS en getuigen, maar werd afgekeurd bij Kon. Besluit van 26 Junij 1825, en in de behoefte van O. I. voorzien door eene geldleening hier te lande, vastgesteld bij de Wet van 23 Maart 1826 (Stbl. nº. 12). Bij de latere

1) G. F. ESSERS, Specimen Juris Gentium de mod. acq. dom. originariis, pag. 36.

2) N. VAN ELTEN, Iets over den voorgaanden en tegenwoordigen staat van Ned. Indië, enz., bl. 20 vv. Vgl. J. E. DOORNIK, Vrijmoedige gedachten over Neêrl. Indië, enz., Amst. 1826, bl. 220 vv.; D. F. VAN ALPHEN, Redevoering over het ontwerp van wet der geldleening ten behoeve van de Overzeesche bezitt., passim.

Wetten van 22 Dec. 1827 (Stbl. n°. 63) en 27 Dec. 1828 (Stbl. n°. 99) werd de leening van 20 millioen vermeerderd, eerst met *f* 2,700,000, en een jaar daarna met *f* 15,000,000. Het zoude te ver leiden hier opzettelijk de oorzaken te onderzoeken van de geldelijke nooddruft van Indië, en hoe dit kwaad zich allengs hersteld heeft, hoe belangrijk dit onderwerp op zich zelf ook zijn moge.

Onmiddellijk op de andere partij. Met deze bepaling is misschien bedoeld de vestiging te verhinderen van Amerikanen en andere natiën (zie boven bl. 123).

Art. 16. Er is overeengekomen dat alle rekeningen of vorderingen, voortgesproten uit de teruggave van Java en andere etablissementen, aan de officieren van Z. M. den Koning der Nederlanden in Oost-Indië, zoo wel die welke het onderwerp hebben uitgemaakt eener conventie op Java, den 24en Junij 1817 tusschen de commissarissen der beide natiën gesloten, als alle andere hoe ook genaamd, finaal en ten volle afgedaan zullen zijn, behoudens de betaling eener som van 100,000 £ st. van den kant der Nederlanden, te bewerkstelligen in London vóór het einde van het jaar 1825 [1]).

Reeds bij de schets van den loop der conferentiën zijn enkele geldelijke vorderingen wederzijds vermeld.

De Britsche Gevolmn. grondden hunne weigering der meeste Ned. eischen vooral op de omstandigheid, dat Java in 1811 zonder capitulatie was overgegeven 2). Uit dien hoofde wezen zij eene vordering van 2,410,655 Rksd. af. Onder den Gouv. Gen. DAENDELS had een tijd lang groot geldgebrek geheerscht, en die landvoogd had toen vele particulieren gedwongen om al hun

---

[1]) Oorspronkelijke redactie: *De beide Souvereinen* verklaren dat *ten gevolge der hierboven omschrevene schikking* [namelijk het afzien van alle geldelijke vorderingen ten gevolge der 3 later weggevallen concept-artt.] enz.

[2]) De overgaaf van Suriname had op eene zeer eenvoudige wijze, zonder moeijelijkheden plaats gehad, juist wegens de capitulatie bij de inbezitneming door de Engelschen.

gereed geld in de schatkist te storten, waarvoor de koloniale producten aan hen werden verpand. De pakhuizen waarin zich die producten bevonden en waarvan enkelen op last van den Gouv. Gen. JANSSENS zijn verbrand, werden door de Britten bij hunne komst op Java niet ontzien, dewijl zij beweerden dat het een *publiek* eigendom was, hetwelk bij gemis van eene capitulatie geene aanspraak had op bescherming. Evenzoo was het gesteld met waarden van verschillende soort, die bij de verovering in de koloniale kas gevonden waren.

Reeds in 1820 had men aan onze zijde niet veel hoop op de erkenning dier vordering, welke sedert in den Indischen Achterstand werd begrepen.

De Engelsche Staatslieden stelden grooten prijs:

1°. Op de teruggave van den koopprijs door hen besteed voor de districten Probolingo en Bezoeki en Panaroekan, welke landstreken door DAENDELS, ook om in de behoefte aan geld te voorzien, vervreemd waren, en door RAFFLES gedurende zijn bewind waren ingekocht. De Nederlandsche onderhandelaars weigerden de teruggave, op grond dat een land niet door verovering alleen van Souverein verwisselt, maar dat daartoe noodig is een afstand bij vredestractaat. De bezitter, stelden zij, geniet tijdelijk de voordeelen der kolonie, maar is *negotiorum gestor* en verpligt de volkplanting aan den oorspronkelijken eigenaar terug te geven, in denzelfden toestand waarin hij die heeft gevonden, niet slechter, noch beter. Dus zijn er van den kant des eigenaars geene opofferingen noodig, bij het overnemen van zijn goed uit handen van den bezitter, dan alleen die welke voortspruiten uit de *directe nadeelen*, welke het bezit der kolonie den bezitter kan hebben berokkend. Zoo was het, meenden zij, volgens het volkenregt en het gebruik. De eigenaar zal zich meestal beklagen over den ongunstigen staat der kolonie — maar daartegen voert de veroveraar aan dat hij konde beheeren zoo als hij goedvond. Men kan de geheele administratie niet nagaan en dit zoude buitendien nutteloos wezen, omdat er geen

regter is door beide partijen als bevoegd erkend. Probolingo en Bezoeki waren niet teruggekocht *voor Gr. Britannië*, maar in het belang van Java zelf. Bij de teruggave kwamen aan Nederland dus ook die districten toe, vooral omdat de Conventie van 13 Augustus 1814 van geene voorwaarden bij de overname gewag maakt.

Deze gronden golden eveneens tegen de vordering der Britten, wegens de intrekking van 8,500,000 Rksd. crediet-papier op Java gedurende hun beheer; dewijl RAFFLES daartoe was overgegaan in eene oogenblikkelijke verlegenheid, en ten einde die intrekking te bewerkstelligen, domeinen had verkocht ver onder de waarde; hij had 6½ Rksd. voor den piaster aangenomen die toen op de beurs 12 gold. Daarenboven was die verkoop, geheel tegen het Nederlandsche stelsel van beheer, in handen van particulieren geraakt. De Gouv. Generaal VAN DER CAPELLEN heeft voor den wederinkoop dier domeinen aan de HH. ENGELHARD en DE WILDE *f* 800,000 moeten betalen, terwijl hun die domeinen in 1813 waren afgestaan tegen *f* 140,000 1).

De vordering van het credict-papier werd ons kwijtgescholden, indien de Ned. Gevolmn. de regtmatigheid wilden erkennen van de Engelsche vordering wegens Probolingo en Bezoeki. Een onvoorzien bezwaar deed zich nog op bij de verrekening, namelijk dat de Engelsche waardering van het geschut enz. (£ 232,000) aan Nederland overgedaan, drie maal hooger was dan het bedrag aan onze zijde daarvoor berekend (*f* 1,063,000). Men had in Indië onzerzijds de waardering gemeenschappelijk

---

1) Zie over dezen verkoop en wederinkoop van die domeinen: P. MYER, Diss. historico-politica de Commercio, cet., p. 106 vv.; Iets betrekkelijk den verkoop van het landgoed Soekaboemie gelegen op Java in de Preanger Regentschappen; Heeft Nederland het regt O. I. domeinen te verkoopen en den opbrengst van dezen verkoop te storten in de Nederlandsche schatkist? Is zoodanige handeling in het belang van Nederland en van hare kolonie? door ALSTORPHIUS GREVELING. (Overgedrukt uit het Tijdschrift van Nijverheid XIIIe deel, 3e stuk).

willen verrigten, maar de Engelsche commissarissen verklaarden dat de data tot die waardering in hunne bureaux niet voorhanden waren, en dus de zaak in Europa moest afgedaan worden. De Nederlandsche commissarissen hadden hierin berust. Moeijelijk was het nu hier te beslissen welke schatting de juiste was.

De punten die bij de conventie van 24 Junij 1817 te Batavia onverrekend waren gebleven, waren aan de eind-regeling van de wederzijdsche Gouvernementen in Europa voorbehouden.

Het bedrag dat de Nederl. commissarissen erkenden schuldig te zijn, was 1,871,183 rop. Hieraan werd toegevoegd eene som van 440,000 rop. wegens onverschenen termijnen van den wederinkoop van Bezoeki en Probolingo, en verder £ 166,000 als schuld wegens geschut, tot welke som de Engelschen hunne oorspronkelijke vordering hadden gematigd. Alles te zamen genomen had Engeland te vorderen 3,280,980 rop., en de $2\frac{1}{5}$ ropij berekend op eenen piaster en 4 piasters op één £ St., £ 372,838. Tot meerder gemak werd aangenomen dat de schuld van Nederland beliep £ 350,000.

In mindering dier som kwam van onze zijde:

I. De waarde der etablissementen in Hindostan (naar de werkelijke inkomsten zonder lasten af te trekken) £ 8000 's jaars, en dit gekapitaliseerd . £ 128,000

II. De waarde voor de Engelschen voor de verwijdering van vreemd gezag in Hindostan . . . . . £ 64,000

III. Voor zes jaren gemis der parelvisscherij-opbrengst à 33,000 rop. 's jaars . . . . . £ 20,000

IV. Voor opium of de schadeloosstelling daarvoor £ 7500 's jaars, gekapitaliseerd . . . . . £ 120,000

V. Om den Sultan van Djohor te vergoeden het gemis van Singapore en eenige districten op de vaste kust, £ 1000 's jaars, gekapitaliseerd . . . £ 16,000

£ 348,000

Tegen II en IV werden de vroegere bedenkingen herhaald.

De Britsche Gevolmn. erkenden echter dat het hard moest zijn voor Nederland, bij de overname der O. I. bezittingen op eens met eene aanzienlijke schuld bezwaard te worden, en tevens zich verstoken te zien van de vroegere voorregten op de vaste kust van Indië. Zij eindigden de financiële debatten, zooals bereids vermeld is, met het ultimatum dat Nederland £ 100,000 schuldig was. Inderdaad was dit eene belangrijke vermindering van hunne oorspronkelijke eischen, doch de Nederl. Gevolmn. gaven te kennen dat zij hiermede geen genoegen namen. De uitslag van dien strijd is bekend. Nadat de 3 hiervoren aangehaalde concept-artt. betreffende de specerijen en de vrijhavens Tapanoeli en Anjer, als acquivalent voor de £ 100,000 schuld voorgesteld, de goedkeuring te 's Hage niet hadden kunnen verwerven, kwamen de Britsche Gevolmn. op hunne vordering terug. Nog eenige moeite werd aangewend om de schuld van £ 100,000 tot £ 50,000 te doen dalen, maar te vergeefs. CANNING merkte aan dat het beneden de waardigheid van eene contracterende Mogendheid was, om over eene vordering minder dan £ 100,000 te beraadslagen. De Nederl. Gevolmn. stemden hierin ten laatste toe, doch bedongen dat voor die som geen interest zoude verschuldigd zijn, aangezien dit evenzeer beneden de waardigheid van eene contracterende Mogendheid zoude zijn.

Deze som werd, naar men beweert, betaald uit eene leening van *f* 8,000,000 door het Gouvt. destijds aangegaan met de Nederlandsche Handelmaatschappij 1).

---

1) J. E. DOORNIK, Vrijmoedige gedachten enz., bl. 261. — »Eenige afdeelingen hebben verlangd de zekerheid te bekomen dat de £ 100,000, welke volgens art. 16 aan Engeland moeten worden betaald, geheel ten laste van de Indische bezittingen komen" (Verslag der centrale afdeeling wegens het ontwerp van wet, betreffende het Traktaat met Engeland; te vinden bij HOGENDORP, Bijdragen tot de huish. v. St., X, 33).

Art. 17. Het tegenwoordig Tractaat zal worden geratificeerd en de ratificatiën zullen worden uitgewisseld te London, binnen drie maanden na dato dezes, of eerder indien mogelijk [1]).

Het Verdrag werd door de Britsche Regering bekrachtigd den 30 April 1824 en door de Nederlandsche den 2 Junij van hetzelfde jaar, terwijl de uitwisseling der ratificatiën plaats had den 8^{en} daaraanvolgende. Naar het voorschrift van art. 58 der Grondwet werden de bepalingen van het Verdrag goedgekeurd, met algemeene stemmen, bij de Wet van 18 Junij 1824 (Stbl. n°. 39) [2]). In Engeland werd de *bill* om de Regering in staat te stellen, tot het vervullen der voorwaarden bij het Tractaat aangegaan, in het Huis der Gemeenten na geringen tegenstand aangenomen den 17^{en} Junij 1824. Dien ten gevolge werd het Verdrag in Oost-Indië afgekondigd bij Publicatie van 19 April 1825 (Stbl. van N. I. n°. 19).

---

1) Oorspronkelijke redactie: *De tegenwoordige Conventie* ..... binnen *den tijd van vier* maanden, *te rekenen van de dagteekening* dezes.

2) De Memorie tot adstructie dier Wet is te vinden bij HOGENDORP, Bijdragen, X, 28 vv. — Vgl. HERTSLET, coll. cet. III, 288, noot.

AANHANGSEL.

§ 1. INVLOED VAN DE WIJZIGING DER ENGELSCHE EN NEDERLANDSCHE SCHEEPVAARTWETTEN OP ART. 2 VAN HET TRACTAAT VAN 17 MAART 1824.

Met een enkel woord is gewag gemaakt van de hervormingen, in de handelspolitiek van Engeland in deze eeuw volbragt (bl. 88 vv.). De belangrijkste daarvan voor den handel in het algemeen is voorzeker de ommekeer van het stelsel, op 26 Junij 1849 tot stand gekomen, en met 1 Januarij 1850 in werking getreden, ten aanzien van de vreemde schepen.

De wet maakt geene uitdrukkelijke melding van de vaart uit vreemde landen op Groot Britannië en de koloniën, maar bij art. 1 worden de meeste vroegere verordeningen, waarbij die vaart slechts gedeeltelijk of voorwaardelijk was toegelaten, ingetrokken. In dit opzigt heerscht nu volstrekte vrijheid. Men zoude meenen, dat Groot Britannië daardoor voor zich zelf afstand heeft gedaan van het regt, bij art. 2 van het Verdrag van 17 Maart 1824 verkregen, om de Nederlandsche schepen in Indië te belasten met het dubbele der regten door Britsche schepen te betalen. Bij artt. 10 en 11 der gemelde wet [1])

---

[1]) X. And be it enacted, that in case ..... it shall be lawful for Her Maj. (if She think fit), by Order in Council, to impose

wordt echter aan de Kroon voorbehouden, om vreemde schepen zwaarder te belasten dan de nationale, indien de Britsche schepen in de havens der landen van waar zulke bodems herkomstig zijn, mede hoogere regten moeten betalen.

Deze maatregel deed dus art. 2 van het Tractaat stand houden, hoewel de handel in de havens van de beide Staten in Europa bereids op gunstiger voorwaarden was geregeld, uit kracht van het Verdrag van 27 October 1837 (Stbl. n°. 64), dat door sommigen verkeerdelijk is beschouwd als zich ook tot den Indischen handel uit te strekken 1).

Onder de enkele uitzonderingen op het vrijheidsbeginsel bij de Britsche scheepvaartwet aangenomen, behoort die van de kustvaart, zoowel in het moederland als in de koloniën. In Britsch Indië evenwel is het verleenen van gelijkstelling van vreemde schepen met de nationale, wat de kustvaart aangaat, aan den Gouv. Gen. in Rade vrijgelaten 2): „And with regard

---

such prohibitions or restrictions upon the ships of such foreign Country, either as to the voyages in which they may engage, or as to the articles which they may import ..... so as to place the ships of such Country *on as nearly as possible the same footing* in British ports, as that on which British ships are placed in the ports of such Country.

XI. And be it enacted, that in case ..... British ships are either directly or indirectly subject in any foreign Country, to any duties or charges of any sort or kind whatsoever, from which the national vessels of such Country are exempt, ... it shall be lawful..... to impose such duty or duties of Tonnage upon the ships of such Nation, cet.

1) Blijkens de verklaring van de wederzijdsche Gevolmagtigden bij het uitwisselen der ratificatiën van dat Verdrag: ..... »le soussigné se trouve chargé par S. M. le Roi des Pays-Bas, de déclarer que sa dite Majesté accepte la déclaration sus-mentionnée, et qu'*également de son côté, elle n'a point entendu comprendre dans le dit traité, les possessions d'outremer de sa couronne.*" (MARTENS et DE CUSSY, Recueil de Traités, cet. tome IV, p. 496, 497).

2) Vgl. Reglement op het Beleid der Regering van Ned. Indië (1854) artt. 22, 23, 43, 53, 54, 129, 130.

to the Coasting Trade of India, be it enacted, that it shal be lawful for the Governor General of India in Council, to make any Regulations authorizing or permitting the conveyance of goods or passengers, from one part of the Possessions of the East India Company to another part thereof, in other than British ships, subject to such Restrictions or Regulations as he may think necessary." cet (art. VI).

De Hr. Mr. G. DE CLERCQ vermeldt dat inderdaad de Gouv. Gen. van Britsch Indië, reeds kort na het in werking treden der wet, alle onderscheid van vlag in de kustvaart aldaar heeft opgeheven [1]).

De overige bepalingen der Britsche scheepvaartwet ons onderwerp zijdelings betreffende, ga ik met stilzwijgen voorbij. — Het is bekend hoe op het grootsche voorbeeld bij die wet gegeven, en wegens het aanmerkelijk deel dat Groot Britannië in den wereldhandel heeft, weldra te weeg gebragt is dat men zich ook in andere Staten, en bepaaldelijk in ons vaderland genoopt vond, de scheepvaartwetten in dien milden zin te wijzigen. Dit geschiedde bij ons bij de Wet van 8 Augustus 1850 (Stbl. no. 47 en no. 49), in de hoofdbepaling met de Britsche overeenkomende: behandeling van alle vreemde schepen op den voet der nationale, onder het beding van wederkeerigheid voor Nederlandsche schepen in de havens van die landen, welke de gelijkstelling in onze havens begeeren.

Wat de vaart op de Nederl. koloniën betreft, deze werd geregeld in artt. 5 en 6 in verband met art. 1. Deze bepalingen luiden als volgt:

Art. 1. . . . . „Gelijke vrijdom wordt mede door Ons verleend, wanneer die aanvoer geschiedt door schepen van die Staten, welke:

a. De Nederlandsche vlag, bij de vaart op en van hunne

---

[1]) De Hervorming der Engelsche scheepvaart-wetten, door Mr. G. DE CLERCQ, Amst. 1850, bl. 118 noot.

eigene havens, gelijkstellen met hunne eigene vlag (de kustvaart en de visscherij uitgezonderd).

b. De Nederlandsche vlag met hunne eigene vlag gelijkstellen bij de vaart op en van hunne koloniën, zoo zij koloniën bezitten, en

c. Geene differentiële regten heffen, ten nadeele van de voortbrengselen der Nederlandsche koloniën, of ten nadeele van den aanvoer van voortbrengselen van andere werelddeelen uit Nederlandsche havens, andere dan die, welke ter begunstiging der voortbrengselen van eigene koloniën en van hunnen regtstreekschen aanvoer dienen.

Art. 5. In de bestaande koloniale tarieven der regten van in-, uit- en doorvoer, wordt geene verandering gebragt, dan bij de Wet.

Alleen in dringende omstandigheden, is de Gouv. Gen. bevoegd, die tarieven tijdelijk te wijzigen.

Van zoodanige wijziging wordt aan de beide Kamers der Staten-Generaal onverwijld kennis gegeven.

Art. 6. De vlaggen van zoodanige Staten, die voldoen aan de voorwaarden in art. 1 dezer Wet gesteld, worden door Ons in de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, met de Nederlandsche vlag gelijkgesteld. Deze gelijkstelling strekt zich niet uit tot de kustvaart in Nederlandsch Oost-Indië.

Alleen de Nederlandsche schepen, de schepen in Nederlandsch Oost-Indië te huis behoorende, en de inlandsche vaartuigen aan deze schepen gelijkgesteld, zijn geregtigd tot de kustvaart in Nederlandsch Oost-Indië, zoo als die volgens de bestaande verordeningen mag worden uitgeoefend."

Voorts heeft nog betrekking op de koloniale scheepvaart art. 2 van het Koninklijk Besluit van 24 Augustus 1850 n°. 32 (Stbl. no. 53), luidende: „De bepalingen van art. 6 der Wet van 8 Augustus 1850, tot regeling van de belangen der Nederlandsche scheepvaart, zullen in de koloniën en de bezittin-

gen van het Rijk in andere werelddeelen in werking treden met den 1^en^ Januarij 1851." — Van deze verordeningen werd door den Gouv. Gen. van Nederlandsch Oost-Indië afkondiging gedaan, bij Publicatie van 23 December 1850 (Stbl. van Ned. Ind. n°. 42), en daaraan het volgende toegevoegd:

„1°. De gelijkstelling der vlaggen van vreemde Staten met de Nederlandsche vlag, bedoeld bij art. 6 der Wet van 8 Augustus 1850, zal in Nederlandsch Oost-Indië eerst ingaan, bij erlangde aanwijzing dezerzijds, van de Staten welke voldoen aan de voorwaarden, gesteld in art. 1 van die Wet.

2°. Van af den 1^en^ Januarij 1851 zullen, met wijziging van art. 2 der Publicatie van 31 December 1825 (Stbl. van Ned. Ind. n°. 48), de Nederlandsche schepen geregtigd zijn tot de kustvaart in Nederlandsch Oost-Indië, op denzelfden voet en onder dezelfde verordeningen, als de schepen in Nederlandsch Oost-Indië te huis behoorende, en de inlandsche vaartuigen, aan deze schepen gelijkgesteld 1).

3°. De ankeragegelden, welke, krachtens art. 9 van het havenreglement, op het in- en uitgaan, ankeren, liggen en vertrekken der schepen op de reeden, en de verpligtingen der havenmeesters en gezaghebbers, gearresteerd bij Publicatie van CC. GG., van 28 Augustus 1818 n°. 32 (Stbl. v. N. I. n°. 61), in de voor den grooten handel opengestelde havens van Nederlandsch Oost-Indië, geheven worden van schepen, niet te huis behoorende in Nederlandsch Indië, zullen in die havens, te rekenen van den eersten Januarij 1851, mede verschuldigd zijn door schepen in Nederlandsch Indië te huis behoorende, en inlandsche vaartuigen, aan deze schepen gelijkgesteld.

4°. Met wijziging van art. 9 van het havenreglement op het in- en uitgaan, ankeren, liggen en vertrekken der schepen op

---

1) Hier wordt onderscheid gemaakt tusschen *Nederlandsche* schepen, schepen *in Nederlandsch Oost-Indië te huis behoorende*, en *inlandsche* vaartuigen in engeren zin.

de reeden, en de verpligtingen der havenmeesters en gezaghebbers, gearresteerd bij Publicatie van CC. GG. van 28 Aug. 1818, zullen van af den 1en Januarij 1851, van de betaling van ankeragegelden zijn vrijgesteld, de schepen en vaartuigen metende twintig last of minder, zoowel Nederlandsche schepen en schepen in Nederlandsch Indië te huis behoorende, en inlandsche vaartuigen, aan deze schepen gelijkgesteld, als schepen behoorende aan vreemde Staten, welke voldoen aan de voorwaarden, gesteld in art. 1 der Wet van 8 Augustus 1850.

5°. Met den 1en Januarij 1851 wordt, zoowel voor de Nederlandsche schepen, als voor schepen, behoorende aan vreemde Staten, welke voldoen aan de voorwaarden, gesteld in art. 1 der Wet van 8 Augustus 1850, buiten werking gesteld het bepaalde bij art. 21 van het havenreglement, op het in- en uitgaan, ankeren, liggen en vertrekken der schepen op de reeden, en de verpligtingen der havenmeesters en gezaghebbers, gearresteerd bij Publicatie van CC. GG. van 28 Aug. 1818, dat voor het verleenen van uitklaringen, door schepen, niet in Nederlandsch Indië te huis behoorende, zal worden betaald vijf gulden, boven het zegel."

Aan de gestelde voorwaarden werd voldaan, en dientengevolge aan de schepen dier Mogendheden gelijkstelling verleend met de Nederlandsche vaartuigen: door *Oostenrijk* en *Hamburg* (Koninklijk Besluit van 31 October 1850, Stbl. van N. I. 1851, n°. 5); door *Pruissen* en *de Staten van het Tolverbond* (Kon. Besl. van 9 Dec. 1850, Stbl. van N. I. 1851, n°. 7); door *Lubeck* (Kon. Besl. van 14 Jan. 1851, Stbl. van N. I. n°. 11); door *Mecklenburg Schwerin* (Kon. Besl. 13 Febr. 1851, Stbl. van N. I. n°. 18); door *Sardinië* (Kon. Besl. van 1 Maart 1851, Stbl. van N. I. n°. 35); door *Groot-Britannië* (Kon. Besl. van 9 Mei 1851, Stbl. van N. I. n°. 40); door *Noorwegen* (Kon. Besl. 24 Sept. 1851, Stbl. van N. I. 1852, n°. 2); door den *Kerkelijken Staat* (K. B. 6 Febr. 1852, Stbl. van N. I. n°. 32);

door *Zweden* (K. B. 1 Oct. 1852, Stbl. van N. I. n°. 82); door *Toscane* (K. B. 18 Aug. 1853, Stbl. van N. I. n°. 92).

De gelijkstelling der Britsche en der Nederlandsche schepen was bij overeenkomst tusschen beide rijken bedongen den 27 Maart 1851, en daarmede verviel art. 2 van het Tractaat van 17 Maart 1824. Voorts dient vermeld te worden, dat de schepen van de Staten zoo even genoemd, allen op geheel dezelfde voorwaarden en naar een gelijkluidend formulier zijn toegelaten:

„Op de voordragt van onze Ministers van Financiën en van Koloniën. . . . . ;

Gelet op de daarbij overgelegde verklaring van den Gezant (Consul Generaal enz.) van. . . . . als daartoe uitdrukkelijk door zijne Regering gemagtigd;

En in aanmerking nemende, dat blijkens dezelve, door genoemden Staat (stad) voldaan wordt aan de voorwaarden, in art. 1 der Wet van 8 Augustus 1850 (Stbl. n°. 47), tot regeling van de belangen der Nederlandsche scheepvaart, gesteld;

Voorts gelet op evengemeld art., alsmede op art. 6 derzelfde Wet;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Aan de *Oostenrijksche* (*Hamburgsche* enz.) schepen wordt dezelfde vrijdom verleend, welke bij art. 3 § 1 der Wet van 19 Junij 1845 (Stbl. n°. 28), aan de Nederlandsche schepen is toegekend.

Art. 2. Dezelfde schepen worden in de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, met de Nederlandsche schepen gelijkgesteld.

Deze gelijkstelling strekt zich niet uit tot de kustvaart in Nederlandsch Oost-Indië.

Onze Ministers enz.

---

§ 3. DE TOELATING VAN CONSULS IN DE NEDERLANDSCHE KOLONIËN.

Men herinnert zich dat tijdens de onderhandelingen van 1820

(zie bl. 50), door de Britsche Gevolmagtigden was aangedrongen op de bevoegdheid, om Consuls in onze O. I. bezittingen aan te stellen. Men was bij de Nederlandsche Regering eenigzins bezorgd [1]), dat dit aanzoek in 1824 zoude herhaald worden en nam zich voor, indien zulks werkelijk plaats had, dit te weigeren, op grond vooral dat zulke handelsagenten op Java en de buitenbezittingen niet alleen onnoodig waren, maar alligt aanleiding zouden geven tot nieuwe twisten en verdeeldheden.

De Britsche Gevolmn. kwamen echter destijds op dit punt niet terug.

De bevoegdheid tot de vestiging van Consuls wordt in den regel bij verdragen bedongen, onder inachtneming van de wetten en andere verordeningen der landen waarheen de Consul gezonden wordt [2]). Als de handel en de scheepvaart eener natie in de havens van het buitenland van eenigen omvang zijn, bewijst gemeenlijk een Consul daaraan goede diensten, en kan zelfs naauwelijks gemist worden indien er geen Gezant aanwezig is.

De weldadige onbekrompenheid, onder het genot van een' langdurigen vrede, in de Tariefshervorming en in de opheffing der scheepvaartwetten geopenbaard [3]), had in den jongsten tijd in de Britsche koloniën aan de Consuls van vreemde natiën den toegang vergund.

De aarzeling van ons Bewind om dezelfde bevoegdheid aan

---

[1]) In de vorige eeuw (1786) was reeds een dergelijk aanzoek van Frankrijk geweigerd. »Hoc unum addo, Regem Galliae interim petiisse ut sibi permittatur habere Ministrum publicum (een Agent), in Indiae Orientalis Metropoli Batavia, multum *indignantibus* Indiae Orientalis Moderatoribus." (KLUIT, Primae lineae historiae foederum Belgii federati, p. 257; Index chronologicus nº. 1257).

[2]) KLÜBER, Droit des gens moderne § 174; DE BOSCH KEMPER, Handl. tot de kennis van het Ned. Staatsr., bl. 247, 248; J. WERTHEIM JOH. Zn., Verhandeling over het Nederlandsch Consulaat-regt, Utrecht 1851, § 5 tot § 23.

[3]) Sir ROBERT PEEL, Speeches, vol. IV, p. 528 sqq. (Corn-Laws), 761 sqq. (Navigation-Laws).

vreemde Mogendheden toe te kennen, was vooral toe te schrijven aan de vrees voor den politieken invloed, dien zulke Agenten, zoo zij niet in een uitsluitend commercieel karakter werkzaam waren, alligt zouden pogen zich aan te matigen 1). Deze bekommering had eenigen grond, wegens het voor weinige jaren (1844) tusschen Frankrijk en Groot-Britannië gerezen misverstand, uit het gebeurde met den Engelschen Consul PRITCHARD op Taiti 2), als ook uithoofde van den heftigen, schoon loffelijken ijver te Paramaribo voor eene edele zaak aan den dag gelegd, door EDWARD W. H. SCHENLEY (British commissioner), lid van het gemengde gerechtshof tot beteugeling van den slavenhandel.

Naar tijdorde is België de eerste Mogendheid geweest welke hier te lande de gemelde bevoegdheid heeft verworven, krachtens eene overeenkomst den 17 April des verleden jaars gesloten (Stbl. n°. 39), „tot regeling der voorwaarden waarop de consulaire agenten van België, in de voornaamste havens der Nederlandsche Overzeesche bezittingen zullen worden toegelaten 3)."

Het bezwaar dat tegen die toelating vroeger bestond is nu opgeheven, aangezien de Nederlandsche Regering zich voorbehoudt om zelve den voet te regelen, waarop de Consuls in de koloniën zullen geduld worden. De voornaamste dier voorwaarden zijn:

1°. Er worden slechts Consuls van onderscheiden rang (Consuls-Generaal, Consuls, vice-consuls en consulaire agenten) toe-

---

1) Règlements consulaires des principaux Etats maritimes par le Bn. F. DE CUSSY, ancien Consul Général, Paris 1851, p. 16: »Le Consul est Agent politique." — Eene stelling strijdig met de leer van het Volkenregt.

2) M. O. D'HAUSSONVILLE, Histoire de la politique extérieur du Gouvernement français, Paris 1850, tome II, p. 50, 51.

3) De verpligtingen der Belgische Consuls in vreemde landen, zijn den 31 Dec. 1851 vastgesteld door de »Loi sur les *Consulats* et *la Juridiction Consulaire*" (Moniteur 7 Janvier 1852); *Bulletin usuel des Lois et Arrêtés concernant l'administration générale par* A. DELEBECQUE (1844—1852), *Bruxelles* 1853.

gelaten, in de havens opengesteld voor de schepen van alle natiën. 1).

2°. Zij worden beschouwd als *handelsagenten* en zijn onderworpen aan de burgerlijke en strafwetten, onverminderd de uitzonderingen in de overeenkomst te hunnen behoeve vastgesteld.

3°. Zij hebben regt op de bescherming der Nederlandsche Regering en der plaatselijke overheid.

4°. De Regering behoudt zich de bevoegdheid voor, het exequatur in te trekken.

5°. De archieven en bescheiden betreffende de consulaire zaken, zijn tegen elk onderzoek der overheid of ambtenaren gevrijwaard.

6°. De Consuls zijn met geenerhande *diplomatieke* waardigheid bekleed.

In den regel geschiedt iedere aanvrage die zij tot de Regering te rigten hebben, door tusschenkomst van den diplomatieken Agent te 's Hage gevestigd.

7°, De te benoemen Consuls kunnen zijn Nederlanders of Belgen. Tot consulaire agenten kunnen door de Belgische Consuls ook vreemdelingen aangesteld worden.

8°. De Consuls die geene Nederlanders zijn, en die met hunne betrekking van Consul geen ander beroep uitoefenen of handel drijven, zijn vrij van alle *personele* belastingen, voor zoover dezelfde gunst in België aan Ned. Consuls is toegestaan.

9°. De overeenkomst blijft vijf jaren van kracht. Zij blijft nog één jaar voortduren te rekenen van den dag der opzegging, in geval geene der partijen twaalf maanden vóór het verloop van den bepaalden tijd van vijf jaren, haar voornemen heeft te kennen gegeven om van de overeenkomst af te zien.

Op denzelfden voet werd de vestiging van consulaire agenten achtervolgens vergund: aan *Frankrijk* den 8 Junij 1855 (Stbl. n°. 44), aan *de Vereenigde Staten van Amerika* den 22 Ja-

---

1) Zie boven bl. 90, noot 3.

maarij 1855 (Stbl. n°. 63), aan *Zweden en Noorwegen* den 10 September 1855 (Stbl. n°. 211), en aan *Bremen* den 3 December 1855 (Stbl. 1856, n°. 3).

Bij de overeenkomst met Frankrijk is onzerzijds bedongen, dat ook Nederland op dezelfde voorwaarden Consuls zal mogen aanstellen in de Fransche koloniën 1).

---

1) Onder het afdrukken dezes vernemen wij, dat den 6 Maart l. l. de ratificatiën van eene dergelijke overeenkomst met *Groot Britannië* zijn uitgewisseld.

BIJLAGEN.

BIJLAGE A.

ONTWERP-CONVENTIE DER ENGELSCHE GEVOLMAGTIGDEN VAN 1820.

Art. 1. The British Government disavow the retention, and confirm the retrocession to the Netherlands Government, of Padang in the Island of Sumatra 1).

2. The British Government renounce all claim to the Lampong territory in the said Island.

3. The British Government disavow the treaties for surrender of territory to the Brit. Governmt., made without authority by the Lieut. Governor of Bencoolen with the Chiefs of Manangkabow and Tiga-Blas, in the said Island.

4. The Island of Billiton having been ceded to the Brit. Governmt. expressly and by name together with the Island of Banca, »and *their* dependencies" in the year 1812, and not having been ceded to the Netherlands Government by the Convention of 13 August 1814, by which Banca was exchanged against Cochin, the British Governmt. claim the Island of Billiton as their undoubted territory.

But the British Governmt. nevertheless will consent to transfer the Island of Billiton to the Netherlands Governmt., provided that the Netherlands Governmt. will engage not to inter-

1) *Het ontwerp is waarschijnlijk door* CANNING *gemaakt, daar deze zooals men zich herinnert, voorloopig alleen werkzaam was.*

pose any obstacle to the establishment of a British factory at Singapore.

5. On the same condition the Brit. Governm^{t}. will acknowledge the treaty recently concluded by the Netherlands Governm^{t}. with the sultan of Rhio, to be valid and effectual.

6. The Brit. Governm^{t}. agree to recognize and respect the treaties entered into since the peace by the Netherl. Governm^{t}. with the Chiefs of Banjermassun (sic), Sambas, Pontiana (sic) and Mempauwa; such treaties having been communicated to the Brit. Governm^{t}., and being found not to contain any article excluding British trade.

7. The two Governments agree to communicate reciprocally to each other, any treaty which they may henceforth respectively make with any native Power in the Eastern seas, and not to stipulate in any such treaty for the exclusion of the subjects of each other from the ports of such native Power.

8. The two Governments engage not hereafter to exclude the subjects of each other from commercial intercourse with any of their respective possessions in the Eastern seas; and further to place the subjects of each other in respect of trade at their respective possessions in those seas, on the footing at least of the most favoured nation.

9. The two Governments agree to prohibit, each respectively, as well to their vessels of war as to their merchantmen, the use of the flag of the other in the Eastern seas, on any occasion or pretence whatever.

10. The two Governments agree to nominate commissioners on each side, to determine the amount of the balance due to the British Governm^{t}., upon a comparison and adjustment of the several claims and counterclaims, arising out of the retrocession of Java and the other Dutch possessions in the Eastern seas and on the continent of India.

11. Nevertheless in order to avoid prolonged discussions upon that subject, the British Governm^{t}. is willing to receive in full satisfaction of such balance, the Island of Banca, and the small factory of Fultah in Bengal.

12. Upon the cession to the British Governm^{t}. of the Island

of Banca by the Netherl. Governm^{t}., the British Governm^{t}. will desist from the establishment of a factory at Singapore.

13. The British Government agree that at each of the periodical sales of opium in India, there shall be set apart for the agents of the Netherl. Governm^{t}. . . . chists, which shall be paid for at the average sale price.

14. If any restrictions shall hereafter be imposed by the British Governm^{t}. in India, upon the free exportation of saltpetre, the subjects of the Netherl. Governm^{t}. shall, notwithstanding such restriction, preserve the liberty of exporting that article to the extent of . . . . maunds (maons).

15. The Brit. Governm^{t}. agree that the several establishments and factories of the Netherl. Governm^{t}. in the East-Indies shall be placed, in respect of internal jurisdiction and police, upon the footing upon which they respectively stood before the war in 1795: — provided that effectual measures be taken in concert with the British Governm^{t}. in India to prevent the harbouring of criminals or debtors, who may seek refuge from the British territories, within such local jurisdictions.

16. The duties on importation or exportation at the several Dutch settlements; the duties paid on the carriage of goods by land or sea from a British to a Dutch settlement; and the duties paid on exports and imports at a British port in Dutch bottoms, shall be lowered, so as in no case to be charged at more than double the amount of the duties paid by British subjects and on Brit. bottoms.

In like manner the duties payable on importations and exportations at the Dutch ports in the East-Indian Islands in British vessels, shall in no case be charged at more than double the amount of duties paid on similar importations and exportations in Dutch vessels.

17. A participation in the pearl-and chankfishery near Tuticorin shall be restored to the subjects of the Netherl. Governm^{t}., precisely as it was held by them before the year 1795, and an account shall be rendered of what would have been their share of the produce of such fishery since March 1818.

18. It is understood and agreed however between the two Governments, that, in the event of the arrangement suggested in art. 11 being carried into effect, all pecuniary payments, from the British Governmt. to the Netherl. Governmt., on account of the pearlfishery, as well as on account of the cession of Bernagore, shall be considered as satisfied up to the date of the present Convention.

19. The agreement concluded for one year between the Madras Government and the Netherlands commissioners, respecting the saltpans in . . . . . is confirmed, and shall be renewed for a period of . . . . . years.

20. The Brit. Government wave their claim for compensation for their property in slaves in the Island of Banda, upon condition that the Netherl. Gouvernmt. promise to take all measures for the improvement of the condition of those slaves, and engage not to establish slave labour in any of their possessions in the East India Islands in which it does not now exist.

21. Upon the signature of this Convention, in order to avoid unpleasant retrospects, and personal recriminations, all that has passed in and respecting Palembang between the agents of the respective Governments, whether personally or by correspondence, shall be buried in oblivion.

BIJLAGE B.

TO THE KING'S MOST EXCELLENT MAJESTY IN COUNCIL.

The Humble Petition of the undersigned Merchants and Inhabitants of Singapore,

Humbly sheweth, — That a treaty between the kingdoms of Great Britain and the Netherlands, respecting territory and commerce in the East-Indies, was signed at London on the 17th of March, 1824. —

That by article 1st of the said treaty, it is provided and agreed, that the subjects of the two nations shall be admitted

to trade with their respective possessions in the Eastern Archipelago, and on the continent of India and in Ceylon, upon the footing of the most favoured nation.

That by the second article it is also stipulated, that the subjects and vessels of one nation shall not pay upon importation or exportation, at the ports of the other in the Eastern seas, any duty at a rate beyond double of that at which the subjects and vessels of the nation to which the port belongs are charged; and that in regard to any article upon which no duty is imposed when imported or exported by the subjects or on the vessels of the nation to which the port belongs, the duty charged upon the subjects or vessels of the other shall in no case exceed 6 per cent.

That by article 4th of the same treaty, it is further provided and agreed, that nothing shall be done to impede a free communication of the natives of the Eastern Archipelago with the ports of the two governments respectively.

That by a proclamation of the government of Netherlands India, bearing date the 14th February 1824, it was, among other things, resolved, that all cotton and woollen goods, manufactured in foreign countries to the westward of the Cape of Good Hope, whether imported in foreign or Netherlands bottoms, should thereafter pay a duty of 35 per cent, when imported from any of the foreign settlements to the eastward of the Cape.

That in pursuance of such proclamation, the said duty of 35 per cent was levied upon all cottons and woollens of British manufacture, imported from Singapore into all or any of the Netherlands possessions in the Eastern Archipelago, until the beginning of the year 1834, at which time the duty upon the same goods so imported as aforesaid was increased to one of 70 per cent.

That by a resolution of the government of Netherlands India, dated the 14th November 1834, the importation of British cottons and woollens from Singapore into any of the possessions or dependencies of the Netherlands government in the Eastern Archipelago, saving only the three principal ports of Batavia,

Samarang, and Sourabaya, in the island of Java, is totally and effectually prohibited, inasmuch as by the said resolution it is declared and ordained, that the importation of cotton and woollen goods, manufactured in countries to the westward of the Cape of Good Hope, into any other than the said three ports, shall not be allowed to take place, unless accompanied with a certificate from the comptroller of customs at Batavia, Samarang, or Sourabaya, that the same goods have been imported into and again exported from one of those ports.

That by the last-mentioned act of the government of Netherlands India, British cotton and woollen manufactures are excluded from all the ports in the islands of Sumatra, Banca, Borneo and Celebes, subject to the Dutch government, that their consumption is thus to a very great extent checked and limited throughout these extensive territories, and the trade of this place thereby most materially injured.

That the aforesaid duties, of 35 and 70 per cent, thus successively imposed on the importation of British cottons and woollens from this settlement into all the Netherlands possessions in the Eastern Archipelago, are directly opposed to the provisions of the aforesaid treaty, and that the said resolution of the government of Netherlands India, of date 14th November 1834, is, if possible, still more so, inasmuch as it raises the greatest obstacles to native intercourse with this settlement, and thus, in the strongest possible manner, militates against that free communication of the natives of the Archipelago with the British settlements, provided for in the fourth article, as well as against the declared general spirit and intention of the said treaty.

That the undersigned beg respectfully to refer to the annexed extracts from the correspondence of the British and Netherlands plenipotentiaries, before proceeding to the signature of the treaty, as declaratory of the principles and intentions recognized and admitted on both sides, and as calculated to place, in a still stronger point of view, the aggressions complained of by the undersigned;

Who therefore humbly pray, that your Majesty in Council, will be graciously pleased to adopt such measures as may be requisite to secure full effect being given by His Netherlands Majesty to the commercial stipulations of the treaty, the violation of which is above complained of, as also to its general spirit and intention in the premises.

And your petitioners shall ever pray.

BIJLAGE C.

TREATY OF FRIENDSHIP AND ALLIANCE BETWEEN THE HONOURABLE ENGLISH EAST INDIA COMPANY AND THE KINGDOM OF ACHEEN, concluded by the Hon. Sir TH. STAMFORD RAFFLES, Knt., and Captain JOHN. MONCKTON COOMBS, agents to the Governor-General, in the name and on the behalf of the most noble FRANCIS Marquess of HASTINGS, Knight of the most noble Order of the Garter, one of His Britannic Majesty's most honourable Privy Council, Governor-General in Council of all the British possessions in India, on the one part; and his highness Sri Sultan Alla ud-deen Johor Alum Sha, King of Acheen, for himself, his heirs and successors, on the other.

In consideration of the long and uninterrupted peace, amity, and good understanding, which has subsisted between the Honourable English East-India Company and his highness's ancestors, the kings of Acheen, and in order to perpetuate and improve their friendship, to the advantage and prosperity of their mutual states and subjects, it is hereby agreed and determined. —

I. There shall be a perpetual peace, friendship, and defensive alliance between the states, dominions, and subjects of the high contracting parties; neither of whom shall give any aid or assistance to the enemies of the other.

II. At the request of his highness, the British Government engages to require, and to use its influence to effect, the re-

moval of Syf-ul-Alum from his highness's territories; and the British Government further engages to prohibit him, or any of his family, as far as they may be subject to their authority, from doing or committing, in future, any act or acts, tending to prevent or impede the full establishment of his highness's authority. His highness the king engages himself to place at the disposal of the Supreme government of British-India, such pension or annuity, as it may in its wisdom deem meet to recommend, for the said Syf-ul-Alum, on the condition of his retiring to Pinang, and engaging to relinquish all claims to the sovereignty of Acheen, within three months from the date hereof.

III. His highness the king grants to the British Government the free trade of all his ports, and engages that the duties on merchandize, levied at those ports, shall be fixed and declared, and shall also be payable by the resident merchant. His highness likewise engages not to grant or authorize a monopoly of the produce of his states by any person whatever.

IV. His highness engages, whenever the British Government may desire it, to receive and protect an accredited agent of the British Government, with a suitable establishment, who shall be permitted to reside at his highness's court, for the purpose of conducting the affairs of the Hon. Company.

V. In consideration of the injury which might result to the British trade from its exclusion from the ports of his highness's state, not at present subject to his authority, his highness agrees and consents, that the ships and vessels of Great Britain shall continue their commercial intercourse with the ports of Acheen and Teluksamoy in the same manner as heretofore, unless a temporary blockade of these ports, or either of them, shall at any time be established by and with the consent of the British Government, or resident authority. It is clearly understood, however, by the contracting parties, that no warlike stores, or arms of any kind, shall be furnished, given, or sold by the vessels so trading to the aforesaid ports, under penalty of confiscation of ship and cargo.

VI. His highness Sri Sultan Alla ud-deen Johor Alum Shah

agrees, promises, and engages himself, his heirs and successors, to exclude the subjects of every other European power, and likewise all Americans, from a fixed habitation or residence in his dominions: he also engages not to enter into any negotiation, or to conclude any treaty, with any power, prince, or potentate whatsoever, unless with the knowledge and consent of the British Government.

VII. His highness engages not to permit the residence in his dominions of any British subject to whom the resident agent shall offer any objection.

VIII. The British Government agrees to give and furnish to his highness, without delay, all the arms and military stores which are detailed in the paper appended to this treaty, and signed by his highness. The British Government likewise agrees to advance to his highness the sum of money therein mentioned, as a temporary loan, to be paid by his highness at his earliest convenience.

IX. This treaty, consisting of nine articles, has this day been concluded, subject to the ratification of the Governor-General within six months from the date hereof; but it is to be understood, that the several provisions herein contained may be carried into immediate effect, without awaiting the said ratification.

Done at Sreduli, near Pedir, in the country of Acheen, the 22$_d$ day of April, in the year of our Lord 1819, corresponding with the year of the Hegira, 1234, and the 26th day of Jemadil Aker.

Seal of the East-India Company.	Seal of His Highness the king of Acheen

(Signed) T. S. RAFFLES (L. S.).
J. M. COOMBS (L. S.).

BIJLAGE D.

I. TREATY OF THE NETHERLANDS GOVERNMENT WITH THE SULTAN OF PONTIANAK, MADE BY MAJOR NAHUYS IN JANUARIJ 1819.

Translation.

Art. 1. There shall be a firm and lasting peace, friendship and alliance between the Government in India of His Majesty the King of the Netherlands, and His Highness Padoeka Srie Sultan, Sarief Cassiem Ebenoes Sultan Sarief Abdoel Rachman Alkadrie, Prince of Pontianak, as well for himself as for his heirs, successors and subjects.

Art. 2. His Highness the Sultan, entirely aware of the salutary consequences of binding himself in the strongest and closest ties to the Netherlands Government, which has already for more than two centuries distinguished itself in these Eastern seas for wisdom, justice, good faith and equity, places himself from this day forward, under the efficacious protection of His Netherlands Majesty's Representative in India, His Excellency the Secretary of State, the Governor General.

Art. 3. This protection is granted to the Sultan in the name of His Majesty the King of the Netherlands.

Art. 4. The Netherlands Government in India agrees and formally promises to protect His Highness, as well in the possession of his territories, as in the title and dignity of Sultan.

Art. 5. The Sultan is aware of the unavoidable expences attending the residence and the civil and military administration of the Netherlands in Pontianak, — expences which are the consequence of the aid and protection enjoyed by His Highness, — He feels at the same time the justice of providing in some manner for such expences, and therefore cedes in full property and sovereignty, the half of all the territories which he possesses.

Art. 6. In order to draw still closer the ties of friendship, and to bind himself more firmly to the Netherlands Government

in India, the Sultan is desirous to render the interests of his states *one and indivisible* with those of the Netherlands Government, and to modify in the following manner the said cession of the half of his territories.

The Netherlands Government shall bear rule, jointly with His Highness the Sultan, over all the territories of Pontianak without exception; and shall moreover participate for one half in all the profits arising from Lands and People, — from Rents, Imports, Headmoney, Gold- and Diamond-mines, acquisition of Lands or otherwise.

Art. 7. The Netherlands Government engages in return, to make the Sultan participate in the produce of her Customs, Sales or Rents of opium, all other Rents, Salt-monopolies, and Headmoney.

Art. 8. With a view to the encouragement of trade, it is agreed between the Netherlands Government and His Highness the Sultan, that no tolls shall be levied nor imports laid, on goods carried from hence to the Interior or brought heither from the Interior; and the Netherlands Government and His Highness the Sultan shall respectively guard against any irregular extortion of such tolls.

Art. 9. His Highnes the Sultan is ready to place all the above named sources of Revenue, without exception, under the immediate superintendance of the Resident at Pontianak for the time being.

Art. 10. The Sultan shall receive from the Resident at the end of every three months, an exact return of all collected monies or resources.

Art. 11. In the event of the Sultan desiring any explanations upon particular points of the Revenue, they shall be afforded to him by the Resident; and should His Highness be of opinion that such explanations are not satisfactory, he shall be at liberty to write to His Excellency the Governor General of Netherlandish India at Batavia for further information.

Art. 12. To the Netherlands Government is attributed the exclusive right of Judicature over Europeans and Chinese.

Art. 13. To the Sultan is attributed the right of administring justice to his own subjects according to the existing Laws: under this restriction however, that such punishments as are attended with the maiming of the human body, in as much as they still may be used in the kingdom of Pontianak, shall be abolished.

Art. 14. The subjects of His Highness the Sultan who may be guilty of any offence, civil or criminal, whether against the authority of the Netherlands Government, or against those who owe allegiance to the same, shall be judged and sentenced by the Commissary or Resident, assisted by some natives of good name and reputation to be appointed for that purpose by the Sultan. — But the Commissary or other civil authority shall be at liberty to refer certain cases to His Highness the Sultan, whenever he shall think it expedient and advantageous to do so; and His Highness engages to decide such cases with expedition and impartiality.

Art. 15. His Highness shall not carry any sentence of Death into execution, until the Resident shall have been made acquainted with the crime of the offender and the proofs of his guilt.

Art. 16. Only in extraordinary cases, in which the High Police and the security and peace in the territories of the Government and the Sultan, may require the instantaneous punishment of an offender, the preceding article shall not be binding and such dangerous malefactor may be forthwith put to death.

Art. 17. Any subjects of the Government, who with a view to the evasion of punishment, or for other reasons, shall endeavour to withdraw themselves by flight from the Netherlands authority and shall place themselves under the protection of the Sultan or of his nobles or subjects, shall, upon the first requisition of the Resident, be delivered up to him.

Art. 18. In like manner are all civil and military Functionaries of the Netherlands and all subjects of the Government, bound to surrender to the Sultan such of his subjects, as shall wish to withdraw themselves, without just reason, from his authority.

Art. 19. Further regulations shall be made and measures devised between the Netherlands Government and the Sultan, for

rendering the Gold- and Diamond-mines more productive to the State, and for endeavouring to work them for the own account of the public. [respective Governments].

Art. 20. For the protection and security of the trade along the coasts and rivers of the possessions of His Majesty the King of the Netherlands in Borneo, and of those of the Sultan, — the Netherlands East-India Government shall maintain a sufficient force of small armed vessels; and His Highness engages in like manner to do his utmost to furnish for the same purpose, such armed vessels as the Resident shall require of him.

Art. 21. In order to preclude any foreign Power, whether European or Asiatic from acquiring an influence prejudicial to the friendly relations between the Netherlands Government and His Highness the Sultan, His Highness hereby promises never to receive ambassadors or envoys from foreign Powers or Princes, nor to send any to such Powers, — much less to enter into correspondence, or to permit His Highness's subjects to enter into correspondence with such foreign Powers, except with the knowledge and approbation of the Netherlands Government.

Art. 22. All coin declared to be current bij the Government of the Netherlands, shall be current in the State of Pontianak.

Art. 23. The natives of the kingdom of Pontianak shall be at liberty to travel, trade, or setlle in every part of the Indian possessions of His Maj. the King of the Netherl., — on being provided with the proper passports from some Dutch authority, and submitting themselves to the Laws of the country.

Art. 24. Merchant ships of all European Powers shall be admitted here, subjecting themselves to the local Laws and Ordinances.

Art. 25. A suitable Fort and other Buildings shall be constructed for the garrison of Pontianak. The expence of the same shall be defrayed out of the public Revenue of the State.

Art. 26. At the particular desire and urgent request of His Highness the Sultan, it is declared that the Netherl. Government shall never possess the right of ceding their rights in the State of Pontianak to any other Power.

Art. 27. No successor can be appointed (to the throne of Pontianak) without the previous knowledge and consent of the Netherl. Government in Java.

Art. 28. This treaty shall be submitted to the approbation and ratification of the High Netherl. East India Government at Batavia, which has the right to make in the same, on consultation with the Sultan, such alterations as it shall hereafter think best for the Land and People.

II. TREATY WITH THE SULTAN OF SAMBAS, MADE BY MAJOR NAHUIJS IN FEBRUARIJ 1819.

Translation.

Art. 1. There shall be a firm and lasting peace, friendschip and alliance between the Government of His Maj. the King of the Netherl. in India, and His Highness Podoeka Srie Sultan Anum Mahomet Sapie Indien, Prince of Sambas, as well for himself as for his heirs, successors and subjects.

Art. 2. His Highness the Sultan, entirely aware of the salutary consequences of binding himself in the strongest and closest ties to the Netherl. Government, which has already for more than two centuries distinguished itself in these Eastern seas for wisdom, justice, good faith and equity, places himself from this day forward, under the efficacious protection of His Netherl. Majesty's Representative in India, His Excellency the Secretary of State the Governor General, *and cedes to the Netherlands Government the whole kingdom of Sambas* [1]).

Art. 3. In the name of His Maj. the King of the Netherl., the said protection is not only granted to the Sultan, but further the kingdom of Sambas, thus ceded to the Netherlands, is restored to him as a Fief.

Art. 4. The Netherl. Government in India undertakes and faithfully promises to protect His Highness in the feudal pos-

---

1) *Dit art. is gelijkluidend met art.* 2. *van het verdrag met Pontianak, uitgenomen de laatst bijgevoegde woorden.*

session of his territories, and to secure to him the name and dignity of Sultan.

Art. 5. The Sultan is convinced of the unavoidable expences which will be occasioned as well bij the residence, as bij the civil and military administration of the Netherlands at Sambas, — expences which are the consequences of the assistance and protection enjoyed bij His Highness; — He feels at the same time the justice of providing in some manner for such expences, — and resigns for that purpose all the advantages which can be derived from the inward and outward Duties, Rents, Monopolies, Headmonies of the Chinese, or any other resources.

Art. 6. As an equitable indemnification for the cession made bij the Sultan in favour of the Netherl. Government, in the preceding article, there is hereby provisionally promised and granted to the Sultan, a yearly income of twelve thousand rupees.

So soon however as the Netherl. Government shall have received Headmoney of ten thousand Chinese, the yearly allowance of the Sultan shall be raised to four and twenty thousand rupees.

And in proportion as the Revenues of the Government improve, shall the income of His Highness also be increased.

Art. 7. For the encouragement of trade and the promotion of the general welfare, the Netherl. Government promises not to levy any tolls or duties on goods coming from, or carried to the interior of Sambas.

Art. 8. The right of Judicature over Europeans, Chinese and all natives as well of this country as of others, is recognized to be exclusively vested in the Netherl. Government.

Art. 9. All the subjects of the Government who, for the evasion of punishment or for other reasons, shall attempt to withdraw themselves from the Netherl. authority by flight, and to place themselves under the protection of the Sultan, his nobles or his subjects, shall be given up to the Resident upon the first requisition from him to that effect.

Art. 10. In order to prevent any foreign Power, whether Eu-

ropean or Asiatic, from obtaining any influence injurious to the friendship between the Netherl. Government and His Highness the Sultan, His Highness hereby promises never to receive any ambassadors or envoys from foreign Powers or Princes, nor to send any to the same, — and by no means to correspond or to permit the natives to correspond with them, without the previous knowledge and approbation of the Netherl. Government.

Art. 11. All coins declared to be current by the Netherl. Government, shall be current in the kingdom of Sambas.

Art. 12. The natives of the kingdom of Sambas shall be at liberty to travel, cet (the same as art. 23 of the treaty with Pontianak).

Art. 13. Merchant ships, cet (the same as art. 24 of the treaty with Pontianak).

Art. 14. In order to secure the Sultan and His nobles from any injury that might result from the introduction of the monopoly of salt, the Netherl. Government shall grant to His Highness and His nobles, for their own use, twelve koyangs of salt yearly, at the low price of eighty rupees the koyang.

Art. 15. This treaty shall be submitted to the approbation and ratification of the High Netherl. East India Government in Batavia, who have the power, on consultation with the Sultan, to make such alterations as they may hereafter think necessary, for the good of the Land and the People.

III. TREATY WITH THE PANUMBAHAN OF MAMPAUWA, MADE BY MAJOR NAHUYS IN FEBRUARIJ 1819.

Translation.

Art. 1. There shall be a firm and lasting peace, friendschip and alliance, between the Government of His Maj. the King of the Netherl. in India, and His Highness the Panumbahan Soeria Nata Casoema, Prince of Mampauwa, as well for himself as for his heirs, successors and subjects.

Art. 2. } The same as the corresponding articles in the
Art. 3. } treaty with the Sultan of Sambas, rendering the
Art. 4. } country of Mampauwa a Fief of the Netherl. Go-
Art. 5. } vernment.

Art. 6. It is left to the option of the Panumbahan to receive from the Netherl. Government for his maintenance, an annual sum of eight thousand rupees — or to share, to the extent of one half, in the profits and advantages accruing from the Duties inwards and outwards, from the Rents, Monopolies, or from any other resources, however His Highness will do well to remember, that no profits can be reckoned to exist, but after all payment of the expences of the administration.

Art. 7. (The same as the corresponding article in the treaty with Sambas).

Art. 8. The exclusive right of Judicature over Europeans and Chinese, is attributed to the Netherl. Government.

Art.. 9. The right of administring justice to his own subjects, according to the existing Laws, is assigned to the Panumbahan; but all punishments attended with a maiming of the human body, which may have been in use at Mampauwa, are once for all abolished.

Art. 10. The subjects of His Highness the Panumbahan, who may be guilty of any offence, civil or criminal, whether against the authority of the Netherl. Government, or against those who owe allegiance to the same, shall be judged and sentenced by the Commissary, or the Assistant Resident at Mampauwa, — assisted by some natives of good name and reputation, to be appointed for that purpose by the Panumbahan.

In certain cases however, the Commissary or the Assistant Resident, when he shall judge it to be fitting and advantageous, shall be at liberty to refer the matter to His Highness the Panumbahan, who binds himself to decide such cases with expedition and impartiality.

Art. 11. His Highness shall not carry any sentence of Death into execution, until after the Assistant Resident shall have been made acquainted with the crime of the offender and with the proofs of his guilt.

Art. 12. Any subjects of the Government, who for the evasion of punishment, or for other reasons, shall endeavour to withdraw themselves by flight from the Netherl. authority, and shall place themselves under the protection of the Panumbahan, or of his nobles or subjects, shall be delivered up to the Assistant Resident, upon his first requisition.

Art. 13.	The	same	as	art.	10	of the treaty with Sambas.
Art. 14.	»	»	»	»	11	
Art. 15.	»	»	»	»	12	
Art. 16.	»	»	»	»	13	
Art. 17.	»	»	»	»	15	

THESES.

I.

Non licet metropoli colonias vexare, quapropter laudandus est art. 59 legis fundamentalis, de regimine coloniarum lege ordinando.

II.

False et temere NOTHOMB (*Essai historique et politique sur la Révolution Belge III*ième *edit. p.* 216): „L'Angleterre pouvait garder toutes ces colonies sans que la Hollande eût un mot à dire, 1°. à titre de conquête, 2°. à titre de compensation pour les frais de guerre contre la France, dont la République Batave était l'alliée."

III.

Occupatio insulae Laboan, auctore BROOKE, non adversatur art. 12 Foederis, die XVII m. Martii anni 1824 facti.

IV.

Non competit consulibus mercatorum jus exterritorialitatis in foro criminali.

V.

Art. 329. C. P. non restrictiva, sed extensiva interpretatione est explicandus.

VI.

Nulla est antinomia inter l. 96 § 3 D. de solut., et l. 5 § 2 eod.

VII.

Contra cl. SAVIGNYUM (*System*, V, p. 280) defendo praescriptionem condictionis ex mutuo incipere cum mutui datione.

VIII.

Heres ipso jure indignus haberi nequit.

IX.

Liberi alimentorum nomine in solidum tenentur parentibus.

X.

Ex art. 22 C. M. socius socio objicere nequit instrumentum factum non esse.

XI.

Teregt zegt FILANGIERI (*La science de la legislation, tome* I, *p.* 189): „Un des plus puissans obstacles aux progrès du commerce est la multiplicité des lois qui le concernent."

XII.

Voor den handel in Nederlandsch Indië is het allezins wenschelijk, dat dezelfde munt als in het moederland het algemeen ruilmiddel zij.

XIII.

Door den eigendomsafstand van gronden aan particulieren in Nederlandsch Indië, zou de koloniale landbouw zeer bevorderd worden.

XIV.

Als overgangsmaatregel tot de afschaffing van den alleenhandel in specerijen, zou de verkoop van dat artikel te Batavia, aan te raden zijn.

DRUKFEILEN.

Bl.	1	reg.	2 van het motto	staat:	ür,	lees:	für.
»	12	»	3 v. o.	staat:	*actue*	»	*actuel*
»	13	»	6 » »	»	*Castleragh*	»	*Castlereagh*
»	16	»	15 v. b.	»	*Demarary*	»	*Demerary*
»	23	»	8 » »	»	*plag*	»	*plagt*
»	»	»	13 v. o.	»	*honorable*	»	*honourable*
»	34	»	11 » »	»	4)	»	5)
»	44	»	6 v. b.	»	*postcript*	»	*postscript*
»	50	»	5 v. o.	»	*tot overdrijving,*	»	*tot overdrijving over,*
»	84	»	3 v. b.	»	*nourir*	»	*nourrir*
»	85	2e kolom	reg. 13 v. o.	staat:	*traveaux*	»	*travaux*
»	91	reg.	16 v. b.	staat:	*en gedeeltelijk*	»	*en deze gedeeltelijk*
»	96	»	16 » »	»	*lijnwaten*	»	*lijnwaden*
»	100	»	3 » »	»	*gevestigd*	»	*gevestigd,*
»	101	»	9 v. o.	»	*expedier*	»	*expédier*
»	102	»	5 v. b.	»	*hare*	»	*have*
»	104	»	3 v. o.	»	*n*	»	*en*
»	119	»	2 » »	»	*Deenen*	»	*Denen*

De overige fouten verbetere de welwillende lezer zelf.